

ความรับผิดชอบทางอาญากรณีเมาแล้วขับ

นางสาวจินตนา ขจิตร์ตัน

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
วิชาเอกกฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2559

Criminal Liability in Case of Drunk Driving

Miss Jintana Kajitrat

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Laws in Criminal Law and Criminal Justice

School of Law

Sukhothai Thammathirat Open University

2016

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ความรับผิดชอบทางอาญากรณีเมาแล้วขับ
ชื่อและนามสกุล นางสาวจินตนา ขจิตร์ตัน
วิชาเอก กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม
สาขาวิชา นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย สุวรรณพานิช

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2560

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ธวัชชัย

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย สุวรรณพานิช)

ดร.ภาณุมาศ

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ภาณุมาศ ขัดเจางาม)

ดร.ภาณุมาศ ขัดเจางาม

(รองศาสตราจารย์ ดร.ภาณุมาศ ขัดเจางาม)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิติศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ความรับผิดชอบทางอาญากรณีเมาแล้วขับ

ผู้ศึกษา นางสาวจินตนา ขจิตรัตน์ **รหัสนักศึกษา** 2574001257 **ปริญญา** นิติศาสตรมหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ชวรัชช์ สุวรรณพานิช **ปีการศึกษา** 2559

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีแนวคิดและวัตถุประสงค์ในบทบัญญัติความผิดตามกฎหมาย ศึกษา มาตรการในการลงโทษความผิดฐานขับขีรถในขณะเมาสุราตามกฎหมายไทย ศึกษามาตรการในการลงโทษ ความผิดฐานขับขีรถในขณะเมาสุราตามกฎหมายต่างประเทศ และวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการลงโทษความผิด ฐานขับขีรถในขณะเมาสุราตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ รวมทั้งหาแนวทางในการปรับปรุงและ แก้ไขมาตรการในการลงโทษความผิดฐานขับขีรถในขณะเมาสุราของประเทศไทยให้เหมาะสม และบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการศึกษาเอกสาร จากหนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ บทความวารสาร ด้วยทฤษฎีบท คำพิพากษาของศาลฎีกา คำพิพากษาของศาล ต่างประเทศและเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษา พบว่า คดีเมาแล้วขับมีปริมาณคดีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และถือเป็นสาเหตุหลักของการเกิด อุบัติเหตุบนท้องถนน ซึ่งปัจจุบันแม้จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ในกรณีขับขี รถขณะเมาสุรา โดยมีการกำหนดเพิ่มโทษจำคุกและโทษปรับให้สูงขึ้น และเพิ่มโทษพักใช้ใบอนุญาตขับขี แต่ ปริมาณคดีเมาแล้วขับหลังก็ไม่ได้ลดลงตามที่คาดหวังไว้ เนื่องจากโทษจำคุก ในทางปฏิบัติ ไม่มีการบังคับใช้จริง ผู้กระทำความผิดจึงไม่เกิดความเกรงกลัวในโทษที่จะได้รับ และยังคงก่อให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งประเทศ ญี่ปุ่นก็เคยประสบปัญหาดังเช่นประเทศไทยมาก่อน จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย โดยมีการแก้ไขกฎหมาย จราจรทางบก เพิ่มโทษจำคุกและโทษปรับให้สูงขึ้น และมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด รวมถึงได้มีการ กำหนดมาตรการเพื่อป้องกันปัญหาเมาแล้วขับ โดยกำหนดบทบัญญัติในการลงโทษบุคคลภายนอกที่มีถือว่า มีส่วนในการสนับสนุนให้มีการกระทำความผิด ได้แก่ ผู้ที่ให้ยืมหรือให้ใช้ยานพาหนะแก่ผู้ที่ดื่มสุรา หรือ จำหน่ายสุราหรือสนับสนุนการดื่มสุรา หรือร้องขอ หรือให้वानให้ผู้ที่เมาสุราขับขียานพาหนะไปส่งตนเอง รวมถึงผู้ที่ร่วมโดยสารไปในยานพาหนะที่ขับขีโดยบุคคลที่ขับขีรถขณะเมาสุรา ซึ่งมาตรการดังกล่าวทำให้คดีเมา แล้วขับ รวมถึงอุบัติเหตุจากเมาแล้วขับของประเทศญี่ปุ่นลดปริมาณลงเป็นจำนวนมาก จึงเห็นว่า ประเทศไทย ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายและบทลงโทษกรณีเมาแล้วขับ รวมถึงควรกำหนดบทบัญญัติความรับผิดชอบของบุคคล ที่มีส่วนหรือสนับสนุนให้มีการดื่มสุราด้วย เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ในการบัญญัติบทกฎหมายดังกล่าว

คำสำคัญ เมาแล้วขับ เมาสุรา จราจร

Independent Study title: Criminal Liability in Case of Drunk Driving
Author: Miss Jintana Kajitrat; **ID:** 2574001257; **Degree:** Master of Laws;
Independent Study advisor: Dr. Tawatchai Suwanpanich, Associate Professor;
Academic year: 2016

Abstract

This independent study to (1) to study concepts and theories of offense prescribing, concepts and objectives of law offense and criminal penalty, (2) to examine the sanctions for DUI offender in Thai and international law, (3) to study the punishment for DUI offense in international law and (4) to comparatively analyze the punishment for DUI offense in Thai and international law.

This study is a qualitative research which uses a documentary research method. The sources of information come from books, textbooks, academic documents, theses, articles, the supreme court of Thai's verdicts and the international courts' verdicts.

The result of the study shows that the number of DUI cases has increased through the years and they are the major cause of traffic accidents. Nowadays, even though the section about DUI penalties in Land Transport Act, B.E. 2522 (1979) is amended to be more heavy, such as extending the period of incarceration, adding a new penalty, license suspension, and increasing fines, the number of DUI cases do not decrease as expected because the incarceration penalty is not used in practice. So, it makes the offenders not afraid of the punishment and start doing it again. Japan had been in the same position as Thailand. To solve the problem, penalties for DUI offender in Japan were adjusted to a longer term of incarceration and higher fines. In practice, they also fully enforced the law and set the DUI prevention measures. Any third agent taking part in the violation will be charged as same as an offender, for example, car owners lending their cars to the drunken, shop owners selling alcohol to them and people insisting others to drink or asking drunk drivers for a ride. Apart from that, the Japan land transport rule prohibits people from travelling with drunk drivers. These measures can decrease a number of DUI cases and traffic accidents caused by the drunken in Japan. Learning from their experience, Thailand should amend the law involving DUI by increasing the level of penalties and considering a punishment for any third party who participates in a drinking and driving situation. These means will lead to effective enforcement and achievement in the law's objectives.

Keyword: Drunk driving, Drunk, Traffic

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความเมตตา กรุณาอย่างสูงจากคณาจารย์หลายท่าน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.วิชชัย สุวรรณพานิช ที่ได้สละเวลาอันมีค่ารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ รวมทั้งให้คำปรึกษา แนะนำความรู้ แง่คิด และแนวทางการค้นคว้ากฎหมายทั้งกฎหมายไทยและต่างประเทศ อีกทั้งได้ให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขข้อบกพร่องจนกระทั่งผู้เขียนสามารถจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ และขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ลาวัลย์ หอนพรัตน์ ที่ได้ให้ความกรุณาเป็นกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ พร้อมทั้งให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนชี้แนะข้อบกพร่องเพื่อให้การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณคุณแม่ พ่อคุณแม่ สำหรับความห่วงใย และความช่วยเหลือสนับสนุนในการศึกษาของผู้เขียนเสมอมา อีกทั้งมีส่วนช่วยผลักดันให้ผู้เขียนตั้งใจทำการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้กับผู้เขียน และขอขอบคุณทุกๆ การสนับสนุนจากกัลยาณมิตร มิตรภาพอันดีจากเพื่อนที่ร่วมศึกษาระดับปริญญาโท รวมถึงเพื่อนร่วมงานทุกท่านตลอดจนผู้มีพระคุณที่ไม่อาจกล่าวนามได้หมด ณ ที่นี้

สุดท้ายนี้ หากมีคุณงามความดีใดๆ ในการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้เขียนขอมอบให้กับผู้มีพระคุณทุกท่าน ส่วนข้อบกพร่องประการใดในการศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้เขียนขอรับไว้แต่เพียงผู้เดียวและขออภัยไว้ ณ ที่นี้

จินตนา ขจิตรัตน์

สิงหาคม 2560

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การศึกษา	6
ขอบเขตของการศึกษา	6
วิธีการดำเนินการศึกษา	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วิวัฒนาการ ทฤษฎีและแนวคิดในการลงโทษความผิดเกี่ยวกับเมาแล้วขับ	8
1. วิวัฒนาการกฎหมายเมาแล้วขับตามกฎหมายจราจรของประเทศไทย	8
2. ลักษณะของกฎหมายจราจร	11
3. โครงสร้างความรับผิดชอบ	12
3.1 องค์ประกอบ	13
3.2 ความผิดกฎหมาย	23
3.3 ความชั่ว	29
4. หลักทั่วไปด้วยการกำหนดความผิดในทางอาญา	31
5. หลักเกณฑ์ทั่วไปของความรับผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา	35
6. แนวคิดการลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย	39
6.1 โทษทางอาญา	40
6.2 ทฤษฎีการลงโทษ	42
6.2.1 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน	42
6.2.2 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง	45
6.2.3 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู	53
7. มาตรการทางกฎหมายสำหรับความผิดฐานขับรถขณะมีเมามาตามกฎหมาย	
ต่างประเทศ	57

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 มาตรการลงโทษกรณีขับขีรถขณะเมาสุราตามกฎหมายไทย.....	64
1. ลักษณะความผิดเมาแล้วขับ	64
2. มาตรการลงโทษทางกฎหมายกรณีเมาแล้วขับ	67
2.1 พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522.....	67
2.2 ประมวลกฎหมายอาญา.....	70
2.3 มาตรการลงโทษตามกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	75
3. บทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดขับขีรถขณะเมาสุรา.....	83
3.1 โทษจำคุก.....	83
3.2 โทษปรับ.....	85
3.3 พักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขีร.....	86
3.4 การคุมประพฤติ.....	87
3.5 บริการสังคม.....	88
3.6 การบันทึกคะแนน.....	89
บทที่ 4 วิเคราะห์ปัญหามาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย กรณีขับขีรถขณะเมาสุรา.....	92
1. การแบ่งระดับโทษตามปริมาณแอลกอฮอล์	94
2. บทบัญญัติและอัตราโทษ.....	96
3. การกระทำความผิดซ้ำ.....	98
4. มาตรการลงโทษที่เป็นการป้องกันมิให้มีการกระทำความผิด	99
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	101
1. สรุป	101
2. ข้อเสนอแนะ	107
บรรณานุกรม	109
ประวัติผู้ศึกษา	114

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มา และความสำคัญของปัญหา

จากสถิติคดีอุบัติเหตุการจราจรทางบก ตั้งแต่ พ.ศ. 2549 - 2558 หากจำแนกตามสาเหตุ การเกิดอุบัติเหตุจากตัวบุคคลแล้ว เมาสูราถือได้ว่าเป็นสาเหตุอันดับต้นๆ ที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน¹ โดยเฉพาะในช่วงเทศกาล จะพบว่ามีอุบัติเหตุบนท้องถนนเป็นจำนวนมาก แม้ว่าหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กับทั้งกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อที่จะลดปัญหาเมาแล้วขับ ประกอบกับยังมีเครือข่ายภาคประชาชน ได้ร่วมกันรณรงค์โครงการเมาไม่ขับ ในหลายรูปแบบในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ เช่น การจัดโซนนิ่งสงกรานต์ปลอดคอกย์ ปลอดเหล้า หรือบางพื้นที่ได้มีการเฝ้าระวัง เพื่อให้มีการบังคับใช้กฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างเข้มข้น เพื่อจะได้ลดอุบัติเหตุจากการเมาสุราลง แต่ก็ยังไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมเมาแล้วขับได้ ตรงกันข้ามจำนวนคดีเมาแล้วขับ และอุบัติเหตุที่เกิดจากสาเหตุเมาแล้วขับ ยังมีจำนวนสูงขึ้นทุกปี ดังเห็นได้จากสถิติผู้ถูกคุมประพฤติ ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ พ.ศ. 2559 ซึ่งพบยอดอุบัติเหตุมากถึง 3,447 ครั้ง มีผู้เสียชีวิต 442 ราย และผู้บาดเจ็บ 3,656 ราย โดยมีคดีที่ศาลสั่งคุมประพฤติรวม 5,655 คดี แบ่งเป็นชั้นรถขณะเมาสุรา 5,228 คดี คดีอื่นๆ 403 คดี และคดีขับรถประมาท 24 คดี ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสถิติคดีชั้นรถขณะเมาสุรา ในเทศกาลสงกรานต์ เมื่อ พ.ศ. 2558 จะพบว่าจำนวนเพิ่มขึ้นถึง 1,177 คดี หรือ ร้อยละ 29.05² และสถิติล่าสุดในช่วงเทศกาลปีใหม่ ในปี พ.ศ. 2560 ที่ผ่านมามีการเกิดอุบัติเหตุทั่วประเทศ 3,919 เหตุ มีผู้เสียชีวิต จำนวน 478 ราย และมีผู้บาดเจ็บ จำนวน 4,1281 ราย มีคดีเข้าสู่กระบวนการคุมประพฤติ ทั่วประเทศ 121 แห่ง ทั้งหมด 5,833 คดี แบ่งเป็นชั้นรถขณะเมาสุรา 4,342 คดี คดีขับรถประมาท 38 คดี และคดีอื่นๆ 452 คดี ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสถิติคดีชั้นรถขณะเมาสุราช่วงเทศกาลปีใหม่ที่ผ่านมา

¹ สำนักงานสถิติ “สถิติคดีอุบัติเหตุการจราจรทางบก จำแนกตามสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุจากบุคคล สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม และสาเหตุจากอุปกรณ์ที่ใช้ขับขี่ที่วราชาณาจักร พ.ศ. 2549-2558”, ค้นคืน 10 เมษายน พ.ศ. 2559 จาก <http://service.nso.go.th.nso/web/statseries/statseries21.html>

² คมชัดลึก “คุมประพฤติสรุปยอดเมาแล้วขับสงกรานต์ 5,228 คดี”, ค้นคืน 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2559 จาก <http://www.komchadluek.net/news/crime/226202>

พบว่ามีจำนวนเพิ่มมากขึ้น 871 คดี คิดเป็นร้อยละ 25.09³ จะเห็นได้ว่าคดีที่ศาลสั่งคุมประพฤติ คดีชั่วคราวขณะเมาสุรา ก็ยังคงมีจำนวนมากเป็นอันดับหนึ่ง และถ้าย้อนมองจำนวนคดีเมาแล้วขับ ในช่วงสิบปีที่ผ่านมา จะพบว่า มีปริมาณคดีที่ศาลสั่งคุมประพฤติจำนวนมาก ดังจะเห็นจาก สถิติการคุมประพฤติคดีเมาแล้วขับ ช่วงสงครามตั้งแต่ พ.ศ. 2549 ถึง 2559 ดังนี้⁴

ตารางที่ 1.1 สถิติการคุมประพฤติคดีเมาแล้วขับ ช่วงสงครามตั้งแต่ พ.ศ. 2549 ถึง 2559

ปี	จำนวนผู้ถูกคุมประพฤติ	
2549	4,841 คดี	
2550	4,077 คดี ลดลง	764 คดี คิดเป็น 15.78%
2551	3,604 คดี ลดลง	473 คดี คิดเป็น 11.60%
2552	4,239 คดี เพิ่มขึ้น	635 คดี คิดเป็น 17.60%
2553	4,709 คดี เพิ่มขึ้น	470 คดี คิดเป็น 11.08 %
2554	6,032 คดี เพิ่มขึ้น	1,323 คดี คิดเป็น 28.09 %
2555	5,005 คดี ลดลง	1,027 คดี คิดเป็น 17.02%
2556	4,691 คดี ลดลง	314 คดี คิดเป็น 6.27%
2557	3,826 คดี ลดลง	865 คดี คิดเป็น 18.43%
2558	4,051 คดี เพิ่มขึ้น	225 คดี คิดเป็น 7.91%
2559	5,228 คดี เพิ่มขึ้น	1,177 คดี คิดเป็น 29.05%

จะเห็นได้ว่า ปัจจุบัน คดีเมาแล้วขับยังคงมีจำนวนมาก และเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนที่ส่งผลกระทบต่อรุนแรง และก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน ซึ่งความเสียหายที่เกิดขึ้น บางเหตุการณ์ก็ยากที่จะเยียวยาหรือแก้ไขให้กลับมาเหมือนเดิมได้อีกมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้ว แต่ก็ยังไม่มีการหรือวิธีการใดๆ จัดการกับปัญหานี้ได้

³ ไทยรัฐออนไลน์ “คุมประพฤติเมาแล้วขับปีใหม่ ฟุ่งกว่า 4.300 คดี”, สืบค้น 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560, จาก <https://www.thairath.co.th/content/829709>

⁴ กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม “สถิติการคุมประพฤติคดีเมาแล้วขับช่วงเทศกาลสงกรานต์ ตั้งแต่ พ.ศ.2549 - พ.ศ. 2559”, สืบค้น 5 สิงหาคม 2559, จาก http://210.246.159/doc_dop/file/categories/20160421030838-0045904006.pdf.

โดยในส่วนของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับมาแล้วฉบับนี้ เดิมตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 บัญญัติห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ในขณะเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ในความผิดฐานมาแล้วฉบับเพิ่มบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดซึ่งมีผลใช้บังคับ เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2550 กำหนดห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ในขณะเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้น มีกำหนดไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ และจะได้รับการอัตรารัฐขึ้น กรณีขับขี่รถขณะเมา เป็นเหตุทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่หนึ่งถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้น มีกำหนดไม่น้อยกว่าหนึ่งปี หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ กรณีเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่สองปีถึงหกปี หรือปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสองหมื่นบาท และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ที่มีกำหนดไม่น้อยกว่าสองปี หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ และกรณีเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสองแสนบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ โดยจะเห็นได้ว่า บทลงโทษตามที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมใหม่นั้น มีการเพิ่มโทษทั้งในส่วน of โทษจำคุกและโทษปรับ รวมถึงเพิ่มมาตรการอื่นที่มีใช้โทษทางอาญา ได้แก่ การพักใช้ใบอนุญาตขับขี่และการเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ ซึ่งแม้จะมีการเพิ่มเติมบทลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดฐานขับขี่รถขณะเมาสุราข้างต้นแล้วก็ตาม แต่ในเรื่องของการลงโทษผู้กระทำความผิดมาแล้วฉบับนั้น ส่วนใหญ่ในการพิพากษาตัดสินลงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำความผิดนั้น โทษจำคุกจะให้รอลงอาญา ดังนั้น แม้จะมีการเพิ่มโทษจำคุก กรณีผู้ที่ขับขี่รถขณะเมาสุราจากเดิมจำคุกไม่เกินสามเดือน เป็นจำคุกไม่เกินหนึ่งปี ก็ไม่มีผลเป็นการยับยั้งผู้กระทำความผิดได้ เนื่องจากผู้กระทำความผิดฐานไม่ได้ถูกจำคุกเพื่อให้เกิดความเกรงกลัว ซึ่งในความผิดฐานมาแล้วฉบับ ก็เคยปรากฏกรณีศาลตัดสินให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษจำคุกโดยไม่รอลงอาญา เช่น กรณีเมื่อเดือนมิถุนายน 2558 ศาลแขวงคอนเมือง ได้มีคำพิพากษาจำคุกข้าราชการ ในความผิดฐานขับขี่รถในขณะเมาสุราตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นเวลา 2 เดือน โดยไม่รอลงอาญา จำคุกนั้น บทลงโทษจำคุก กรณีมาแล้วฉบับดังกล่าว ถือว่าได้สร้างความเกรงกลัวสำหรับผู้ที่มาแล้วฉบับได้พอสมควร เนื่องจากหากมีการลงโทษจำคุกโดยไม่มีการรอลงอาญานั้น ก็จะส่งผลกระทบต่อผู้กระทำความผิด ทั้งในการใช้ชีวิตประจำวันและหน้าที่การงาน แต่การลงโทษผู้ที่กระทำความผิดฐานมาแล้วฉบับถึงขั้นจำคุกโดยไม่รอลงอาญานั้น มีเพียงส่วนน้อย เมื่อเทียบกับปริมาณคดีมาแล้วฉบับ

ที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่คดีเมาแล้วขับ การตัดสินลงโทษจำคุกนั้น จะให้รอลงอาญา ดังนั้น อัตราโทษในความผิดฐานเมาแล้วขับ ในปัจจุบันจึงไม่สามารถยับยั้งการกระทำผิดของเหล่าบรรดาพวกเมาแล้วขับได้

ส่วนกรณีการขับขีรถขณะเมาสุรา ทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ตามกฎหมายจราจรที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมใหม่ ตามมาตรา 160 ตรี แห่งพระราชบัญญัติจราจร พ.ศ. 2522 นั้น ต้องระวางโทษสูงสุดถึงสิบปี ซึ่งระวางโทษจำคุกสิบปีนี้เป็นอัตราโทษจำคุกสูงสุดเช่นเดียวกับความผิดฐานประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย มาตรา 291 ซึ่งในขณะที่ยังไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติจราจรทางบกกรณีเมาแล้วขับ หากมีกรณีการขับขีรถขณะเมาสุราแล้วเป็นเหตุทำให้ผู้อื่นเสียชีวิต ก็จะมีคำวินิจฉัยฟ้องผู้กระทำความผิดฐานกระทำการโดยประมาท เป็นเหตุทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ตามมาตรา 291 แห่งประมวลกฎหมายอาญาดำเนินคดีด้วย โดยเห็นว่าการขับขีรถขณะเมาสุราแล้วเกิดอุบัติเหตุทำให้ผู้อื่นเสียชีวิตนั้น เป็นการกระทำโดยประมาท ก็ยังไม่เคยปรากฏว่าศาลเคยมีคำพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิดถึงสิบปีเลย แม้การกระทำของผู้กระทำความผิดนั้น จะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรง และหากปรากฏข้อเท็จจริงกระบวนการพิจารณาตัดสินของศาลว่าผู้กระทำความผิดยอมรับสารภาพ ก็ถือเป็นเหตุหนึ่งที่ศาลใช้ดุลพินิจพิจารณาลดโทษให้ จึงเห็นได้ว่าโทษที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมใหม่กับโทษตามประมวลกฎหมายอาญา อัตราโทษก็แทบจะไม่แตกต่างกันเลย จึงทำให้ไม่สามารถยับยั้งข่มขู่ประชาชนทั่วไปให้เกิดความกลัว และไม่กล้ากระทำความผิดอีก และตราบดเคืองที่การดำเนินคดีเมาแล้วขับมีการพิจารณาในแง่ที่ว่าเป็นการกระทำโดยประมาท บทลงโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดก็จะไม่รุนแรงเท่ากับกรณีกระทำความผิดโดยเจตนา ดังเช่นกรณีของประเทศญี่ปุ่น ก่อนหน้าที่จะมีการแก้ไขกฎหมายเมื่อ ค.ศ. 2001 ปัญหาเมาแล้วขับรถชนคนถึงแก่ความตาย ยังถูกพิจารณาว่าเป็นเรื่องการกระทำโดยประมาท ซึ่งบทบัญญัติกฎหมายกำหนดระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับ 5 แสนเยน จนกระทั่งเกิดกรณีคนเมาสุราแล้วขับรถบรรทุก ตรวจพบมีแอลกอฮอล์ในเลือดร้อยละ 126 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ได้ขับรถชนรถเก๋งส่งผลให้เด็กวัย 1 ขวบ และ 3 ขวบ เสียชีวิต และต่อมา เกิดเหตุการณ์คนเมาขับรถโดยไม่มีใบอนุญาต ชนนักเรียนบนทางเท้าเสียชีวิต 1 ราย ทั้งสองเหตุการณ์ส่งผลให้เกิดกระแสเรียกร้องให้มีการแก้ไขกฎหมายเพิ่มโทษความผิดฐานเมาแล้วขับ โดยครอบครัวของผู้เสียหายได้ยื่นเรื่องต่อรัฐสภา ขอให้มีการแก้ไขกฎหมายและพิจารณาว่า การเมาแล้วขับจนเป็นเหตุทำให้ผู้อื่นเสียชีวิตนั้น ไม่ใช่เรื่องประมาท และในปี ค.ศ. 2001 ประเทศญี่ปุ่นได้มีการแก้ไขกฎหมายกรณีเมาแล้วขับ ซึ่งกระบวนการยุติธรรมและศาลต้องพิจารณาด้วยการเมาแล้วขับ เป็นการกระทำโดยประมาท หรือเจตนา เพราะถ้ายังถือว่าเป็นประมาท บทลงโทษเดิมคือ จำคุกสูงสุด 5 ปี ปรับไม่เกิน 5 แสนเยน แต่หากพิจารณาว่าเป็นการขับรถอันตราย หากเป็นเหตุทำให้ผู้อื่นเสียชีวิต จะมีโทษจำคุกถึง 20 ปี ซึ่งหลังจากที่มีการแก้ไขกฎหมายใหม่แล้ว มีคดีคนเมาแล้วขับรถชนคนตาย ศาลตัดสินจำคุก 14 ปี โดยเป็นการพิจารณาโดยใช้แนวทางการขับรถอันตราย

แทนที่จะเป็นการพิจารณาว่าเป็นการกระทำความผิดโดยประมาท ซึ่งภายหลังจากประเทศญี่ปุ่น ปรับแก้กฎหมายดังกล่าวแล้ว พบว่าอุบัติเหตุทางถนนเฉพาะกรณีเมาแล้วขับ จากปี ค.ศ. 2001 - 2010 จำนวนผู้เสียชีวิตจากการเมาแล้วขับลดลงจาก 1,191 ราย เหลือเพียง 287 ราย ซึ่งถือว่าลดลงถึง ร้อยละ 75.9⁵

ตามกฎหมายไทยที่จะถือว่าผู้ขับรถมีความผิดฐานขับซึ่รขณะเมาสุรานั้น ต้องมี ปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเกิน 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ โดยต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองหมื่นบาท ซึ่งหมายความว่าความหาคว่าผู้ขับซึ่รต้องมีปริมาณแอลกอฮอล์ ในเลือดน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ก็ไม่มีความผิดเมาแล้วขับ โดยการกำหนด ปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดกรณีเมาแล้วขับนี้ ตามกฎหมายไทยไม่ได้มีแบ่งบทลงโทษตามปริมาณ แอลกอฮอล์ในเลือด ซึ่งแตกต่างจากต่างประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่นจะมีการกำหนดอัตราโทษ ตามปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดและที่แตกต่างกัน โดยในประเทศญี่ปุ่นหากมีปริมาณแอลกอฮอล์ ในเลือด 0.15 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ต้องระวางโทษจำคุก 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 500,000 เยน หากมี แอลกอฮอล์ถึงขั้นมีเมา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 1,000,000 เยน⁶ ซึ่งการกำหนด กฎหมายดังกล่าว ทำให้คนญี่ปุ่น ถ้าเกิดมีการดื่มแอลกอฮอล์แล้ว จะไม่ขับรถเด็ดขาด ไม่ว่าจะดื่มมาก หรือน้อยก็ตาม ซึ่งแตกต่างจากความคิดของนักดื่มในประเทศไทย ที่คิดว่าการดื่มแอลกอฮอล์ ยังสามารถขับรถได้ โดยไม่คิดถึงความปลอดภัยบนท้องถนนว่าการที่ดื่มแอลกอฮอล์แล้วมีการขับซึ่ร แม้จะจำนวนน้อย จะส่งผลต่อการขับรถหรือไม่อย่างไร จะก่อให้เกิดอุบัติเหตุหรือไม่ ในประเด็นนี้ จึงเห็นควรมีการแก้ไขปริมาณแอลกอฮอล์ และกำหนดอัตราโทษที่แตกต่างกัน ตามปริมาณ แอลกอฮอล์ที่ตรวจพบ รวมทั้งเพิ่มอัตราโทษการกระทำความผิดฐานเมาแล้วขับ เพื่อเป็นการป้องกัน มิให้มีผู้ดื่มแอลกอฮอล์แล้วขับซึ่ร และป้องกันอุบัติเหตุที่จะเกิดบนท้องถนนด้วย

นอกจากมีการแก้ปัญหาเมาแล้วขับสังคม และบุคคลรอบข้างควรมีช่วยเหลือ หรือ สนับสนุน รวมถึงช่วยกันรับผิดชอบปัญหาดังกล่าวด้วย ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการสถานบริการที่มี การขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่ผู้ที่ขับซึ่ร ซึ่งรู้อยู่แล้วว่า ผู้นั้นต้องขับซึ่ร แต่ก็มีการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้นั้น หรือบุคคลที่นั่งโดยสารมากับผู้ขับซึ่รที่เมาสุรา ซึ่งสามารถห้ามปรามหรือทักท้วง ไม่ให้ผู้นั้นขับรถได้ หรือผู้ที่ให้ยืมรถแก่คนเมาสุรา และใช้ให้ ผู้เมาสุราขับรถไปส่ง ก็สมควรที่จะต้องร่วมรับผิดชอบในผลร้ายที่เกิดจากการเมาแล้วขับด้วย เนื่องจาก สังคมไทยยังมองว่าการเมาแล้วขับเป็นความผิดส่วนบุคคล เมื่อผู้ใดกระทำความผิด ผู้นั้น ก็ต้องรับโทษ

⁵ วรรณโชค ไชยสะอาด “ถึงเวลาแก้กฎหมาย “เมา - ซึ่งชนคนตาย = เจตนาฆ่า”, โพสต์ทูเดย์ คั่นคืน 5 พฤษภาคม 2559, จาก <http://posttoday.com.analysis/422711>

⁶ มาตรา 117-2-2 (3) แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบกประเทศญี่ปุ่น

แต่หากมีการเพิ่มบทบัญญัติที่กำหนดให้บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ที่จำหน่ายสุราให้แก่ผู้ขับจี้รถ หรือการร่วมโดยสารกับผู้เมาแล้วขับ เพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกร่วมกันของคนในสังคม และบุคคลผู้ใกล้ชิดกับผู้กระทำความผิดช่วยเหลือกันในการแก้ปัญหาเมาแล้วขับนี้ โดยหากมีการเพิกเฉยไม่สนใจ หรือไม่ห้ามปราม อาจจะต้องได้รับผิดเหมือนกับผู้กระทำความผิดเช่นกัน

จากปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่าปัญหาเมาแล้วขับ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานาน จนกระทั่งปัจจุบัน ปัญหาคดีเมาแล้วขับ ก็มีได้ลงน้อยลงแต่อย่างไร กลับกันจำนวนคดีและอุบัติเหตุจากการเมาแล้วขับยังเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งอุบัติเหตุจากสาเหตุเมาแล้วขับนั้น ได้สร้างความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินจำนวนมาก หลายครอบครัวต้องเสียบุคคลอันเป็นที่รัก ต้องสูญเสียเสาหลักของครอบครัว หรือร่างกายพิการ ไม่สามารถใช้ชีวิตได้ตามปกติ จากเหตุการณ์เมาแล้วขับ

รายงานฉบับนี้ จึงต้องการศึกษามาตรการลงโทษทางอาญา และมาตรการในลงโทษอื่นๆ ที่เป็นการลงโทษและป้องกันปราบปรามกรณีขับจี้รถขณะเมาสุรา ทั้งกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงและแก้ไขมาตรการในการลงโทษ ความผิดฐานขับจี้รถในขณะเมาสุราของประเทศไทยให้เหมาะสม และบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาแนวคิด และทฤษฎีในการกำหนดความผิด โทษทางอาญา แนวคิด และวัตถุประสงค์ในบทบัญญัติความผิดตามกฎหมาย

2.2 เพื่อศึกษามาตรการในการลงโทษความผิดฐานขับจี้รถในขณะเมาสุราตามกฎหมายไทย

2.3 เพื่อศึกษามาตรการในการลงโทษความผิดฐานขับจี้รถในขณะเมาสุรา ตามกฎหมายต่างประเทศ

2.4 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการลงโทษความผิดฐานขับจี้รถในขณะเมาสุราตามกฎหมายไทย และกฎหมายต่างประเทศ

3. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ มุ่งศึกษาบทบัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวกับมาตรการทางอาญาในการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานขับจี้รถในขณะเมาสุราของประเทศไทยที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน รวมถึงแนวทางในการลงโทษผู้กระทำความผิด โดยนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับบทบัญญัติทางกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น และแนวทางการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานขับจี้รถในขณะเมาสุราในประเทศญี่ปุ่น

4. วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเอกสาร บทบัญญัติทางกฎหมาย แนวคำพิพากษาฎีกา หนังสือ บทความ วิทยานิพนธ์ และเอกสารอื่นๆ ทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ โดยนำมารวบรวม วิเคราะห์ เปรียบเทียบ และนำเสนออย่างเป็นระบบ เสนอแนะแนวทางเกี่ยวข้องกับมาตรการในการลงโทษ ความผิดฐานข่มขืนในขณะเมาสุราของประเทศไทย

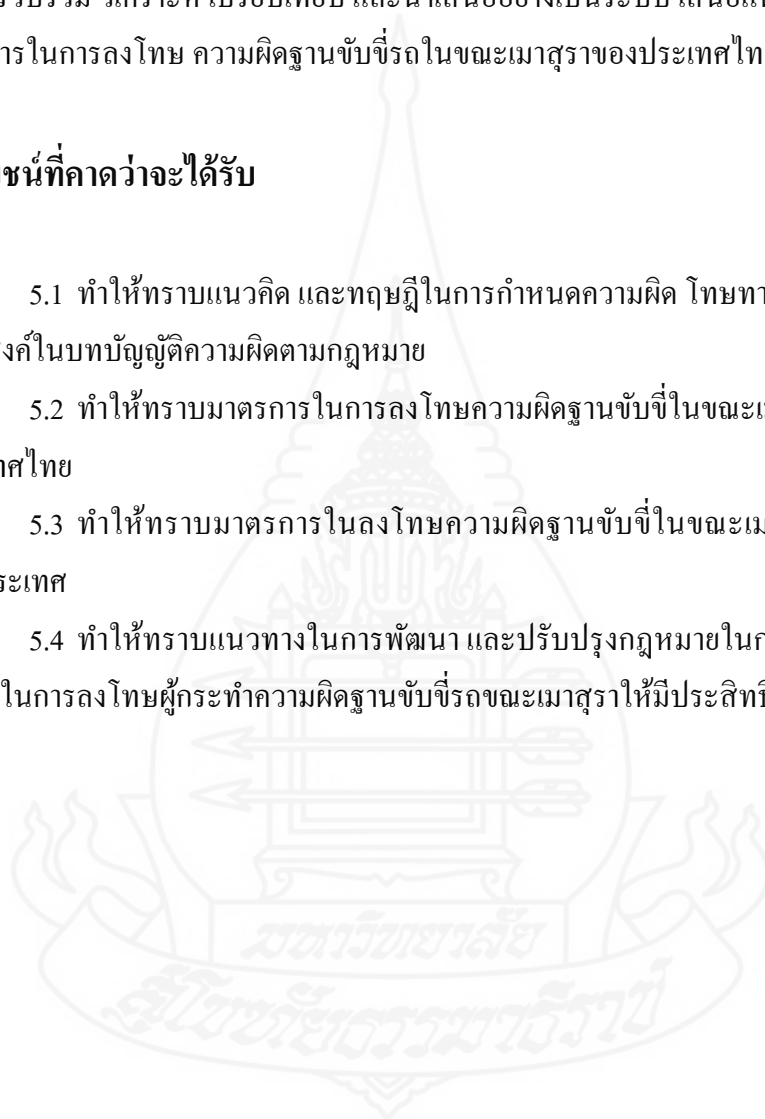
5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทำให้ทราบแนวคิด และทฤษฎีในการกำหนดความผิด โทษทางอาญา แนวคิด และวัตถุประสงค์ในบทบัญญัติความผิดตามกฎหมาย

5.2 ทำให้ทราบมาตรการในการลงโทษความผิดฐานข่มขืนในขณะเมาสุรา ตามกฎหมายของประเทศไทย

5.3 ทำให้ทราบมาตรการในการลงโทษความผิดฐานข่มขืนในขณะเมาสุรา ตามกฎหมายของต่างประเทศ

5.4 ทำให้ทราบแนวทางในการพัฒนา และปรับปรุงกฎหมายในการกำหนดมาตรการทางอาญา ในการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานข่มขืนขณะเมาสุราให้มีประสิทธิภาพ

บทที่ 2

วิวัฒนาการ ทฤษฎี และแนวคิดในการลงโทษความผิด เกี่ยวกับการเมาแล้วขับ

เนื่องจากสังคมได้มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว มีการคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคม และหากพูดถึงสิ่งอำนวยความสะดวกในเรื่องการเดินทาง รถยนต์ ถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ซึ่งนับว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์ขาดไม่ได้ในการดำรงชีวิต โดยเห็นได้จากจำนวนรถบนท้องถนนที่มีจำนวนมาก จนทำให้เกิดปัญหาจราจรติดขัดขึ้นทุกวันนี้ จนถึงปัจจุบันได้มีการพัฒนารูปแบบ และเชื้อเพลิงที่ใช้ในการขับเคลื่อน ทำให้รถยนต์สามารถแล่นไปด้วยความเร็วสูง จนสามารถก่อให้เกิดความเสียหาย และอุบัติเหตุที่ร้ายแรงได้ เมื่อปริมาณรถยนต์และยานพาหนะประเภทอื่นที่นำมาใช้ บนถนนมีจำนวนมากขึ้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดระเบียบการจราจรเพื่อให้การจราจรเป็นไปโดยสะดวกรวดเร็ว และเกิดความปลอดภัยแก่ผู้ใช้รถใช้ถนน โดยการบัญญัติกฎหมายจราจรขึ้นใช้บังคับ

1. วิวัฒนาการกฎหมายเมาแล้วขับตามกฎหมายจราจรของประเทศไทย

สำหรับประเทศไทย รถที่เข้ามาในประเทศไทยรุ่นแรก คือ รถลาก มีการเริ่มนำมาใช้ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และชาวต่างชาติก็ได้มีการสร้างถนนเพื่อให้รถลากได้ใช้เดินทางติดต่อทำการค้าขายกันได้สะดวกมากขึ้น จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติรถลาก พุทธศักราช 2444 ออกใช้บังคับ ต่อมา เริ่มมีการนำรถยนต์เข้ามาใช้มากขึ้น จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2448 และพระราชบัญญัติรถจ้าง พ.ศ. 2448 ขึ้น เพื่อเป็นการจัดระเบียบการจดทะเบียนรถคนขับรถ กำหนดทะเบียนใบอนุญาต รวมทั้งข้อบังคับเกี่ยวกับความปลอดภัย⁷

ในส่วนของกฎหมายจราจร ได้มีการตรากฎหมายเพื่อใช้บังคับเกี่ยวกับการจราจรขึ้นเป็นฉบับแรก คือ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2477 การร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้อาศัยหลักจากกฎหมายจราจรของประเทศอังกฤษ นำมาดัดแปลงแก้ไขให้เหมาะสมกับประเทศไทย และ

⁷ ศราวุฒิ พันธ์ขาว, การจราจร: ปัญหาและการแก้ไขกรุงเทพมหานคร : วัฒนธรรมการพิมพ์, 2524, หน้า 2

ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการขนส่ง พ.ศ. 2497 ออกมาใช้บังคับ เพื่อควบคุมเกี่ยวกับการขนส่ง สาเหตุที่ต้องมีการบัญญัติกฎหมายข้างต้นออกมามีขึ้น ก็เพื่อการจัดระเบียบการจราจรให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพจราจร และจำนวนยานพาหนะที่เพิ่มขึ้น เพื่อก่อให้เกิดความสะดวกและความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนน และด้วยความเจริญก้าวหน้าของสังคม ทำให้การเดินทางบนท้องถนนมีความสำคัญและจำเป็นต่อชีวิตประจำวันของมนุษย์มากขึ้น ประกอบกับความเจริญทางเทคโนโลยี ทำให้มีการพัฒนารูปแบบและเครื่องยนต์กลไกของยานพาหนะที่นำมาใช้บนถนน จึงได้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้เหมาะสม รองรับกับสภาพการจราจรที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพใช้พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 แทนพระราชบัญญัติจราจรทางบก พุทธศักราช 2477 ฉบับเดิม⁸ เนื่องจากการคมนาคมและขนส่งทางบกได้เจริญก้าวหน้าขยายตัวไปทั่วประเทศ และเชื่อมโยงไปยังประเทศใกล้เคียง และจำนวนยานพาหนะในท้องถนนและทางหลวงได้ทวีจำนวนขึ้น ประกอบกับประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยการจราจรทางถนน และพิธีสารว่าด้วยเครื่องหมายและสัญญาณตามถนน จึงควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบก ซึ่งได้บังคับมากกว่า 40 ปี ให้เหมาะสมกับสภาพการจราจรและจำนวนยานพาหนะที่เพิ่มขึ้น และเพื่อความปลอดภัยแก่ชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของประชาชน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น⁹

โดยพระราชบัญญัติจราจร พ.ศ. 2522 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพการณ์ของการสัญจรมาโดยตลอด เพื่อให้เกิดความสะดวก ปลอดภัยในการจราจร โดยได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2522, (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2529, (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2535 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2538, (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2542, (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550, (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2551, (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2557, (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2557 และ (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2559

ซึ่งหากกล่าวถึง การใช้รถใช้ถนนแล้ว สิ่งหนึ่งที่ตามมาคือไม่พ้นอุบัติเหตุบนท้องถนน ซึ่งอุบัติเหตุบนท้องถนนนี้ เกิดขึ้นได้ด้วยหลายสาเหตุ แต่สาเหตุที่เป็นปัญหาใหญ่ และก่อให้เกิดอุบัติเหตุที่รุนแรง ก็คือ ผู้ขับขี่เมาสุรา จึงต้องมีการตรากฎหมายเฉพาะที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดฐานขับรถขณะเมาสุรา ซึ่งตามกฎหมายจราจรฉบับแรกได้แก่ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2477 ได้บัญญัติถึงความผิดฐานขับรถขณะเมาสุราไว้ในมาตรา 29 โดยกำหนดห้ามมิให้ขับรถในเวลาที่ร่างกายหย่อนความสามารถในอันที่จะขับ หรือในเมื่อได้เสพสุราหรือของเมาอย่างอื่นจนหย่อนความสามารถในอันจะขับ ซึ่งหากฝ่าฝืนจะได้รับโทษตามบทกำหนดโทษในมาตรา 66 คือ

⁸ จิตติมา เทพอารักษ์กุล, มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิดกฎหมายจราจร, วิทยานิพนธ์ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2543, หน้า 11

⁹ หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท และให้ศาลมีอำนาจถอนใบอนุญาต หรือถ้าเป็นความผิดไม่ร้ายแรงให้นายทะเบียนยึดใบอนุญาตฉบับไว้ไม่เกินหนึ่งเดือนก็ได้

ต่อมาตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2508 ในมาตรา 7 ได้มีการบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2477 ในมาตรา 29 โดยแก้ไขข้อความที่กำหนดในความผิดฐานเมาแล้วขับให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น และในมาตรา 13 พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ได้มีการบัญญัติแก้ไขเพิ่มบทลงโทษความผิดฐานเมาแล้วขับในมาตรา 66 โดยเพิ่มระวางโทษปรับจากหนึ่งร้อยบาทเป็นห้าร้อยบาท และเพิ่มโทษยึดใบอนุญาตขับรถของนายทะเบียนจากหนึ่งเดือนเป็นหนึ่งปี อีกทั้งเพิ่มบทบัญญัติเรื่องการอุทธรณ์คำสั่งยึดใบอนุญาตขับรถของนายทะเบียนต่ออธิบดีกรมตำรวจภายในเวลาที่กำหนด

ต่อมา เมื่อได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ขึ้นใช้บังคับแทนพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2477 ได้มีการบัญญัติถึงความผิดฐานขับรถขณะเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่นไว้ในมาตรา 43 และได้บัญญัติถึงระวางโทษความผิดฐานขับรถขณะเมาสุราไว้ในมาตรา 157 โดยเพิ่มระวางโทษปรับ จากไม่เกินห้าร้อยบาท เป็นตั้งแต่สี่ร้อยบาทถึงหนึ่งพันบาท ในส่วนโทษเกี่ยวกับยึด พักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาตฉบับไว้ ก็เป็นไปตามมาตรา 161 ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติม โดยเปลี่ยนผู้มีอำนาจยึดใบขับขี่จากนายทะเบียนเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ และเพิ่มประเภทโทษสั่งพักใช้ใบอนุญาตฉบับไว้ นอกจากเพิกถอนใบอนุญาตฉบับไว้แก่ศาล ตามมาตรา 162

พระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2535 ได้มีการบัญญัติแก้ไขระวางโทษในความผิดฐานขับรถขณะเมาสุรา โดยแก้ไขระวางโทษปรับและให้มีกำหนดสูงขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน โดยแก้ไขโทษปรับเป็นปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท และเพิ่มโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน โดยบทลงโทษดังกล่าวถูกนำมาใช้กับความผิดฐานขับรถขณะเมาสุราทุกกรณี ทั้งมีและไม่มีผลเกิดขึ้น ในกรณีที่มิผลความเสียหายเกิดขึ้น หากมีพฤติการณ์ของความประมาท ผู้กระทำความผิด อาจมีความผิดตามมาตรา 390 มาตรา 300 หรือมาตรา 291 ประมวลกฎหมายอาญาเพิ่มขึ้นอีกด้วย ซึ่งขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงแต่ละกรณีไป หากพิสูจน์ไม่ได้ว่าผู้ขับขี่มีการกระทำถึงขั้นประมาท ผู้กระทำความผิดฐานขับรถขณะเมาสุรา คงมีความผิดเพียงมาตรา 43 (2) พระราชบัญญัติจราจรทางบก ซึ่งมีระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับตั้งแต่สองพันถึงหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งเห็นได้ว่า ระวางโทษกรณีดังกล่าว ยังไม่เหมาะสมกับความร้ายแรงที่เกิดขึ้น ทั้งที่เป็นเหตุทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย แต่กลับไม่สามารถลงโทษในระวางโทษที่เหมาะสมได้ ทำได้เพียงลงโทษตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก จากเหตุผลดังกล่าว จึงนำมาสู่การแก้ไขเพิ่มเติมบทลงโทษความผิดฐานขับรถขณะเมาสุราครั้งล่าสุด พระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550 บัญญัติมาตรา 160 ตรี มีการเพิ่มระวางโทษจำคุก จากจำคุกไม่เกินสามเดือนเป็นจำคุกไม่เกินหนึ่งปี

เพิ่มโทษปรับ จากปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท เป็นห้าพันบาทถึงสองหมื่นบาท และ กำหนดมาตรการบังคับทางปกครอง ในส่วนของการพักใช้เพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ไว้อย่างชัดเจน มิใช่เป็นเพียงโทษตามดุลพินิจของศาล อีกทั้ง กำหนดระวางโทษในกรณีที่มีผลจากการกระทำ ความผิดไว้อย่างชัดเจน ตามวรรคสองถึงวรรคสี่ เพื่อเพิ่มมาตรการทางกฎหมายให้เหมาะสมและ ครอบคลุมผลของการกระทำผิดมากยิ่งขึ้น นำมาใช้กรณีผู้ขับขี่ขับรถขณะเมาสุราและเป็นเหตุ ให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายและจิตใจ ได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิด ต้องระวางโทษหนักใกล้เคียงกับการกระทำโดยประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งไม่ต้อง มีพิสูจน์ลักษณะการกระทำว่าได้กระทำโดยประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญาอีกหรือไม่¹⁰

นอกจากนี้ ได้มีการบัญญัติเพิ่มเติมกรณีที่มีการปฏิเสธการตรวจวัดแอลกอฮอล์จาก เจ้าหน้าที หลังจากได้เกิดปัญหาว่ามีผู้ขับขี่จำนวนมากหลีกเลี่ยงไม่ยอมตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ โดยได้มีการกำหนดข้อสันนิษฐานตามมาตรา 142 วรรคสี่ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ จราจรทางบก (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2557 ว่าในกรณีที่ปรากฏพฤติการณ์อันควรเชื่อว่า ผู้ขับขี่ขับรถ ในขณะเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น หากไม่ยอมให้ทดสอบโดยไม่มีเหตุอันควร ให้สันนิษฐานไว้ ก่อนว่า ผู้นั้น ขับขี่รถขณะเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ผู้ขับขี่ปฏิเสธหรือ หลีกเลี่ยงที่จะไม่ตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือด และเพื่อเป็นมาตรการในการป้องกันการเกิด อุบัติเหตุที่เกิดจากผู้ขับขี่รถขณะเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่นด้วย

2. ลักษณะของกฎหมายจราจร

กฎหมายจราจร เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นมาเพื่อให้เกิดความสะดวกและความปลอดภัย ในการใช้รถใช้ถนน เป็นกฎที่ตั้งขึ้นเพื่อใช้บังคับกับการจัดระเบียบการจราจรให้ทันกับการพัฒนา การเทคโนโลยียานยนต์และสภาพการใช้รถใช้ถนน ดังนั้น กฎหมายจราจร จึงไม่ใช่กฎหมายที่ถูก บัญญัติขึ้นด้วยเหตุทางด้านศีลธรรม แต่ได้ถูกบัญญัติขึ้น โดยเหตุผลทางเทคนิค การกระทำความผิด จึงเป็นการกระทำตามที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ความผิดตามกฎหมายจราจร เป็นความผิดที่ถูกจัดอยู่ในประเภทที่โดยธรรมชาติของการกระทำ ไม่ถือว่าเป็นความผิดอาญาโดยแท้ และมีลักษณะเป็นความผิดเล็กน้อยเกินกว่าที่จะเป็นความผิดอาญา เหตุผลในการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการจราจรขึ้นมา เพื่อให้เกิดความสะดวกและความปลอดภัย

¹⁰ศุภวรรณ พันธุลีมานันท์, มาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสม สำหรับผู้กระทำความผิดฐานขับรถ ขณะเมาแล้วในประเศไทย, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขากฎหมายอาญา มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, 2557, หน้า 42-44

ในการจรรยา ดังนั้น ความผิดตามกฎหมายจรรยา จึงมีลักษณะเป็นความผิดของการกระทำที่ไม่เป็นความผิดในตัวเอง แต่มีลักษณะเป็นกฎระเบียบที่ต้องปฏิบัติตาม มิฉะนั้น จะต้องรับโทษ ซึ่งเรียกลักษณะของความผิดนี้ว่า ความผิดต่อระเบียบ

ส่วนความผิดที่บัญญัติขึ้นมาเพื่อความปลอดภัยในการจรรยา จะมีลักษณะของการกระทำที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายและอันตราย กฎหมายจึงต้องบัญญัติให้เป็นความผิด เพื่อปกป้องอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นต่อสังคมได้ ซึ่งเราเรียกลักษณะของความผิดนี้ว่า ความผิดที่เป็นการก่ออันตราย นอกจากนี้ การกระทำความผิดกฎหมายจรรยา ยังมีลักษณะของความผิดที่เป็นการกระทำโดยประมาทอยู่ด้วย¹¹

3. โครงสร้างความรับผิดอาญา

การศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างความผิดทางอาญานี้ เป็นการศึกษาขั้นตอนขั้นตอนหนึ่งของการวินิจฉัยเพื่อพิจารณาลงโทษบุคคลในทางอาญา ซึ่งในระบบกฎหมายที่สำคัญของโลก 2 ระบบคือ ระบบคอมมอนลอว์ (common law) และระบบซีวิลลอว์ (civil law) ต่างได้พัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างความผิดอาญา (structure of crime) จนถือเป็นขั้นตอนในการลำดับความคิด เกี่ยวกับการวินิจฉัยความรับผิดทางอาญา แต่เนื่องจากแนวคิดในแต่ละระบบกฎหมาย มีพื้นฐานมาจากปรัชญาและประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกัน จึงทำให้เกิดข้อแตกต่างในรายละเอียดบางประการ ดังนั้น การจะนำหลักเกณฑ์หรือทฤษฎีกฎหมาย ตลอดจนการอธิบายโครงสร้างความรับผิดอาญา จึงต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกันของระบบกฎหมายนั้น ๆ ด้วย

ประเทศไทย รับกฎหมายสมัยใหม่ แบบตะวันตกมาใช้ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 และได้เลือกที่จะจัดทำประมวลกฎหมาย (codification) แบบภาคพื้นยุโรป ในการจัดทำประมวลกฎหมายในครั้งนั้น ได้ร่างขึ้นโดยอาศัยแบบอย่างจากกฎหมายของประเทศในภาคพื้นยุโรปเป็นสำคัญประมวลกฎหมายฉบับแรกของไทย ก็คือ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127¹²

สำหรับการจัดทำประมวลกฎหมายอาญา ในเวลาต่อมา ก็เป็นการปรับปรุงแก้ไขจากกฎหมายลักษณะอาญาเดิม คือ ฉบับที่ประกาศใช้เมื่อปี ร.ศ. 127 เป็นการปรับปรุงกฎหมายลักษณะอาญาเดิม

¹¹ จิตติมา เทพอารักษ์กุล, มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิดกฎหมายจรรยา, หน้า 14-15

¹² แสง บุญเฉลิมวิภา, หลักกฎหมายอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด, 2539,

ให้เหมาะสมกับกาลสมัย¹³ โดยยังยึดถือแบบอย่างของประเทศในภาคพื้นยุโรป ซึ่งประเทศเยอรมัน ถือได้ว่าเป็นประเทศที่ได้พัฒนาความคิดทางกฎหมายได้อย่างเป็นระบบมาก ในเรื่องโครงสร้าง ความผิดอาญานั้น นักนิติศาสตร์เยอรมันได้ทำการศึกษามาเป็นเวลานานร้อยปี¹⁴ ความคิดระบบ นี้ได้แพร่หลายและเป็นที่ยอมรับของประเทศอื่นๆ ในภาคพื้นยุโรป โดยเฉพาะประเทศอิตาลี สเปน ตลอดจน ประเทศในกลุ่มลาตินอเมริกา ซึ่งการร่างกฎหมายในหลายประเทศแถบเอเชีย ก็ได้รับแนวคิด ดังกล่าวมาด้วย¹⁵

สำหรับ โครงสร้างของความรับผิดอาญา อันเป็นที่ยอมรับกันในปัจจุบัน ประกอบด้วย สาระสำคัญ 3 ประการ คือ

3.1 องค์ประกอบ (Tatbestandsmassigkeit or fulfillment of the statutory elements of a crime)

การกระทำครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ กล่าวคือ มีการกระทำ โดยการกระทำนั้น ครบองค์ประกอบภายนอกและภายในของความคิดในเรื่องนั้นๆ และผลของการกระทำสัมพันธ์กับการกระทำ ตามหลักในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล มีรายละเอียดดังนี้

3.1.1 มีการกระทำ

การกระทำ หมายถึง การเคลื่อนไหวร่างกายหรือการไม่เคลื่อนไหวร่างกาย โดยรู้สำนึก กล่าวคือ อยู่ภายใต้บังคับของจิตใจ ซึ่ง “โดยรู้สำนึก” หรือ “อยู่ภายใต้บังคับของจิตใจ” หมายความว่า มีความคิด มีการตกลงใจ และได้กระทำไปตามที่ตกลงใจ อันสืบเนื่องมาจากความคิดนั้น¹⁶

หากการเคลื่อนไหวหรือไม่เคลื่อนไหวร่างกาย ไม่ได้เป็นผลมาจากการตกลงใจ อันสืบเนื่องมาจากความคิด ก็ไม่ถือว่า รู้สำนึก หรืออยู่ในบังคับของจิตใจ จึงถือว่าไม่มีการกระทำ เมื่อไม่ถือว่ามีการกระทำแล้ว บุคคลนั้น ก็ถือว่าไม่มีความผิด ไม่ต้องรับผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59

¹³ หยุด แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 21, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554, หน้า 17

¹⁴ คณิต ฌ นคร, ประมวลกฎหมายอาญา หลักกฎหมายและพื้นฐานการเข้าใจ, พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2538, หน้า 247

¹⁵ แสง บุญเฉลิมวิภา, หลักกฎหมายอาญา, หน้า 42

¹⁶ เกียรติจิร วังนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 9, กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด จีรัชการพิมพ์, 2549, หน้า 90 - 91

3.1.2 การกระทำนั้น ครอบคลุมภายนอก การพิจารณาในส่วนองค์ประกอบภายนอก เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในความผิดแต่ละฐาน ซึ่งประกอบด้วย¹⁷

1) **ผู้กระทำ** โดยปกติกฎหมายจะใช้คำว่า ผู้ใด ซึ่งหมายความว่า จะเป็นใครก็ได้ ไม่จำกัด แต่หากกฎหมายมุ่งที่จะลงโทษบุคคลใดโดยเฉพาะ ก็จะระบุโดยชัดเจนในบทบัญญัตินั้นๆ เช่น ระบุว่าผู้ใด เป็นเจ้าพนักงาน ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 157 ผู้กระทำต้องเป็นเจ้าพนักงาน จึงจะถือว่าเป็นผู้กระทำที่มีความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ เป็นต้น

2) **การกระทำ** เป็นไปตามความหมายในความผิดแต่ละฐาน เช่น การ “ฆ่า” ในความผิดต่อชีวิต การ “ทำร้าย” ในความผิดต่อร่างกาย “การใส่ความ” ในความผิดฐานหมิ่นประมาท เป็นต้น

3) **กรรมของการกระทำ** ซึ่งก็เป็นไปตามฐานความผิดนั้น เช่น ในความผิดต่อชีวิต ความผิดต่อร่างกาย กรรมของการกระทำ คือ ผู้อื่น ซึ่งต้องมีสภาพความเป็นมนุษย์ ความผิดฐานลักทรัพย์ วัตถุแห่งการกระทำ คือ ทรัพย์ของผู้อื่น เป็นต้น

3.1.3 การกระทำครอบคลุมภายใน

เมื่อการกระทำครอบคลุมภายนอก ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือ การพิจารณาในส่วนองค์ประกอบภายใน อันได้แก่ เรื่องของเจตนา ประมาท หรือมูลเหตุจูงใจอื่นๆ แล้วแต่ฐานความผิดนั้น ซึ่งการกระทำที่ครอบคลุมภายนอก ยังไม่เพียงพอ ที่จะก่อให้เกิดความรับผิดชอบทางอาญาได้ แต่จะต้องมีส่วนขององค์ประกอบภายในด้วย และส่วนขององค์ประกอบภายในที่สำคัญประการหนึ่ง ก็คือ เจตนาของผู้กระทำ ความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 ได้วางเป็นหลักทั่วไปว่า บุคคลจะต้องรับผิดชอบในทางอาญา ก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา

ขณะเดียวกันก็กำหนดข้อยกเว้นไว้ ในกรณี การกระทำโดยประมาทเฉพาะกรณี ที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิด กรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้ชัดแจ้งว่าต้องรับผิด แม้กระทำโดยไม่มีเจตนา เช่น มาตรา 16 แห่ง พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2482 กำหนดให้ผู้กระทำรับผิด โดยมีพักต้องคำนึงว่าผู้กระทำมีเจตนา หรือประมาท และความผิดลหุโทษ¹⁸

1) ความหมายของเจตนา

ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 วรรคสองและวรรคสาม ได้บัญญัติเกี่ยวกับเจตนาไว้ ดังนี้

“กระทำโดยเจตนา ได้แก่ กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำ และในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเสี่ยงเห็นผลของการกระทำนั้น”

¹⁷ แสวง บุญเฉลิมวิภา, หลักกฎหมายอาญา, หน้า 45

¹⁸ แสวง บุญเฉลิมวิภา, หลักกฎหมายอาญา, หน้า 51 - 52

“ถ้าผู้กระทำ มีรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้”

การพิจารณาความหมาย ของคำว่า เจตนา จะต้องพิจารณาบทบัญญัติมาตรา 59 วรรคสองและวรรคสาม ประกอบกัน เพราะถ้าฟังความในมาตรา 59 วรรคสอง ไม่สามารถให้ความหมายของคำว่าเจตนาได้ทั้งหมด จากบทบัญญัติข้างต้น การกระทำที่จะถือว่าผู้กระทำมีเจตนา นั้น จะต้องประกอบไปด้วย

(1) ผู้กระทำต้องรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด

ในส่วนขององค์ประกอบภายใน คือ เจตนา นั้น จะต้องปรากฏในขั้นแรกว่า ผู้กระทำได้กระทำโดยรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด ยกตัวอย่างเช่น ในความผิดฐานทำให้แท้งลูก การรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด ก็คือ การรู้ว่ามีการตั้งครรภ์ในความผิดฐานรับของโจร ผู้กระทำจะต้องรู้ว่าทรัพย์สินนั้น เป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิด จึงจะถือได้ว่า กระทำโดยรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด เป็นต้น

การรู้ข้อเท็จจริงนั้น จะต้องมิชอบเขตเพียงไร นักกฎหมายได้วางหลักเกี่ยวกับการรู้ข้อเท็จจริงที่เป็นองค์ประกอบของความผิดว่า การรู้ข้อเท็จจริงนั้น ผู้กระทำเพียงแต่รู้ในส่วนที่เป็นข้อเท็จจริงโดยทั่ว ๆ ไปเท่านั้น ก็เพียงพอแล้ว ไม่จำเป็นต้องรู้ในรายละเอียดที่เฉพาะเจาะจง¹⁹ และเกี่ยวกับบทบัญญัติที่เป็นเหตุฉกรรจ์ ก็เช่นกัน หากผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้น เพราะเหตุใด ผู้กระทำจะต้องรู้ข้อเท็จจริงที่เป็นองค์ประกอบของเหตุฉกรรจ์นั้น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 62 วรรคสาม ถ้าผู้กระทำกระทำโดยไม่รู้ข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุฉกรรจ์ ก็คงรับผิดเพียงชั้นธรรมดาเท่านั้น

(2) ผู้กระทำจะต้องประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น

ก. เจตนาประสงค์ต่อผล (*dolus directus*)

กระทำโดยเจตนาประสงค์ต่อผลนั้น ได้แก่ การกระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำ และในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล ทั้งนี้ หมายความว่า จะถือว่าผู้กระทำได้กระทำโดยเจตนาโดยประสงค์ต่อผลได้ ก็ต่อเมื่อเข้าองค์ประกอบ 2 ประการ ดังต่อไปนี้²⁰

ก) ผู้กระทำได้กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำ คือ รู้สำนึกในการเคลื่อนไหว หรือเคลื่อนไหวการเคลื่อนไหวร่างกาย กล่าวคือ ถ้าผู้กระทำ ได้มีการคิดว่าจะกระทำ ได้มีการตกลงใจที่จะกระทำตามที่คิดนั้น และได้มีการกระทำตามที่ตกลงใจนั้น ต้องถือว่าผู้กระทำได้กระทำโดยรู้สำนึกดังกล่าวแล้ว

¹⁹ เรื่องเดียวกัน หน้า 54

²⁰ หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 1, หน้า 67

ข) ผู้กระทำจะต้องประสงค์ต่อผลอีกด้วย การกระทำโดยรู้สำนึกนั้น เป็นการกระทำกลางๆ ผู้กระทำอาจประสงค์ต่อผลได้หลายประการ เช่น การยิงปืน ย่อมเป็นการกระทำ โดยรู้สำนึกที่เป็นกลาง ๆ แต่ผู้กระทำอาจประสงค์ต่อผลได้หลายประการ เช่น ยิงคน ยิงเป่า ยิงนก ฉะนั้น เพียงแต่มีการกระทำโดยรู้สำนึกอย่างเดียวไม่พอ เหตุนี้ เพื่อที่จะถือว่าผู้กระทำได้กระทำ โดยเจตนาโดยประสงค์ต่อผล จึงต้องเข้าเกณฑ์ คือ ผู้กระทำต้องประสงค์ต่อผลด้วย ยกตัวอย่างเช่น จะถือว่าผู้กระทำเจตนาฆ่าคน โดยการยิง ก็ต่อเมื่อผู้กระทำได้รู้สำนึกในการที่กระทำ คือ รู้สำนึกว่า ตนยิงปืน และในขณะที่เดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล ซึ่งหมายถึง ประสงค์ต่อผลของการกระทำนั้นๆ ตามที่ผู้กระทำมุ่งหมายให้เกิดขึ้น เช่น ในการยิงคน ผู้กระทำได้มุ่งหมายที่จะให้ความตายเกิดขึ้น โดยความมุ่งหมายนี้ที่จะให้เกิดความผิดขึ้นนี้ อาจเป็นความมุ่งหมายโดยเจาะจง หรืออาจมุ่งหมายที่จะให้ ความผิดเกิดขึ้นทั่วๆ ไป โดยไม่เจาะจงบุคคลก็ได้ เช่น ยิงปืนไปยังกลุ่มคนที่กำลังประชุมกันอยู่ โดยมุ่งหมายจะให้คนใดคนหนึ่งถึงแก่ความตาย ก็ถือเป็นการฆ่าโดยเจตนาประสงค์ต่อผลแล้ว

ข. เจตนาเล็งเห็นผล (*dolus eventualis*)

การพิจารณาเจตนาเล็งเห็นผล เป็นกรณีที่พิจารณารองลงมา จากเรื่องประสงค์ต่อผล กล่าวคือ หากข้อเท็จจริงไม่ได้ความว่า ผู้กระทำได้กระทำโดยมุ่งหมายที่จะให้ เกิดผลโดยตรงแล้ว จึงจะมาพิจารณาว่า เป็นเรื่องที่ผู้กระทำเล็งเห็นผลการกระทำนั้นได้หรือไม่ ผู้กระทำเล็งเห็นผลนี้ หมายความว่า พิจารณาจากแง่ผู้กระทำเอง โดยพิจารณาจากจิตใจของผู้กระทำ ทั้งนี้ เพราะบุคคลแต่ละคนมีประสบการณ์ในชีวิต การศึกษา สติปัญญา ไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้น ในการวินิจฉัยว่าผู้กระทำเล็งเห็นผลหรือไม่ จึงต้องพิจารณาว่า ตามข้อเท็จจริงผู้กระทำนั้นเอง ได้เล็งเห็นผลล่วงหน้าหรือเปล่า²¹ ซึ่งในกรณีของเจตนาเล็งเห็นผลนั้น ผลที่คาดเห็นว่าจะเกิดขึ้น และเสี่ยงของผลที่จะเกิดขึ้นไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นทีเดียว เพียงแต่อาจเป็นไปได้ ก็พอแล้ว²² โดยเรื่องนี้ ได้มีคำอธิบายและความเห็นที่ต่างกัน สรุปได้เป็น 3 ความเห็นดังนี้²³

ก) ผู้กระทำเห็นแล้วว่าผลจะเกิดขึ้น แต่ผู้กระทำยังขึ้นทำ เช่น ยิงสัตว์ที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก ถ้าเห็นแล้วว่า อาจถูกเด็กตายได้ ยังขึ้นยิง ถ้าถูกกระสุนปืนถูกเด็กตาย ถือว่า ผู้กระทำเล็งเห็นผล คือ ความตายของเด็ก ฉะนั้น จึงต้องถือว่า มีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา

ข) ผู้กระทำจะต้องยอมรับเอาผลไว้ล่วงหน้า เช่น การยิงที่สัตว์ ที่อยู่ใกล้ๆ กับเด็ก เมื่อผู้กระทำเห็นแล้วว่า ถ้ายิงปืนอาจถูกเด็กตายได้ และยอมรับเอาผลไว้ล่วงหน้า คือ ยอมให้เด็กตายแล้วยิงนกไป ถ้าถูกกระสุนปืนถูกเด็กตาย ถือว่าได้กระทำโดยเจตนา โดยเล็งเห็นผล

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 68

²² แสง บุญเฉลิมวิภา, หลักกฎหมายอาญา, หน้า 61

²³ หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 1, หน้า 68

คือ ความตายของเด็ก ถ้าหากผู้กระทำไม่ยอมรับเอาผล คือ ความตายไว้ล่วงหน้า ไม่ถือว่าผู้กระทำ มีเจตนาโดยยอมเล็งเห็นผล จะถือได้แต่เพียงว่าผู้กระทำได้กระทำโดยประมาท

ค) ผู้กระทำไม่ยอในผลที่เกิดขึ้น หมายความว่า ผู้กระทำได้เห็นผลล่วงหน้าแล้วว่าจะเกิดขึ้น ถ้าผู้กระทำไม่ถึงกับยอมรับเอาผลนั้นเลยทีเดียว แต่ผู้กระทำคิดว่าผลนั้น จะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้น ก็ช่างปะไรจะขอทำให้ได้ เช่น เรื่องยิงสัตว์ที่อยู่ใกล้ๆ กับเด็ก ถ้าผู้กระทำ ได้ทำใจว่า ถ้าถูกนกก็จะได้นกมากิน ถ้าถูกเด็กก็จะวิ่งหนีไป ใดๆ ก็ขอให้อิงนกให้ได้ เช่นนี้ ถือว่ายอมเล็งเห็นผลแล้ว ฉะนั้น ถ้าลูกกระสุนปืนถูกเด็กตาย ก็มีความผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนา

2) ผลของการกระทำสัมพันธ์กับการกระทำ

การพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล จะต้องทำความเข้าใจ ในเบื้องต้นก่อนว่า ลักษณะความผิดอาญา อาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

(1) ความผิดที่ผลไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นก็ถือว่าเป็นความผิดที่สำเร็จแล้ว เช่น ความผิดฐานแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงาน (มาตรา 137) เมื่อได้ แจ้งข้อความอันเป็นเท็จ ก็ถือเป็นความผิดแล้ว เจ้าพนักงานจะเชื่อหรือไม่เชื่อถ้อยคำที่แจ้งก็เป็น ความผิดสำเร็จแล้ว ความผิดที่ผลไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นเช่นนี้ ก็ไม่จำเป็นต้องพิจารณาหลักเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล เพราะจะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้น ก็เป็นความผิดสำเร็จแล้ว

(2) เป็นความผิดที่ต้องการผลหรือจะต้องมีผลเกิดขึ้น จึงจะเป็นความผิดสำเร็จ เช่น ความผิดต่อชีวิต ความผิดต่อร่างกาย ความผิดในลักษณะนี้ จะต้องพิสูจน์ให้ได้ความว่า ผลที่เกิดขึ้นมีความสัมพันธ์กับการกระทำในกรณีนั้นๆ ผู้กระทำจึงต้อง รับผิดในผลนั้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือว่า การกระทำนั้น เป็นเหตุให้เกิดผลขึ้น ซึ่งนักนิติศาสตร์ได้วาง ทฤษฎีหลายทฤษฎี แต่ทฤษฎีที่ได้รับความนิยมในการนำมาอธิบายข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น²⁴ ได้แก่

ก. หากผลนั้นทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น ผู้กระทำจะต้อง รับผิดในผลนั้น ก็ต่อเมื่อผลนั้นเป็นผลโดยตรง และเป็นผลธรรมดา หากไม่ใช่ผลธรรมดา ก็ไม่ต้องรับผิด ในผลนั้น ซึ่งผลธรรมดา ก็คือ ผลตามทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม²⁵ ทฤษฎีนี้ ถือหลักว่า เหตุที่ก่อให้เกิด ผลที่ผู้กระทำต้องรับผิดนั้น หมายความว่าเหตุที่ตามประสบการณ์ทั่วไป สามารถทำให้เกิดผลที่ความผิดนั้น ต้องการได้ กล่าวคือ มุ่งเฉพาะเงื่อนไขที่เพียงพอเท่านั้น โดยดูเฉพาะเหตุที่ตามความรู้ความชำนาญ

²⁴แสวง บุญเฉลิมวิภา, หลักกฎหมายอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด, 2539, หน้า 46

²⁵ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, หน้า 287

ทำให้เกิดผลได้เท่านั้น ไม่ใช่พิจารณาทุกเหตุ กล่าวคือ การกระทำและผลที่เกิดขึ้น ต้องมีความเกี่ยวพันกัน อย่างสมเหตุสมผล²⁶

ข. หากผลนั้นเป็นผลโดยตรง ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบในผลนั้น หากไม่ใช่ผลโดยตรง ก็ไม่ต้องรับผิดชอบในผลนั้น ซึ่งผลโดยตรงก็คือ ผลตามทฤษฎีเงื่อนไข²⁷ ทฤษฎีนี้ ถือหลักว่า การกระทำในทุกกรณี ย่อมเป็นเหตุที่ทำให้เกิดผล กล่าวคือ ถ้าหากว่าไม่มีการกระทำนั้นๆ แล้วผลก็จะไม่เกิดขึ้น แม้ผลที่เกิดขึ้นจะเกิดจากการกระทำอื่นๆ ด้วยก็ตาม ด้วยเหตุนี้ จึงมีผู้เรียกทฤษฎีนี้ อีกชื่อว่า ทฤษฎีเหตุเท่ากัน²⁸

ทฤษฎีเงื่อนไขนี้ เป็นทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับจากนักนิติศาสตร์ แต่ทฤษฎีนี้มีขอบเขตการใช้อยู่บางประการ เพราะหากใช้โดยไม่มีการจำกัด โดยพิจารณาย้อนขึ้นไป ทุกๆ เหตุ จะกลายเป็นการพิจารณาโดยไม่รู้จัก ซึ่งแท้จริงแล้ว เหตุที่อยู่ห่างไกลย่อมมิใช่เหตุโดยตรง ที่ทำให้เกิดผล หรือถ้าเป็นเหตุที่เกิดขึ้นใหม่ภายหลัง อันผู้กระทำในตอนแรก ไม่อาจคาดหมายได้ ตามความคิดเช่นวิญญูชน ผู้กระทำ ย่อมไม่ต้องรับผิดชอบในผลที่เกิดขึ้นนั้น เหตุที่เกิดขึ้นใหม่ภายหลังนี้ มักเรียกกันว่า “เหตุแทรกแซง”

เหตุแทรกแซงนี้ อาจเกิดขึ้นจาก²⁹

ก) การกระทำของบุคคลอื่น เช่น นายไก่อ เจตนาจะฆ่า นายไข จึงได้ใช้ปืนยิง นายไข ทำให้ นายไขได้รับบาดเจ็บ ขณะที่นายไขนอนรักษาตัวอยู่นั้น ได้ถูกนายนา ยิงถึงแก่ความตาย ดังนี้ ถือว่าการกระทำของนายนา เป็นเหตุที่เกิดขึ้นใหม่ นายไก่อควรรับผิดชอบในการกระทำ ตอนแรก คือ พยายามฆ่าเท่านั้น เพราะผลที่เกิดขึ้นเป็นผลที่เกิดจากเหตุใหม่อันผู้กระทำในตอนแรก ไม่อาจคาดหมายได้ เหตุที่ทำให้เกิดผล คือ ความตายอันเกิดจากการยิงของนายนา

ข) การกระทำของผู้เสียหายเอง ในบางครั้ง เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย เช่น ถูกทำร้ายบาดเจ็บ หรือถูกลักทรัพย์ หรือถูกข่มขืนกระทำชำเรา ผู้เสียหาย อาจเกิดความเจ็บปวด หรือเสียมาก จนตัดสินใจฆ่าตัวตาย ปัญหาว่าผู้กระทำในตอนแรก จะต้องรับผิดชอบที่เกิดขึ้นหรือไม่ การพิจารณาเรื่องดังกล่าวนี้ คงจะต้องถือหลักว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นใหม่ มีความเกี่ยวเนื่องหรือมีส่วนทำให้เกิดผลสุดท้ายขึ้น ผู้กระทำในตอนแรก ก็ต้องรับผิดชอบในผลนั้นด้วย ซึ่งในการจะพิจารณาว่าผู้กระทำต้องรับผิดชอบสุดท้ายหรือไม่นั้น ต้องพิจารณา

²⁶แสวง บุญเฉลิมวิภา, หลักกฎหมายอาญา, หน้า 46

²⁷ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, หน้า 287

²⁸แสวง บุญเฉลิมวิภา, หลักกฎหมายอาญา, หน้า 47

²⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 48

ข้อเท็จจริงเป็นกรณีไป เช่น การโคตลงจากรถเพื่อหนีภัย ก็จะต้องพิจารณาว่าเป็นการเสี่ยงภัยที่สมเหตุสมผลของบุคคลในภาวะเช่นนั้น หรือไม่ ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงในแต่ละกรณี

ค) *เหตุธรรมชาติ* เหตุธรรมชาติบางเรื่อง เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นโดยไม่อาจคาดการณ์ได้ เช่น ไฟผ่า ดังนั้น หากมีการทำร้ายกันขึ้น ผู้ถูกทำร้ายวิ่งหนีและถูกฟ้าผ่าตาย เหตุการณ์ที่เกิดฟ้าผ่า ย่อมถือได้ว่าเป็นเหตุแทรกแซงที่เกิดขึ้นใหม่ ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบในผลสุดท้ายที่เกิดขึ้น

ง) *ผู้กระทำผิดเอง* เหตุแทรกแซงในบางครั้ง อาจเกิดจากผู้กระทำผิดเอง เช่น เหตุในตอนแรกเกิดจากการทำร้านจนสลบ แต่ผู้กระทำเข้าใจว่าผู้ถูกทำร้ายถึงแก่ความตาย จึงเอาผ้าขาวม้ามาผูกคอแขวนกับต้นไม้ ทำเป็นว่าผู้นั้นแขวนคอตาย กรณีเช่นนี้ ผู้กระทำต้องรับผิดชอบเพียงใดนั้น ความผิดฐานทำให้คนตายโดยไม่เจตนา มาตรา 290

3) ความหมายของประมาท

เมื่อปรากฏว่า ผู้กระทำไม่ได้กระทำโดยเจตนา ไม่ว่าจะเจตนาโดยประสงค์ต่อผล หรือเจตนาโดยย่อมนิ่งเห็นผลแล้ว สำหรับความผิดที่กฎหมายระบุไว้โดยชัดแจ้งว่า แม้กระทำโดยประมาท ก็เป็นความผิด เช่น ความผิดฐานฆ่าคนตายโดยประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291

ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสี่ ให้อธิบายการกระทำโดยประมาทไว้ ฉะนั้น การกระทำโดยประมาท จึงต้องเข้าองค์ประกอบดังต่อไปนี้

(1) เป็นการกระทำความผิด มิใช่โดยเจตนา

หากเป็นการกระทำโดยเจตนาแล้ว ไม่ว่าจะเจตนาประเภทประสงค์ต่อผลหรือเห็นผล ก็ไม่ใช่การกระทำโดยประมาท การกระทำโดยประมาทนั้น ผู้กระทำจะต้องไม่มีเจตนาใดๆ เลย เช่น ความผิดฐานทำให้คนตายโดยประมาท ตามมาตรา 291 นอกจากผู้กระทำ จะมีได้มีเจตนาต่อความตายของผู้ตายแล้ว ผู้กระทำจะต้องไม่มีเจตนาในส่วนอื่นๆ เช่น ทำร้ายร่างกายด้วย หากไม่มีเจตนากระทำต่อชีวิต แต่เจตนากระทำต่อร่างกายและผู้ถูกกระทำถึงแก่ความตาย ผู้กระทำก็ผิดฐานฆ่าคนตายโดยไม่เจตนา ตามมาตรา 290 ไม่ใช่ฐานทำให้คนตายโดยประมาทตามมาตรา 291³⁰

³⁰ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, หน้า 253

(2) ได้กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้น จำต้องมีตามวิสัย และพฤติการณ์การกระทำโดยประมาท คือ การกระทำโดยขาดความระมัดระวัง ในภาวะเช่นนั้น ภาวะเช่นนั้น หมายถึง ในขณะที่การกระทำนั้นๆ³¹ โดยต้องพิจารณาถึงภาวะหรือ สถานการณ์ที่ผู้กระทำประสบบ่อยในขณะกระทำนั้นว่า ผู้กระทำควรจะใช้ความระมัดระวังตามวิสัย หรือพฤติการณ์อย่างไร เป็นการกำหนดขนาดของความระมัดระวังที่ผู้กระทำควรต้องมี ทั้งนี้ แยกพิจารณาออกเป็น 2 ประการ

ก. ความระมัดระวังตามวิสัย วิสัย หมายความว่า สภาพภายในตัว ผู้กระทำ ซึ่งแยกพิจารณาได้ ดังนี้³²

ก) วิสัยคนธรรมดาสามัญ ซึ่งต้องแยกออกตามอายุ เพศ การศึกษา อบรม ความชัดเจนในการใช้ชีวิต และอื่นๆ ทั้งนี้ เพราะเด็ก ย่อมมีวิสัยที่จะใช้ความระมัดระวังได้ อย่างเด็ก จะให้มีความระมัดระวังเทียบเท่าผู้ใหญ่ไม่ได้ จึงต้องเอาคนที่มียายุ เพศ การศึกษา อบรม การใช้ชีวิต ฯลฯ เทียบกับผู้กระทำทุกประการเป็นเครื่องวัดการกระทำอันเดียวกัน อาจเป็น ประมาทสำหรับคนหนึ่ง เพราะเป็นวิสัยของคนนั้นที่จะต้องใช้ความระมัดระวัง และไม่เป็นประมาท สำหรับอีกคนหนึ่ง เพราะมิใช่เป็นวิสัยของอีกคนหนึ่งที่จะต้องใช้ความระมัดระวังนั้นก็

ข) วิสัยบุคคลผู้มีวิชาชีพ ความระมัดระวังของผู้มีวิชาชีพ เช่น แพทย์ วิศวกร ฯลฯ ก็ต้องใช้ความระมัดระวัง อันเป็นวิสัยที่บุคคลนั้นๆ จะพึงใช้โดยปกติ ทั้งนี้ คือ จะต้องพิจารณาว่า โดยปกติ ผู้มีวิชาชีพนั้นๆ สามารถใช้ความระมัดระวังได้เพียงใด

ข. ความระมัดระวังตามพฤติการณ์ พฤติการณ์ หมายความว่า เหตุภายนอกตัวผู้กระทำ เช่น ในขณะการขับรถ พฤติการณ์ ย่อมหมายถึง สภาพรถ สภาพถนน รวมถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วย เช่น มีคนป่วยเจ็บหนักกลางป่า ต้องทำการผ่าตัดฉุกเฉินทันที กลางป่า เพื่อช่วยชีวิตผู้ป่วย³³ โดยจะให้แพทย์ใช้ความระมัดระวังในระว่าง ดังเช่นการผ่าตัดในโรงพยาบาล ที่มีเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ครบครันย่อมไม่ได้ กล่าวคือ ภายใต้อุบัติการณ์ที่แตกต่างกัน บุคคลผู้มีวิชาชีพย่อมใช้ความระมัดระวังได้แตกต่างกัน

(3) ผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวัง เช่นว่านั้น ได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่ หมายความว่า เพียงที่ผู้กระทำในภาวะเช่นนั้นจะขาดความระมัดระวัง ตามวิสัยและพฤติการณ์ ยังไม่เป็นการเพียงพอที่จะถือว่าผู้กระทำประมาท จะต้องปรากฏด้วยว่า ผู้กระทำ อาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่ เพราะกฎหมายต้องการ

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 254

³² หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 1, หน้า 72 - 73

³³ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, หน้า 54

ลงโทษบุคคล ก็ต่อเมื่อตัวเองจะสามารถกระทำผิดกว่านั้นได้ หากแต่ไม่ทำเอง ฉะนั้น ถ้าปรากฏว่าผู้กระทำไม่อาจใช้ความระมัดระวังได้ตามวิสัยและพฤติการณ์ได้ ก็ไม่ถือว่าผู้นั้นได้กระทำผิดโดยประมาท³⁴

ทั้งนี้ นอกจากผู้กระทำ จะได้กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้น จำต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาใช้ให้เพียงพอไม่ จะถือว่าผู้กระทำมีความผิดฐานกระทำโดยประมาทได้นั้น ต้องเป็นกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบ เมื่อได้กระทำโดยประมาทในกรณีนั้น ๆ การที่บุคคลกระทำโดยประมาทนั้น ไซ้ว่าจะต้องรับผิดชอบทางอาญาในทุกกรณี แต่จะต้องรับผิดชอบในทางอาญาที่ต่อเมื่อประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติไว้ โดยเห็นว่า การกระทำโดยประมาทในกรณีนั้น ๆ ร้ายแรงเกินกว่าจะให้ชดใช้ค่าเสียหายในทางแพ่ง ซึ่งในประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติไว้ 7 กรณี คือ

ก. เจ้าพนักงานปล่อยให้ผู้ถูกคุมขังหลุดพ้นไปโดยประมาท ตามมาตรา 205

ข. ทำให้เกิดเพลิงไหม้โดยประมาท ตามมาตรา 225

ค. ก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชนโดยประมาท ตามมาตรา 239

ง. ทำให้คนตายโดยประมาท ตามมาตรา 291

จ. ทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายสาหัสโดยประมาท ตามมาตรา 300

ฉ. หน่วงเหนี่ยวกักขังผู้อื่นโดยประมาท ตามมาตรา 311

ช. ทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายโดยประมาท ตามมาตรา 390

4) การแบ่งประเภทของประมาท

ถึงแม้ว่าประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย จะมีการบัญญัติความหมายของการกระทำโดยประมาทไว้หลักเกณฑ์เดียว โดยมาตรา 59 วรรคสี่ แต่อย่างไรก็ดี มีนักกฎหมายไทยหลายท่านที่อธิบายความหมายของการกระทำโดยประมาทตามประมวลกฎหมายอาญาให้ มีอยู่สองความหมายที่แบ่งแยกออกจากกัน ดังนี้

ศาสตราจารย์ หยุต แสงอุทัยอธิบายว่า "ประมาท" มี 2 ประเภท คือ³⁵

1. *ประมาทโดยรู้ตัว (bewusste Fahrlässigkeit)* กล่าวคือ ผู้กระทำได้รู้ตัวแล้วว่าผลอาจเกิดขึ้นได้ แต่มีความเชื่อว่าผลคงจะไม่เกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น นาย ก. ยิงนกที่เกาะอยู่ใกล้ๆ คน

³⁴หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 1, หน้า 74

³⁵หยุต แสงอุทัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127, พิมพ์ครั้งที่ 6, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2548, หน้า 138

โดยนาย ก. รู้อยู่แล้วว่าลูกกระสุนอาจถูกคนได้ แต่เชื่อใจว่าผล (คือการยิงถูกคน) คงจะไม่เกิดขึ้น เพราะเชื่อความแม่นยำปืนของตนดังนี้ การกระทำของนาย ก. เป็นประมาทโดยรู้ตัว

2. *ประมาทโดยไม่รู้ตัว (unbewusste Fahrlässigkeit)* เป็นกรณีที่ผู้กระทำให้ไม่รู้ตัวเลยว่าผลจะเกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น นาย ก. ขับรถด้วยอัตราความเร็วสูง โดยมีได้ตระหนักเลยว่าการขับซิ่งของตน อาจทำให้รถไปพุ่งชนผู้อื่นบาดเจ็บ เมื่อรถไปชนผู้อื่นบาดเจ็บ ย่อมถือว่า นาย ก. กระทำโดยประมาทโดยไม่รู้ตัว (ถ้าหากมีการพิจารณาแล้วปรากฏว่า นาย ก. ขับรถโดยมิได้ใช้ความระมัดระวังตามวิสัย และพฤติการณ์)

ศาสตราจารย์ คณิต ฌ นคร อธิบายว่า "กระทำโดยประมาท" มี 2 ประเภท คือ³⁶

1. *ประมาทโดยไม่รู้ตัว (unbewusste Fahrlässigkeit)* คือ การที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำการฝ่าฝืนมาตรฐานความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์ไป โดยไม่ได้คำนึงถึงโอกาสที่การกระทำของตน จะนำไปสู่การกระทำที่ครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว การกระทำโดยประมาท มักจะเป็นความประมาทโดยไม่รู้ตัว

2. *ประมาทโดยรู้ตัว (bewusste Fahrlässigkeit)* เป็นการกระทำโดยประมาทที่เกิดขึ้น ในกรณีที่ผู้กระทำความผิด เห็นถึงภัยอันตรายที่ประจักษ์ที่มีต่อวัตถุที่คุ้มครองแล้ว แต่ผู้กระทำความผิด ก็ยังเชื่อมั่นว่าจากความสามารถของตน หรือจากความโชคคิของตนภัยอันตรายที่ประจักษ์นั้น จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ กล่าวคือ เป็นกรณีของการกระทำที่ผู้กระทำความผิดไม่เพียงแต่ขาดความระมัดระวังเท่านั้น แต่ได้กระทำไปโดยรู้อยู่แล้วว่า เป็นการเสี่ยงที่จะเกิดภัย แต่ก็ยังขึ้นทำลงไป โดยตนคิดว่าคงสามารถหลีกเลี่ยงไม่ให้ภัยนั้นเกิดขึ้นได้

ศาสตราจารย์ แสง บุญเฉลิมวิภาส ได้อธิบายว่า ในทางดำร่าได้มีการแบ่งการกระทำประมาท ออกเป็น 2 ระดับ³⁷ คือ ประมาทโดยรู้ตัว (bewusste Fahrlässigkeit) ระดับหนึ่ง และประมาทโดยไม่รู้ตัว (unbewusste Fahrlässigkeit) อีกระดับหนึ่ง โดยถือว่าประมาทโดยรู้ตัว เป็นกรณีที่ผู้กระทำได้คาดการณ์ไว้ล่วงหน้าแล้วว่าผลร้ายอาจเกิดขึ้นได้ แต่ผู้กระทำก็มั่นใจว่าอย่างไรเสียผลร้ายนั้น คงจะไม่เกิดขึ้น ส่วนประมาทโดยไม่รู้ตัวคือกรณีที่ผู้กระทำไม่อาจคาดการณ์ล่วงหน้ามาก่อนเลยว่าผลร้ายนั้นจะเกิดขึ้นแต่เป็นการกระทำไปโดยขาดความระมัดระวังตามปกติเท่านั้น

³⁶ คณิต ฌ นคร, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2551, หน้า 306

³⁷ แสง บุญเฉลิมวิภา, หลักกฎหมายอาญา, หน้า 64

ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภทิพย์³⁸ ได้อธิบายว่า ยังมีการกระทำโดยประมาทอีกประเภท หนึ่งที่เกิดจากการที่ผู้กระทำไม่เพียงแต่ขาดความระมัดระวังเท่านั้น แต่ได้กระทำโดยรู้สึ้อยู่แล้วว่าเป็นการเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น กล่าวคือ มีการคาดเห็นว่าไม่แน่ว่าอาจจะเกิดขึ้นได้ และผู้กระทำก็ยังขึ้นกระทำลง โดยคิดว่าคงสามารถหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดภัยขึ้นได้ ซึ่งเรียกว่าประมาทโดยจงใจ

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์³⁹ ได้อธิบายตามทฤษฎีกฎหมายอาญาของกลุ่มประเทศคอมมอนลอว์ ได้แยกการกระทำโดยประมาทออกเป็น 2 ประเภท คือ ประมาทธรรมดา (negligence) และประมาทโดยจงใจ (recklessness) ซึ่งประมาทโดยจงใจ หมายความว่าผู้กระทำไม่เพียงแต่ขาดความระมัดระวังเท่านั้น แต่ได้กระทำโดยรู้สึ้อยู่แล้วว่าเป็นการเสี่ยงที่จะเกิดภัยก็ยังขึ้นทำลง โดยคิดว่าคงสามารถหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดภัยขึ้นได้ โดยที่ตามกฎหมายไทยนั้น ประมาทตามมาตรา 59 วรรคสี่ รวมถึงทั้งประมาทธรรมดา และประมาทโดยจงใจ ทั้งสองกรณี

จะเห็นได้ว่า จากคำอธิบายในทางดำราชของนักกฎหมายไทยหลายท่าน ที่มีการอธิบายตามทฤษฎีกฎหมายต่างประเทศ ทั้งจากระบบกฎหมายของประเทศเยอรมันและระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ได้ให้ความหมายของประมาทว่า มีอยู่ 2 ระดับ กล่าวคือ ประมาทโดยรู้ตัว (ประมาทโดยจงใจ) ที่ผู้กระทำได้กระทำโดยขาดความระมัดระวัง โดยที่ผู้กระทำนั้น มีการคาดเห็นได้ถึง ความเสี่ยงต่อภัยอันตราย และต้องมีความเชื่อมั่นด้วยว่าภัยอันตรายนั้น จะไม่เกิดขึ้น กับประมาทธรรมดา ที่เป็นเพียงแต่การกระทำที่ขาดความระมัดระวังเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากหลักเกณฑ์ที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสี่ ได้บัญญัติให้ประมาท มีเพียงความหายเดียว คือ เป็นการกระทำที่ผู้กระทำใช้ความระมัดระวังต่ำกว่าระดับของวิญญูชนที่อยู่ในภาวะวิสัย และพฤติการณ์เช่นนั้นเท่านั้น⁴⁰

3.2 ความผิดกฎหมาย

เมื่อการกระทำครบองค์ประกอบ ตาม โครงสร้างข้อแรกแล้ว ขั้นตอนต่อมา ก็คือการพิจารณาว่าการกระทำนั้น ผิดกฎหมายหรือไม่ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ การพิจารณาว่าการกระทำที่ครบองค์ประกอบนั้น มีเหตุที่ทำให้การกระทำนั้น ไม่ผิดกฎหมาย หรือมีเหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้หรือไม่ การพิจารณาเหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้ ตาม โครงสร้างข้อสองดังกล่าว

³⁸ จิตติ ดิงศภทิพย์, กฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 10, กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดจิรัชการพิมพ์, 2546, หน้า 260 - 261

³⁹ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, หน้า 281

⁴⁰ นันท์ รุ่งศรี, ประมาท โดยจงใจ, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขากฎหมายอาญา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556, หน้า 28 - 29

จะพิจารณาจากเหตุที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายต่าง ๆ ไม่จำกัดเฉพาะในประมวลกฎหมายอาญานอกจากนี้ เหตุที่จะทำให้การกระทำไม่ผิดกฎหมาย ยังอาจจะพิจารณาจากเรื่องของจารีตประเพณี และความยินยอมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะแยกพิจารณาในรายละเอียด ดังนี้

3.2.1 จารีตประเพณี⁴¹

แม้ว่าจารีตประเพณีจะไม่ใช่มติกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ก็เกิดจากการถือปฏิบัติของประชาชนอย่างสม่ำเสมอ เป็นเวลานานว่าเป็นสิ่งที่กระทำได้ เช่น การชกมวยบนเวที โดยถูกต้องตามกติกา แม้ว่าจะทำให้คู่ต่อสู้บาดเจ็บ ก็ถือว่าไม่มีความผิด ซึ่งแม้จารีตประเพณีจะไม่ได้บัญญัติไว้เป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษร ก็สามารถนำอ้างได้โดยไม่ขัดกับหลักไม่มีโทษโดยไม่มีกฎหมาย เพราะเป็นการอ้างจารีตประเพณีเพื่อเป็นคุณกับผู้กระทำผิด

3.2.2 หลักความยินยอม

การพิจารณาเรื่องความยินยอมในทางอาญานั้น จะต้องแยกพิจารณาในเบื้องต้นก่อนว่า ความยินยอมที่จะยกขึ้นเป็นข้ออ้างนั้น อยู่ในส่วนขององค์ประกอบ ซึ่งเป็นโครงสร้างข้อแรกหรืออยู่ในส่วนของความผิดกฎหมาย อันเป็นโครงสร้างข้อสอง

หากความยินยอมนั้น เป็นส่วนขององค์ประกอบ ถ้าผู้ถูกกระทำได้ให้ความยินยอมแก่การกระทำนั้น ความผิดเช่นนั้นย่อมไม่อาจจะเกิดขึ้นได้ดังเช่น ในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ หากผู้ถูกกระทำยินยอมให้ผู้อื่นเอาไปซึ่งทรัพย์ของตน หรือยินยอมให้ผู้อื่นทำลาย ทำให้เสียหาย ซึ่งทรัพย์ของตน ความผิดฐานลักทรัพย์และทำให้เสียทรัพย์ก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้ เนื่องจากการกระทำนั้นจะเป็นการกระทำที่ขาดองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ เช่น เดียวกันกับความผิดเกี่ยวกับเพศตามมาตรา 276 มาตรา 278 มาตรา 283 มาตรา 286 หรือในความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาก็เช่นกัน หากผู้เสียหายให้ความยินยอมแล้ว ความผิดฐานนั้นๆ ก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้ แต่ในกรณีที่มีความยินยอมอยู่ในส่วนของโครงสร้างข้อที่ 2 กล่าวคือ การยินยอมของผู้เสียหาย เป็นเหตุที่ผู้กระทำมีอำนาจกระทำได้ ทำให้การกระทำนั้น เป็นการกระทำที่ไม่ผิดกฎหมาย การที่ผู้ถูกกระทำยินยอมให้กระทำ เท่ากับว่าผู้ถูกกระทำได้สละสิ่งซึ่งกฎหมายประสงค์จะคุ้มครองหรือเรียกว่าเป็นการสละคุณธรรมทางกฎหมาย และถ้าสิ่งซึ่งกฎหมายประสงค์จะคุ้มครองนั้น เป็นเรื่องผลประโยชน์เฉพาะบุคคลแล้ว บุคคลนั้น อาจจะสละการคุ้มครองนั้นเสียก็ได้ เว้นแต่ความผิดฐานนั้นๆ มีความประสงค์จะคุ้มครอง สิ่งที่เป็นส่วนรวมอยู่ด้วย ดังเช่นบทบัญญัติในมาตรา 277 มาตรา 279 มาตรา 282 ซึ่งเป็นกรณีที่นอกจากจะคุ้มครองเสรีภาพในทางเพศแล้ว ยังเป็นการคุ้มครองตัวเด็กไม่ให้ถูกกระทำ ความผิดดังกล่าวด้วย หรืออย่างเช่นบทบัญญัติในเรื่องทำแท้ง ตามมาตรา 301 มาตรา 302 ก็มีไว้จะคุ้มครองตัวหญิง แต่เป็นการคุ้มครองถึงชีวิตที่อยู่ในครรภ์หญิงนั้น หรือบทบัญญัติ

⁴¹ แสวง บุญเฉลิมวิภา, หลักกฎหมายอาญา, หน้า 81

ในมาตรา 319 ก็เช่นกัน สิ่งที่ถูกหมายประสงค์จะคุ้มครองในความผิดฐานนี้ คือ สิทธิที่จะให้การศึกษาอบรมและการดูแลของบิดามารดาผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล มิใช่เสรีภาพในการตกลงใจ และกระทำการตามที่ตกลงใจของผู้เยาว์ เหตุนี้ จึงไม่สำคัญว่าผู้เยาว์จะให้ความยินยอม คือ แม้ว่าผู้เยาว์จะให้ความยินยอม การกระทำนั้น ก็ยังคงเป็นความผิดอยู่นั่นเอง เช่นเดียวกับบทบัญญัติบางฐานความผิดที่ต้องการคุ้มครองผลประโยชน์โดยรวม เช่นในความผิดต่อชีวิต แม้ผู้ถูกกระทำจะให้ความยินยอม การกระทำนั้น ก็ยังคงเป็นความผิด เพราะเป็นกรณีที่ไม่อาจจะให้ความยินยอมได้ นอกจากนี้ ในบางความผิด เช่น ความผิดต่อร่างกาย ก็มีปัญหาว่า ความยินยอมของผู้ถูกกระทำจะนำมาอ้างเป็นข้อแก้ตัวได้เพียงไร ทั้งนี้ เพราะในความผิดดังกล่าว ความยินยอมมิได้เป็นส่วนขององค์ประกอบ แต่หากจะนำความยินยอมของผู้ถูกกระทำ มาเป็นข้อแก้ตัวใน โครงสร้างที่ 2 ก็ยังเป็นปัญหาว่าจะกระทำได้เพียงไร เพราะความผิดต่อร่างกายนั้น แม้ว่าสิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครอง จะมีลักษณะเป็นเอกชน แต่ก็ใช้ว่าบุคคลใดบุคคลหนึ่งจะให้ความยินยอมได้ทั้งหมด เหมือนกับความผิดที่กระทำต่อกรรมสิทธิ์หรือการครอบครอง ทั้งนี้ ก็โดยเหตุผลที่ว่าบทบัญญัติในความผิดต่อร่างกายนั้น นอกจากบัญญัติขึ้นมาเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของร่างกายแล้ว ยังคุ้มครองป้องกันมิให้ความชั่วร้ายที่จะมีต่อสังคมโดยรวมด้วย ด้วยเหตุนี้ ในบางประเทศ เช่น ประเทศเยอรมัน ได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ชัดเจน ในกฎหมายอาญาว่า ความยินยอมที่จะทำให้การกระทำไม่เป็นความผิดนั้น การกระทำนั้น จะต้องไม่ขัดกับศีลธรรมอันดี⁴²

หลักดังกล่าวนี้ แม้ไม่มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยโดยตรง แต่ศาลฎีกาได้เคยวางหลักเป็นบรรทัดฐาน ในฎีกาที่ 1403/2508 ดังนี้⁴³

“มีหลักทั่วไป เป็นเหตุยกเว้นความผิดอาญาอยู่ว่า ความยินยอมอันบริสุทธิ์ของผู้เสียหายให้ผู้อื่น กระทำการที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดนั้น ถ้าความยินยอมนั้นไม่ขัดต่อความสำนึกในศีลธรรมอันดี และมีอยู่จนถึงขณะกระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิดนั้นแล้ว ความยินยอมนั้น เป็นข้อยกเว้นมิให้การกระทำนั้นเป็นความผิดขึ้นมาได้”

หลักดังกล่าวนี้ ศาลฎีกาใช้คำว่า “หลักกฎหมายทั่วไป” ซึ่งสามารถนำมาใช้ได้ทั้งๆ ที่ไม่มีบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยไม่ขัดต่อหลักในมาตรา 2 ทั้งนี้ เพราะเป็นการนำมาใช้เพื่อเป็นคุณแก่ผู้กระทำ กล่าวคือ เพื่อยกเว้นความผิดให้แก่ผู้กระทำความผิด

3.2.3 กฎหมายลายลักษณ์อักษร

นอกจากจารีตประเพณี และความยินยอมของผู้ถูกกระทำ ที่จะนำมาอ้างในโครงสร้างความผิดอาญาส่วนที่ 2 นี้แล้ว เหตุที่จะทำให้การกระทำไม่ผิดกฎหมายอย่างชัดเจน

⁴² เรื่องเดียวกัน, หน้า 82 - 83

⁴³ เกียรติจร วังนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, หน้า 391

อีกกรณีหนึ่ง ก็ได้แก่ กรณีที่มีกฎหมายลายลักษณ์อักษรบัญญัติไว้ว่า การกระทำในกรณีนั้น ๆ ไม่ผิดกฎหมาย และบทบัญญัติดังกล่าว ก็มีได้จำกัดเฉพาะที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอาญา แต่อาจจะเป็นเรื่องที่กฎหมายบัญญัติให้ทำได้ตามกฎหมายอื่นๆ ก็ได้ ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้

1) ประมวลกฎหมายอาญา

เหตุที่กฎหมายบัญญัติให้ผู้กระทำความผิดมีอำนาจกระทำได้ ตามประมวลกฎหมายอาญา โดยถือว่าการกระทำนั้นไม่ผิดกฎหมาย ได้แก่

(1) การป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย

การป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย บัญญัติขึ้นมาจากเหตุผลที่ว่า ความถูกต้องไม่จำเป็นต้องอ่อนข้อให้กับความไม่ถูกต้อง⁴⁴ เนื่องจากเป็นการกระทำต่อผู้ก่อภัย และภัยนั้น เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในลักษณะที่ไม่อาจขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ทัน กฎหมายจึงกำหนดให้เป็นเรื่องให้ผู้กระทำความผิดมีอำนาจกระทำได้ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 68 ของประมวลกฎหมายอาญาว่า

“ผู้ใดจำเป็นต้องกระทำการใด เพื่อป้องกันสิทธิของตน หรือของผู้อื่น ให้พ้นภัยอันตราย ซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย และเป็นภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง ถ้าได้กระทำพอสมควรแก่เหตุ การกระทำนั้น เป็นการกระทำโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นไม่มีความผิด”

จากบทบัญญัติดังกล่าว กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายไว้ ดังนี้

ก. มีภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย

ภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย คำว่า ภัยอันตราย หมายถึง ความน่ากลัวที่จะเกิดอันตราย⁴⁵ การประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย หมายถึง การกระทำที่เป็นการคุกคามสิทธิของผู้อื่น⁴⁶ ถ้าเป็นภัยอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย เรามีอำนาจป้องกันได้ แต่ถ้าผู้ก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่เรา มีอำนาจตามกฎหมายที่จะกระทำได้แล้ว เราก็มีหน้าที่จะต้องทนทานต่อภัยอันตรายนั้น และเมื่อเรามีหน้าที่จะต้องทนทาน

⁴⁴ กมลชัย รัตนสากววงศ์, ความยินยอมในกฎหมายอาญา, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขากฎหมายอาญา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523, หน้า 5

⁴⁵ หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 1, หน้า 142

⁴⁶ คณิต ณ นคร, ประมวลกฎหมายอาญา หลักกฎหมายและพื้นฐานการเข้าใจ, หน้า 210 - 211

ภยันตรายนั้น ก็มีใช้ภยันตรายอันละเมิดต่อกฎหมาย ตามความหมายของมาตรา 68 และย่อมไม่มีอำนาจป้องกันภยันตรายนั้นได้⁴⁷

ข. ภยันตรายนั้น เป็นภยันตรายที่ใกล้จะถึง

ภยันตรายที่ใกล้จะถึง มีความหมายว่า ภยันตรายนั้น กำลังปรากฏอยู่เฉพาะหน้า หรือเป็นอันตรายที่เกิดขึ้นแล้ว และกำลังเกิดอยู่ต่อไปอีก ดังนั้น จึงไม่รวมถึงภยันตรายในอนาคตอันอยู่ห่างไกล และภยันตรายในอดีตที่ผ่านไปแล้ว⁴⁸

ค. ผู้กระทำความผิดต้องกระทำการใด เพื่อป้องกันสิทธิของตนหรือของผู้อื่นให้พ้นภยันตรายนั้น

ผู้กระทำความผิดต้องกระทำการใด เพื่อป้องกันสิทธิของตนหรือผู้อื่นให้พ้นภยันตราย หมายความว่า การป้องกันจะกระทำได้ที่จำเป็นจะต้องกระทำเท่านั้น ศาสตราจารย์ ดร. หยุต แสงอุทัย ได้ให้ข้อสังเกตในเรื่องนี้ว่า กฎหมายไม่ได้ประสงค์จะให้เราเป็นคนใจกล้า ท่านได้ยกตัวอย่างว่า หากเรากำลังเดินตามถนน และมีนักเลงโตมาขวางหน้าและพูดให้เราถอยกลับเสีย ถ้าเดินต่อไปจะฟันเราให้ตาย เราไม่ต้องยอมกลับ เพราะเรามีสิทธิที่จะเดินตามถนนหลวงได้ และถ้านักเลงโตคนนั้น จะฟันเราจริงๆ เราก็ป้องกันได้ เพราะเป็นสิทธิของเราจะเดินตามถนน

ง. ได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุ

การพิจารณาว่า การกระทำเพียงใด จึงจะถือได้ว่าได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุ มีทฤษฎีที่จะอธิบายอยู่ 2 ทฤษฎีคือ⁴⁹

ก) ทฤษฎีสัดส่วน ทฤษฎีนี้ จะพิจารณาถึงอันตรายที่จะพึงเกิดขึ้น ถ้าหากไม่ป้องกัน จะมีส่วนลึกลับกับอันตรายที่ผู้กระทำได้กระทำ เนื่องจากการป้องกันนั้นหรือไม่

ข) ทฤษฎีวิถีทางน้อยที่สุด ทฤษฎีนี้ ถือว่าถ้าผู้กระทำได้ใช้วิถีทางน้อยที่สุด ที่จะทำให้เกิดอันตราย ก็ถือว่าผู้กระทำได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุแล้ว เช่น กรณีของคนพิการที่ไปไหนไม่ได้ ถูกเขกศีรษะเล่น โดยผู้เขกศีรษะ เห็นว่าคนง่อยไม่มีทางกระทำตอบแทนได้ แม้คนพิการจะขอร้องและห้ามปราม ผู้นั้นก็ไม่รับฟัง หากคนพิการจะป้องกัน มิให้ถูกเขกศีรษะอีกต่อไป โดยใช้มีดแทง ก็ถือว่าเป็นการกระทำพอสมควรแก่เหตุ เพราะเป็นวิถีทางน้อยที่สุดที่จะป้องกันได้

⁴⁷ หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญา ภาค 1, หน้า 142

⁴⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 143

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 144

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น หากผู้กระทำได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุ การกระทำนั้น ย่อมถือได้ว่าไม่ผิดกฎหมาย แต่หากการกระทำเข้าหลักเกณฑ์ในข้ออื่น ๆ แต่เป็นกรณีเกินสมควรแก่เหตุ หรือเกินกว่ากรณีแห่งการจำต้องกระทำ เพื่อป้องกันผลทางกฎหมายจะเป็นอย่างไร ในเรื่องนี้ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 69 ได้บัญญัติไว้ว่า “ในกรณีที่บัญญัติไว้ในมาตรา 67 และมาตรา 68 นั้น ถ้าผู้กระทำได้กระทำไปเกินสมควรแก่เหตุ หรือเกินกว่ากรณีแห่งความจำเป็น หรือเกินกว่ากรณีแห่งการจำต้องกระทำเพื่อป้องกัน ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ แต่ถ้าการกระทำนั้น เกิดขึ้นจากความตื่นตื่น ความตกใจ หรือความกลัว ศาลจะไม่ลงโทษผู้กระทำก็ได้”

(2) การแสดงความคิดเห็น หรือข้อความโดยสุจริต

ในประมวลกฎหมายอาญาได้อนุญาตให้การแสดงความคิดเห็น ในบางกรณีเป็นเรื่องที่สามารถกระทำได้โดยไม่ผิดกฎหมาย ตามมาตรา 329

“ผู้ใดแสดงความคิดเห็น หรือข้อความใดโดยสุจริต

ก. เพื่อความชอบธรรม ป้องกันตน หรือป้องกันส่วนได้เสียเกี่ยวกับตน ตามคลองธรรม

ข. ในฐานะเป็นเจ้าของพนักงานปฏิบัติการตามหน้าที่

ค. ดิชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใด อันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ หรือ

ง. ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรม เรื่องการดำเนินการอันเปิดเผย ในศาล หรือในการประชุม

ผู้นั้น ไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท”

2) กฎหมายอื่นๆ

เหตุที่ทำให้การกระทำไม่ผิดกฎหมาย นอกจากจะปรากฏในบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญาแล้ว เหตุดังกล่าว ยังพบได้ในกฎหมายอื่นๆ ด้วย เช่น ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1567 อำนาจปกครองของบิดามารดาในการทำโทษบุตร โดยมีความว่า

“บิดามารดามีสิทธิทำโทษบุตรตามสมควรเพื่อว่ากล่าวสั่งสอน”

สรุปได้ว่า การกระทำนั้น เป็นความผิดตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ จะต้องพิจารณาเหตุ หรือข้อยกเว้นตามกฎหมายที่จะทำให้การกระทำนั้น เป็นการกระทำที่ชอบ

ด้วยกฎหมาย หรือการกระทำนั้น ไม่เป็นความผิดตามกฎหมายด้วย หากปรากฏว่าการกระทำใด มีกฎหมายให้อำนาจที่จะกระทำได้ ก็ไม่ถือว่าการกระทำนั้นเป็นความผิด

3.3 ความชั่ว

หลังจากที่พิจารณาว่า การกระทำนั้นเข้าองค์ประกอบและการกระทำนั้น ผิดกฎหมายแล้ว ลำดับต่อไป จะต้องพิจารณาถึงตัวผู้กระทำอีกครั้งหนึ่งว่า บุคคลนั้นได้กระทำไป โดยรู้ผิดชอบหรือไม่ เพียงใด หรือสิ่งที่บุคคลได้ทำลงเป็นสิ่งที่สังคมควรจะตำหนิเขาได้หรือไม่ หากได้ความว่าผู้กระทำได้กระทำไปโดยไม่รู้ผิดชอบ หรือการกระทำของเขาเป็นสิ่งที่สังคม ไม่อาจจะตำหนิได้แล้ว กฎหมายจะยกเว้นโทษให้ เพราะถือว่าบุคคลนั้น ไม่มีความชั่ว ความบกพร่อง ของบุคคลในเรื่องความไม่รู้ผิดชอบนั้น อาจเกิดขึ้นจากการบกพร่องในเรื่องต่างๆ ได้แก่

3.3.1 ความบกพร่องของอายุของผู้กระทำ

อายุของผู้กระทำผิดนั้น เป็นเหตุหนึ่งที่จะนำมาพิจารณาว่าผู้กระทำได้กระทำ โดยชอบหรือไม่เพียงใด โดยปกติแล้วกฎหมาย ถือว่าเด็กที่มีอายุไม่เกิน 14 ปี มีความรู้ผิดชอบ มีอย่างจำกัด เพราะฉะนั้น เมื่อเด็กมีอายุในเกณฑ์ดังกล่าวกระทำผิด กฎหมายจึงไม่ลงโทษ เพราะถือว่า ขาดความชั่ว ซึ่งถ้าอายุไม่เกิน 10 ปี กฎหมายก็จะยกเว้นโทษให้เลย ถ้าอายุเกิน 10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี กฎหมายก็จะใช้วิธีการสำหรับเด็กแทนการลงโทษ แต่ถ้าเด็กนั้น มีอายุเกินกว่า 15 ปี แต่ยังไม่เกิน 18 ปี ถือว่าเป็นช่วงที่ความรู้ผิดชอบมีขึ้นแล้ว แต่ยังไม่เต็มที่ ซึ่งอาจแตกต่างกันในแต่ละบุคคล เพราะฉะนั้น ในการลงโทษ ศาลจึงต้องพิจารณาถึงความรู้ผิดชอบและสิ่งอื่นทั้งปวงเกี่ยวกับเด็กผู้นั้น และ ศาลอาจจะลงโทษ หรือใช้วิธีการสำหรับเด็กแทนการลงโทษก็ได้ แล้วแต่กรณี

3.3.2 ความบกพร่องทางจิตของผู้กระทำความผิด

กรณีบุคคลผู้กระทำความผิดในขณะที่ไม่รู้ผิดชอบ เพราะมีจิตบกพร่อง โรครจิต หรือจิตฟั่นเฟือน กฎหมายจะยกเว้นโทษให้แก่บุคคลนั้น ยกตัวอย่างเช่น ความผิดปกติทางจิตของ ผู้กระทำผิด ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 65 บัญญัติไว้ว่า

“ผู้ใดกระทำความผิดในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือไม่สามารถบังคับตนเองได้ เพราะมีจิตบกพร่อง โรครจิต หรือจิตฟั่นเฟือน ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น

แต่ถ้าผู้กระทำยังสามารถรู้ผิดชอบอยู่บ้าง หรือยังสามารถบังคับตนเองได้บ้าง ผู้นั้นต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น แต่ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้”

ซึ่งเหตุผลที่กฎหมายอาญา ยกเว้นโทษ หรือลงโทษน้อยกว่าแก่บุคคลที่มีความผิดปกติทางจิต ก็เพราะว่าบุคคลนั้น กระทำผิดในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือไม่สามารถบังคับตนเองได้ หรือความรู้ผิดชอบและการบังคับตนเองได้ออยู่ในขอบเขตจำกัด บุคคลที่อยู่ใน

สภาวะเช่นนั้น กฎหมายถือว่าเป็นการกระทำโดยปราศจากความชั่ว หรืออาจมีความชั่วอย่างจำกัด จึงสมควรจะได้รับการยกเว้นโทษหรือลดโทษ ตามแต่กรณี

หรือเป็นกรณีความมีนเมาโดยไม่สมัครใจของผู้กระทำผิด โดยปกติกฎหมายไม่อนุญาตให้ยกความมีนเมาเป็นข้อแก้ตัวเกี่ยวกับการกระทำผิด เว้นแต่ความมีนเมาจะเกิดขึ้นจากความไม่สมัครใจของบุคคล ดังที่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 66 บัญญัติไว้ว่า

“ความมีนเมาเพราะเสพยาสุราหรือสิ่งเมาอย่างอื่น จะยกขึ้นเป็นข้อแก้ตัว ตามมาตรา 65 ไม่ได้ เว้นแต่ความมีนเอนั้น จะได้เกิดโดยผู้เสพยาไม่รู้ว่าสิ่งนั้นจะทำให้มีนเมาหรือได้เสพยาโดยถูกขี้ใจให้เสพยา และได้กระทำความผิดในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือไม่สามารถบังคับตนเองได้ ผู้กระทำความผิดจึงจะได้รับการยกเว้นโทษสำหรับความผิดนั้น แต่ถ้าผู้นั้นยังสามารถผิดชอบอยู่บ้าง หรือยังสามารถบังคับตนเองได้บ้าง ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้”

3.3.3 ความบกพร่องในการไม่รู้ข้อผิดถูก

แม้ว่าจะได้มีการกระทำความผิดอาญา แต่หากได้ความว่าเป็นกรณีที่ผู้กระทำไม่อาจรู้ถึงข้อผิดถูกในการกระทำนั้นได้ ย่อมต้องถือว่าบุคคลนั้นไม่มีความชั่ว สมควรที่จะได้รับการยกเว้นโทษสำหรับการกระทำนั้น ดังเช่น หลักกฎหมายที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 70 ความว่า

“ผู้ใดกระทำตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน แม้คำสั่งนั้นจะมีชอบด้วยกฎหมาย ถ้าผู้กระทำมีหน้าที่ หรือเชื่อโดยสุจริตว่ามีหน้าที่ต้องปฏิบัติตาม ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ เว้นแต่จะรู้ว่าคำสั่งนั้น เป็นคำสั่งซึ่งมิชอบด้วยกฎหมาย”

3.3.4 ความจำเป็นที่กฎหมายยกเว้นโทษ

ในบางกรณี บุคคลอาจจำต้องกระทำการใดลงไปทั้งที่รู้ว่ากระทำการนั้นผิดกฎหมาย ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นเพราะบุคคลอยู่ในที่บังคับ หรืออยู่ภายใต้อำนาจซึ่งไม่อาจจะหลีกเลี่ยงหรือขัดขืนได้ หากได้กระทำการใดลงไปในภาวะดังกล่าว กฎหมายถือว่าเป็นเรื่องที่สังคมไม่ควรจะตำหนิ เพราะผู้ใดก็ตาม หากอยู่ในสถานการณ์ดังกล่าว ก็จะต้องตัดสินใจเช่นนั้น การตัดสินใจกระทำการใดลงไป แม้จะเป็นเรื่องผิดกฎหมาย แต่ก็ควรได้รับการยกเว้นโทษ เพราะถือว่าผู้กระทำไม่มีความชั่ว

ในประมวลกฎหมายอาญา ได้บัญญัติหลักกฎหมายดังกล่าวไว้ในมาตรา 67 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำความผิดด้วยความจำเป็น

1) เพราะอยู่ในที่บังคับ หรืออยู่ภายใต้อำนาจซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยง หรือขัดขืนได้ หรือ

2) เพราะเพื่อให้ตนเอง หรือผู้อื่นพ้นจากภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง และไม่สามารถหลีกเลี่ยงให้พ้นโดยวิธีอื่นใดได้ เมื่อภัยอันตรายนั้น ตนมิได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะความผิดของตน

ถ้าการกระทำนั้น ไม่เป็นการเกินสมควรแก่เหตุแล้ว ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ”

การกำหนดโครงสร้างความผิดอาญาเป็นสามส่วนเช่นนี้ กำหนดขึ้นจากหลักพื้นฐานของกฎหมายอาญา เกี่ยวกับการกระทำผิดและโทษ ดังนั้น การพิจารณาว่าการกระทำใดจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่จะดำเนินตามโครงสร้างดังกล่าว กล่าวคือ ในเบื้องต้น จะต้องพิจารณาว่าการกระทำนั้นครบองค์ประกอบ หรือไม่ ถ้าการกระทำนั้นครบองค์ประกอบ โดยพิจารณาทั้งส่วนที่เป็นองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายใน จึงพิจารณาต่อไปว่าการกระทำนั้น ผิดกฎหมายหรือไม่ และขั้นต่อไป จึงดูที่ตัวผู้กระทำว่ามีความชั่วหรือไม่ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในสองส่วนแรกของโครงสร้าง จะพิจารณาจากการกระทำ ส่วนในโครงสร้างข้อที่สาม จะพิจารณาจากตัวผู้กระทำ เพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดโทษ การจะลงโทษหรือไม่ หรือจะกำหนดโทษอย่างไร ขึ้นอยู่กับความชั่วของผู้กระทำผิด

นอกจากการกระทำผิดตามกฎหมายโดยเจตนา จะเป็นการกระทำความผิดทางอาญาแล้ว ยังมีการกระทำความผิดทางอาญาบางประเภทที่ไม่ต้องการเจตนา ซึ่งผู้กระทำจะต้องรับโทษ ทั้งที่กระทำโดยไม่มีเจตนาก็ตาม ซึ่งหลักความรับผิดชอบทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนานี้เป็นหลักความรับผิดชอบที่ขვენหลักความรับผิดชอบทางอาญาโดยทั่วไป ซึ่งต้องการองค์ประกอบภายในอันได้แก่เจตนา หรือประมาทเป็นสำคัญ

4. หลักทั่วไปว่าด้วยการกำหนดความผิดในทางอาญา

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ว่าการจะพิจารณาว่าการกระทำใด เป็นความผิด และต้องรับโทษในทางอาญานั้น จะต้องพิจารณาว่าการกระทำดังกล่าว มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้หรือไม่ และกำหนดโทษไว้เมื่อฝ่าฝืนบทบัญญัติเช่นนั้นหรือไม่ และกฎหมายดังกล่าวยังใช้บังคับอยู่ในขณะกระทำหรือไม่ด้วย ซึ่งหลักการดังกล่าวนี้ เป็นหลักการพื้นฐานของกฎหมายอาญา ดังจะเห็นได้จากมาตรา 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญาปี พ.ศ. 2499 ซึ่งการกำหนดการกระทำให้เป็นความผิดในทางอาญา ซึ่งมีหลักโดยทั่วไป ดังต่อไปนี้⁵⁰

⁵⁰ จีรวุฒิ เตชะพันธุ์, ความรับผิดชอบทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525, หน้า 6-7

4.1 กำหนดจากการกระทำ หรือพฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นความผิดในตัวเอง และนำดำเนิน โดยพิจารณาจากลักษณะของการกระทำนั้น (mala in se)

หลักเกณฑ์นี้ ถือว่าเป็นหลักเกณฑ์เบื้องต้นของการกำหนดลักษณะการกระทำที่เป็น ความผิดอาญา ซึ่งเป็นการกระทำความผิดที่โดยลักษณะธรรมชาติของมันอย่างจริง และเป็น การกระทำ ที่ขัดต่อความรู้สึกทางศีลธรรมในขณะเดียวกันอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากการกระทำ ความผิดฐาน มาผู้อื่นหรือทำร้ายผู้อื่น การลักหรือแย่งชิงทรัพย์ไปจากผู้อื่น เป็นต้น พฤติกรรมเหล่านี้ มนุษย์เรา มองเห็นว่า เป็นการกระทำที่ผิด และสมควรถูกห้าม ไม่ให้กระทำได้แต่ยังไม่ได้ถูกนำมาบัญญัติ เป็นกฎหมายแต่ดั้งเดิมแล้ว และทั้งนี้ การกระทำความผิดดังกล่าว จะต้อง มีลักษณะที่จำดำเนินผู้กระทำ อันจะก่อให้เกิดความรับผิดในทางอาญาได้ เช่น การกระทำโดยเจตนาประสงค์ต่อผลที่จะเกิดขึ้นได้ ดังกล่าว เป็นต้น

4.2 กำหนดการกระทำ หรือพฤติกรรมใดๆ ที่กฎหมายประสงค์จะให้ เป็นความผิด และต้องรับโทษ (mala prohibita)

หลักเกณฑ์นี้ แตกต่างจากหลักอันแรกทีกล่าวมา คือ เป็นการกำหนดความผิด จาก การกระทำหรือพฤติกรรมใดๆ ก็ได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีลักษณะผิดในตัวของมันเอง และปราศจาก ซึ่งหลักเกณฑ์ที่จะพิจารณาถึงสิ่งที่เป็นผิดในแง่ของหลักเกณฑ์ทางด้านศีลธรรม แต่ต้องเป็น พฤติกรรมที่เป็นลักษณะที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความสงบและมั่นคงของสังคมได้ กฎหมาย จึงต้องบัญญัติห้ามการกระทำความผิดดังกล่าวไว้เสียก่อน แม้ว่าในสายตาของคนทั่วไป จะมองเห็นว่า การกระทำเช่นนั้น ไม่ผิดก็ตาม ดังจะเห็นได้จากความผิดเกี่ยวกับการรักษาความเป็นระเบียบ เรียบร้อยของสาธารณชน เช่น ความผิดตามกฎหมายจราจร ความผิดเกี่ยวกับการครอบครองวัตถุที่มี อันตราย โดยสภาพ เช่น ความผิดตามพระราชบัญญัติอาวุธปืน หรือความผิดที่เกี่ยวกับเหตุผลทาง เศรษฐกิจ เช่น ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค มาตรา 3 เป็นต้น ทั้งนี้ เป็นนโยบายทางอาญาที่จะกำหนดการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิด เพื่อให้เหมาะสมกับ ความเปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อให้คนในสังคมดำรงอยู่ได้และเกิดความสงบเรียบร้อย

4.3 การกำหนดความรับผิดต่อการกระทำที่กฎหมายกำหนดให้เป็นความผิด

4.3.1 กำหนดความรับผิดโดยพิจารณาถึงสภาพทางจิตใจของผู้กระทำในการกระทำ อันเป็นความผิดทางอาญานั้น

ผู้กระทำจะมีความรับผิดต่อการกระทำความผิดดังกล่าวได้ก็ต่อเมื่อ ได้กระทำโดยมีเจตนาชั่วร้ายที่จะก่อให้เกิดผลนั้นขึ้นมา หลักเกณฑ์อันนี้ มีรากฐานมาจากหลักทาง ศีลธรรม โดยถือว่าสาระสำคัญของการกระทำ ความผิดทางอาญานั้น ประกอบด้วย การกระทำ ที่ละเมิดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย และองค์ประกอบในทางจิตใจอันได้แก่ จิตใจที่ชั่วร้าย ซึ่งหมายถึง

ความประสงค์ที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง และความรู้ถึงข้อเท็จจริงอันเป็นความผิด⁵¹ และในการพิจารณาถึงองค์ประกอบทางจิตใจในการจะก่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อการกระทำผิดตามกฎหมายอาญานั้น พิจารณาพฤติกรรมที่สามารถตำหนิผู้กระทำได้ โดยอาศัยสภาพจิตใจในลักษณะต่างๆ เช่น การกระทำโดยเจตนา การกระทำโดยประมาท

สำหรับการกระทำโดยประมาทนั้น เป็นการกระทำผิดที่ไม่มีเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจะต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ ซึ่งในทาง common law แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ ประมาทโดยรู้ตัว และประมาทธรรมดา สำหรับประมาทโดยรู้ตัวนั้น เป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดมิได้ใช้ความระมัดระวังในขณะที่สามารถสังเกตเห็นผลที่จะเกิดขึ้นจากการละเลยไม่ใช้ความระมัดระวังนั้นได้ จักว่าเป็นประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงและควรถูกตำหนิเสมือนหนึ่งว่ามีเจตนาร้ายเลยทีเดียว สำหรับเจตนาร้าย (Mens rea) นั้น เป็นสภาพทางจิตใจที่สามารถตำหนิผู้กระทำได้อย่างหนึ่งเช่นกัน ในทาง common law นั้น ถือว่าความหมายของเจตนาร้ายนั้น ครอบคลุมถึงการกระทำโดยเจตนา และประมาทโดยรู้ตัว⁵²

4.3.2 กำหนดความรับผิดโดยไม่พิจารณาถึงสภาพทางจิตใจ หรือเจตนาของผู้กระทำผิด

หลักการกำหนดความรับผิดนี้ ถือว่าบุคคลจำต้องมีความรับผิดในทางอาญาต่อผลของความเสียหาย อันเกิดจากการละเมิดบทบัญญัติของกฎหมาย แม้ว่าตนเองจะมีได้มีเจตนาที่จะฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายนั้น หรือมีส่วนผิดในทางจิตใจอันจะถูกตำหนิได้⁵³ ดังนั้นการกำหนดความรับผิดในทางอาญาแก่บุคคล ผู้กระทำความผิดต่อบทบัญญัติที่กำหนดความรับผิดที่ไม่ต้องการเจตนา นั้น จึงพิจารณาเฉพาะส่วนที่เป็นการกระทำ คือ ส่วนที่เป็นการกระทำที่กฎหมายห้ามเท่านั้น ซึ่งหลักความรับผิดชนิดนี้ โดยรากฐานเป็นการนำหลักเกณฑ์เรื่องละเมิดในทางแพ่งข้อเกี่ยวกับประมาทก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญต่อความสงบสุขของสาธารณะมาใช้⁵⁴ ทั้งนี้

⁵¹ Jerome Hall, General Principles of Criminal Law, (The Bobb-Merill Company Inc. 1960) p. 71 อ้างใน จีรวุฒิ เตชะพันธุ์, ความรับผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525, หน้า 8

⁵² จีรวุฒิ เตชะพันธุ์, ความรับผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา, หน้า 9

⁵³ Jerome Hall, General Principles of Criminal Law, (The Bobb-Merill Company Inc. 1960) at p. 325-326 อ้างใน จีรวุฒิ เตชะพันธุ์, ความรับผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525, หน้า 12

⁵⁴ Rollin M, Perkins: Perkins on Criminal Law 2nd. ed (New York The Foundstion Press inc. 1969) p. 799. อ้างใน จีรวุฒิ เตชะพันธุ์, ความรับผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525, หน้า 12

โดยเหตุผลเพื่อตัดความยากลำบากในการพิสูจน์เจตนาของผู้กระทำผิด⁵⁵ และเพื่อเป็นการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ซึ่งจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการกระทำผิดในลักษณะต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสาธารณะชนอันไม่อาจที่จะดำเนินหรือพิสูจน์ถึงเจตนาของผู้กระทำผิดได้ หรือแม้แต่ความรับผิดชอบในฐานะประเภทก็ตาม ทั้งนี้ เพราะผู้ก่อให้เกิดผลดังกล่าว ได้ใช้ความระมัดระวังตามปกติวิสัยวิญญูชนพึงจะมีแล้ว ดังเช่น ความรับผิดชอบผู้ผลิตและจำหน่ายสินค้าต่อการที่สินค้าของตนที่ส่งออกไปจำหน่ายนั้นบกพร่อง ซึ่งคุณภาพและอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้บริโภคได้ แม้ว่าตนจะได้ใช้ความระมัดระวังเป็นอย่างดี ในขั้นตอนการผลิตและไม่ประมาทก็ตาม และนอกจากนี้ ความรับผิดชอบทางอาญา ซึ่งผู้กระทำไม่มีส่วนผิดในด้านจิตใจนี้ ยังรวมไว้ซึ่งความรับผิดชอบทางอาญา อันเกิดจากการกระทำของบุคคลอื่นอีกด้วย ดังนั้น จึงสามารถจำแนกแยกประเภทได้ ดังนี้⁵⁶

1) ความรับผิดชอบทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา ซึ่งมีพื้นฐานจากหลักเรื่องละเมิด

2) ความรับผิดชอบทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา ซึ่งกฎหมายกำหนดขึ้น โดยตรงโดยไม่อาศัยหลักเกณฑ์พื้นฐานในเรื่องละเมิดในทางแพ่ง ปกติแล้ว การกำหนดความรับผิดชอบในลักษณะนี้จะเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้ผู้ประกอบการ อันเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อสาธารณะได้ ใช้ความระมัดระวังอย่างสูงสุด เพื่อมิให้เกิดผลเช่นนั้นได้ มิฉะนั้น จะต้องมีความรับผิดชอบทางอาญา แม้ว่าจะไม่มีเจตนาดังกล่าวมาแล้ว แต่เมื่อมีการนำเรื่องความรับผิดชอบทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาไปใช้กับเรื่องอื่นที่แตกต่างออกไป เช่น กฎหมายที่เกี่ยวกับการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสาธารณะ กฎหมายที่เกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ ซึ่งมีได้มีพื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องละเมิดในทางแพ่งแล้ว เงื่อนไขของกฎหมายเกี่ยวกับการใช้ความระมัดระวังอย่างสูง ก็ไม่ถูกนำมากำหนดให้ปฏิบัติ แต่เป็นการกำหนดความรับผิดแก่ผู้กระทำไปเลย หากฝ่าฝืนบทบัญญัติเช่นนั้น ไม่ว่าเขาจะรู้ข้อเท็จจริงที่จะต้องทำให้เขาต้องรับผิดหรือไม่ก็ตาม ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติอันเกี่ยวกับความผิดว่าด้วยการครอบครอง เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510 และความผิดบางลักษณะในภาคความผิดว่าด้วยลหุโทษในประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น

4.3.3 ความรับผิดชอบทางอาญาอันเกิดจากการกระทำของบุคคลอื่น เป็นกรณีซึ่งบุคคลถูกกฎหมายกำหนดให้มีความรับผิดชอบในการกระทำของบุคคลอื่น ทั้งๆ ที่ตนมิได้มีส่วนผิดอยู่ด้วยเลย จัดว่าเป็นความรับผิดชอบทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาอย่างหนึ่ง ซึ่งโดยทั่วไป เป็นเรื่องความรับผิดชอบของนายจ้างต่อการกระทำผิดของลูกจ้าง

⁵⁵ จีรวุฒิ เตชะพันธุ์, ความรับผิดชอบทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา, หน้า 12

⁵⁶ จีรวุฒิ เตชะพันธุ์, ความรับผิดชอบทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา, หน้า 13 - 15

5. หลักเกณฑ์ทั่วไปของความรับผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา

ความรับผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา (Criminal Strict Liability) หมายถึง หลักความรับผิดทางอาญาที่กำหนดให้บุคคลผู้กระทำการ อันละเมิดต่อกฎหมายต้องรับผิดชอบอันเกิดจากการกระทำนั้น ทั้งๆ ที่ตนเอง มิได้มีเจตนาที่จะกระทำการดังกล่าว⁵⁷ หรืออาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า เป็นความผิดที่เกิดขึ้น ทั้งๆ ที่ผู้กระทำมิได้มีส่วนผิดในทางจิตใจเลย นั่นคือ สภาวะทางจิตใจของผู้ละเมิดต่อบทบัญญัติที่กำหนดความรับผิดดังกล่าวขณะกระทำ ไม่อาจที่จะดำเนินได้ ไม่ว่าจะเป็นเจตนาหรือประมาท ดังนั้น ข้อต่อสู้ที่ใช้ปฏิเสธความรับผิดทางอาญาโดยทั่วไป เช่น ความขาดเจตนา ความไม่รู้ข้อเท็จจริง หรือความสำคัญผิด ก็ไม่อาจนำมาใช้แก้ตัวได้ทั้งสิ้น แต่ก็มีได้ หมายถึงว่าข้อต่อสู้อื่นๆ ที่เหลือนั้น ไม่อาจที่จะนำมาใช้ปฏิเสธความรับผิดได้ เช่น ความอ่อนอายุ หรือการกระทำด้วยความจำเป็น เพราะตกอยู่ภายใต้การบังคับอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ และความรับผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา มีหลักเกณฑ์พื้นฐานโดยทั่ว ๆ ไป ดังนี้

5.1 เป็นความรับผิดที่มีพื้นฐานมาจากหลักความผิดเพื่อละเมิดในทางแพ่ง อันเป็นที่มาแรกเริ่มของหลักความรับผิดนี้ ในปัจจุบัน โดยปรากฏในรูปของการละเมิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสาธารณะ เช่น ความเสียหายที่เกิดจากการประกอบกิจการในลักษณะที่เสี่ยงที่จะก่อให้เกิดอันตรายแก่สาธารณะ ซึ่งจะก่อให้เกิดความรับผิดแก่ผู้ประกอบการแม้ว่าจะไม่มีเจตนาที่จะกระทำการเช่นนั้น เช่น เจ้าของโรงงาน จะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการที่โรงงานของตนได้ก่อให้เกิดสภาพน้ำเน่าเสียแก่สภาวะแวดล้อม หรือก่อให้เกิดความไม่สะดวกแก่สาธารณะ เป็นต้น ซึ่งต่อมาจากหลักการพื้นฐานดังกล่าว หลักความรับผิดที่ไม่ต้องการเจตนา⁵⁸ ก็ได้ขยายตัวออกไปสู่การกระทำ ความผิดอาญาในฐานความผิดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพของสาธารณะ ซึ่งมีแต่เพียงโทษปรับอย่างเดียว แต่อย่างไรก็ตามได้มีการนำหลักดังกล่าวไปใช้กับความผิดที่มีโทษจำคุกด้วย ซึ่งได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงทางการเงินของสาธารณะ เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า ในความผิดหลังๆ นี้ มิได้มีพื้นฐานมาจากเรื่องละเมิดเลย เป็นแต่มีการนำหลักความรับผิดที่ไม่ต้องการเจตนา⁵⁹ มาใช้เท่านั้น

⁵⁷ Hall, General Principles of Criminal Law, (The Bobb Merrill company 1966) p. 325 อ้างในจิรวุฒิ เตชะพันธุ์, ความรับผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525, หน้า 44

5.2 จะต้องรับผิดชอบโดยเด็ดขาด แม้ไม่มีเจตนาก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น และได้ใช้ความระมัดระวังอันเป็นปกติวิสัย และไม่ประมาทในกิจการนั้น ก็ตาม

เป็นการนำหลักเรื่องประมาท แล้วก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นแก่สาธารณะ แต่เป็นประเภทในลักษณะไม่อาจตำหนิ สภาวะแห่งจิตใจผู้กระทำได้ เพราะว่าได้ใช้ความระมัดระวังตามปกติวิสัยของวิญญูชนโดยทั่วไปแล้ว แต่กฎหมายก็ยังกำหนดให้มีความรับผิดชอบโดยเด็ดขาดและกำหนดมาตรฐานของความระมัดระวังไว้สูงกว่าการกระทำโดยประมาทแบบทั่วไป นั่นคือ ผู้กระทำจะต้องใช้ความระมัดระวังในระดับที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น จึงจะแก้ตัวให้พ้นความรับผิด ในกรณีที่เกิดความเสียหายขึ้นแก่สาธารณะได้ ถ้าหากใช้ความระมัดระวังตามปกติ ในการประกอบกิจการซึ่งกฎหมายกำหนดให้ใช้ความระมัดระวังสูงสุดแล้ว เมื่อเกิดความเสียหายขึ้นมา จะมาแก้ตัวว่าไม่มีเจตนาไม่ได้ เพราะเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สาธารณะ ดังนั้น จึงเป็นการชอบที่จะป้องกันโดยกำหนดมาตรฐานความระมัดระวังไว้สูงสุดเสียก่อน ดีกว่าที่จะปล่อยให้สาธารณะชนต้องอยู่ในภาวะที่เสี่ยงต่ออันตรายที่จะเกิดขึ้น โดยไม่อาจที่จะบำบัดได้ ซึ่งจะพบเห็นหลักเกณฑ์เช่นว่านี้ อยู่ในกฎหมายที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้าและโภคภัณฑ์ออกไปสู่สาธารณะ เช่น อาหารและยา⁵⁸

5.3 ความสำคัญผิดในข้อเท็จจริงโดยทั่วไป ไม่เป็นข้อแก้ตัวให้พ้นความรับผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาได้ อันนี้ ถือได้ว่าเป็นหลักที่ต่อเนื่องมาจากหลักในเรื่องเจตนา นั่นคือ บุคคลจะมีความรับผิดทางอาญาได้ ก็ต่อเมื่อได้กระทำโดนเจตนา แต่ถ้าหากบุคคลได้กระทำการอันที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด โดยสำคัญผิดคิดว่าตนเอง มีอำนาจกระทำได้โดยชอบ และไม่ประมาทในการที่สำคัญผิดนั้นแล้ว จะถือว่าบุคคลนั้น มีเจตนาที่จะละเมิดกฎหมายมิได้ แต่ในเรื่องความรับผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา เป็นหลักที่ขยักเว้นหลักในเรื่องเจตนา ดังนั้น ความมีหรือไม่มีเจตนา จึงไม่ใช่สาระสำคัญ เมื่อกระทำการอันกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิด แม้ไม่มีเจตนาแล้ว ย่อมจะอ้างความสำคัญขึ้นมาแก้ตัว เพื่อปฏิเสธให้พ้นความรับผิดไม่ได้เช่นกัน ซึ่งก็รวมไปถึงความไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิด ที่จะยกมาเป็นข้อแก้ตัวให้หลุดพ้นความรับผิดไม่ได้เช่นกัน⁵⁹ แต่ที่กล่าวมาแล้วเป็นหลักโดยทั่วไป ซึ่งอาจมีข้อยกเว้นให้ยกหลักความสำคัญผิดในข้อเท็จจริงนี้ขึ้นมาแก้ตัว ให้หลุดพ้นความรับผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาได้ แต่ต้องเป็นความสำคัญผิดในข้อเท็จจริง ที่มีเหตุผลทำให้เชื่อว่าตนเองมีอำนาจที่จะกระทำเช่นนั้น โดยไม่ผิดกฎหมาย

⁵⁸ จีรวุฒิ เตชะพันธุ์, ความรับผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา, หน้า 45 - 47

⁵⁹ จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาคที่ 1 ตอนที่ 1, พิมพ์ครั้งที่ 6, พระนคร: สำนักอบรมกฎหมายเนติฯ, 2521, หน้า 292

5.4 ต้องมีการกระทำ คือ เป็นความรับผิดที่จะเกิดขึ้นเมื่อมีการกระทำ แต่บางที่ไม่มีการกระทำ ก็ต้องรับผิดด้วย เช่น กรณีความรับผิดทางอาญา อันเกิดจากการกระทำของบุคคลอื่น

ความหมายของหลักเกณฑ์ข้อนี้ คือ ต้องมีการกระทำอันกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิด ซึ่งในกรณีนี้ หากว่าไม่มีการกระทำก็ไม่มีความรับผิดเกิดขึ้นได้ ทั้งนี้ เพราะพระราชบัญญัติความรับผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา กำหนดการกระทำที่เป็นความผิดไว้แต่กันในเรื่องเจตนาที่จะกระทำผิดและประมาทออกไป จึงเหลือเฉพาะองค์ประกอบที่การกระทำทางกายภาพเท่านั้น ถ้าหากไม่มีการกระทำ ก็ไม่มีความรับผิดเกิดขึ้นดังกล่าว ทั้งนี้ ในการกระทำดังกล่าว แม้จะไม่มีเจตนาประสงค์ต่อผล ก็ต้องรับผิดแล้ว ผู้กระทำยังต้องสำนึกในการกระทำของตนด้วย ทั้งนี้ เพราะถ้าหากไม่รู้สำนึกในการกระทำของตนแล้ว จะถือว่ามีการกระทำไม่ได้ และข่อมถือได้ว่าไม่มีความรับผิดในบทบัญญัติที่ไม่ต้องการเจตนาด้วย⁶⁰ อย่างไรก็ตาม มีข้อยกเว้นอยู่ประการหนึ่ง ในกรณีที่แม้ไม่มีการกระทำ ก็ยังมีความรับผิดอยู่ กรณีเช่นว่านี้ คือ ความรับผิดทางอาญาอันเกิดจากการกระทำของบุคคลอื่น อันเป็นกรณีผู้ที่ต้องรับผิดไม่ได้กระทำ และไม่มีเจตนาที่จะก่อให้เกิดการกระทำที่ละเมิดกฎหมายขึ้น หากแต่ต้องรับผิดในผลแห่งการกระทำผิดกฎหมายของบุคคลอื่น ซึ่งได้กระทำโดยเจตนา ก่อให้เกิดผลร้ายนั้นขึ้น ซึ่งจัดว่าเป็นความผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาหรือปราศจากส่วนผิดในด้านจิตใจชนิดหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่หลักเกณฑ์ของกฎหมายอาญาโดยตรง แต่เป็นการนำหลักการทางแพ่งเข้ามาใช้ในกฎหมายอาญา⁶¹ เช่น หลักความรับผิดของตัวการต่อการกระทำของตัวแทน หรือนายจ้างต่อการกระทำของลูกจ้าง เป็นต้น

5.5 ถ้ากฎหมายต้องการเจตนาพิเศษ นอกเหนือจากเจตนาธรรมดาแล้ว ก็ต้องพิสูจน์เจตนาพิเศษนี้ด้วย หากพิสูจน์เจตนาพิเศษไม่ได้ แม้ว่ากฎหมายจะกำหนดให้ต้องรับผิดโดยไม่มีเจตนาในเจตนาธรรมดา ก็ข่อมไม่ต้องรับผิด⁶²

5.6 การกำหนดลักษณะความผิด เป็นเรื่องเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพและประโยชน์สาธารณะเป็นส่วนใหญ่ แต่บางส่วนจะเป็นเรื่องนโยบายทางอาญา จากหลักเกณฑ์นี้ จะเห็นได้ว่ากฎหมายที่กำหนดความรับผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนาจะมีลักษณะแตกต่างหากจากการกระทำความผิดทางอาญาโดยทั่วไป และเป็นเรื่องเกี่ยวกับสาธารณะโดยตรง ดังจะเห็นได้จากที่ Professor Sayre ได้จำแนกไว้ ตัวอย่างเช่น⁶³ ความรับผิดตามกฎหมายว่าด้วยการขายเครื่องดื่มเมา

⁶⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 293

⁶¹ จิตติ ดิงศรัทธี, คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาภาคที่ 1 ตอนที่ 1, หน้า 504 - 505

⁶² เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, หน้า 166

⁶³ Sayre, Public Welfare offences 33 columbia L.Rev 80 (1933) อ้างในจิรัฐติ เตชะพันธุ์, ความรับผิดทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา, หน้า 52

ต่อบุคคลบางประเภท เช่น ผู้เยาว์, คนที่เมาอยู่แล้ว หรือบุคคลประเภทที่กฎหมายกำหนด ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยอาหาร และยา ความผิดตามกฎหมายยาเสพติด ความผิดตามกฎหมายอาญา เกี่ยวกับการก่อความเดือดร้อนรำคาญ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ ล้วนเกิดจากความจำเป็นในการที่จะนำเอามาตรการทางอาญามาใช้รักษาสวัสดิภาพในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่ความสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น

5.7 การกำหนดการกระทำที่ต้องรับโทษ โดยไม่ต้องมีเจตนาในทางอาญานี้ ใช้หลักการกระทำที่น่าดำเนินทางอาญาเช่นกัน เพราะหลักนี้ เป็นหลักที่อาศัยองค์ประกอบอื่นด้วย มิใช่อาศัยเฉพาะหลักสภาวะจิตใจที่ก่อให้เกิดความรับผิดชอบทางอาญาในลักษณะของการจงใจอย่างเดียว ปกติแล้วหลักพฤติกรรมที่น่าดำเนินทางอาญาที่จะก่อให้เกิดความรับผิดชอบ หมายถึง การกระทำโดยมีเจตนาร้ายที่จะก่อให้เกิดผลอันเป็นความผิดขึ้น แต่จะเห็นว่าหลักเกณฑ์นี้ ไม่ได้ใช้เฉพาะการกระทำโดยเจตนาอย่างเดียว การกระทำโดยไม่มีเจตนา เช่น การกระทำโดยประมาท ก็ถือได้ว่าผู้กระทำมีสภาวะทางจิตใจที่น่าดำเนินเช่นกัน และถือว่าเข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ด้วย ยิ่งกว่านั้น ได้มีการยอมรับว่าการกระทำที่กฎหมายถือว่าต้องรับผิดชอบ แม้ไม่มีเจตนา ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่เพียงพอที่จะถือได้ว่าน่าดำเนิน และก่อให้เกิดความรับผิดชอบในทางอาญาได้ ถ้าหากว่าได้กระทำโดยก่อให้เกิดผลละเมิด⁶⁴

5.8 สิ่งที่จะถือเป็นความผิด หรือ Fault นั้น เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด คือ เป็นการกำหนดหน้าที่ที่จะต้องใช้ความระมัดระวังอย่างสูงในระดับที่กฎหมายกำหนด เป็นการกำหนดหน้าที่ที่จะต้องใช้ความระมัดระวังไว้สูงกว่าบุคคลพึงมีตามวิสัยในการประกอบกิจการเช่นนั้น เช่น บุคคลผู้ประกอบกิจการที่เสี่ยงต่อการที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่สาธารณะชน โดยรวม จำต้องมีความรับผิดชอบอย่างเด็ดขาดต่อผลของความเสียหายที่เกิดขึ้น แม้ว่าตนจะได้ใช้ความระมัดระวังตามปกติ และไม่ประมาทก็ตาม เพราะตนเองมีหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวังในระดับสูงกว่านั้นเป็นอย่างยิ่ง ที่จะไม่ให้ผลนั้นเกิดขึ้นมา จัดว่าเป็นส่วนผิดที่กำหนดขึ้น โดยกฎหมาย ซึ่งเป็นเหตุผลทางเทคนิค ในการใช้กฎหมายควบคุมสังคมบนพื้นฐานแห่งการคุ้มครองผลประโยชน์ของสังคมในการรักษาความมั่นคงทั่วไป⁶⁵

5.9 การกระทำที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบ แม้ไม่มีเจตนา จัดเป็นการกระทำที่กระทบต่อความรู้สึกทางศีลธรรม เช่นเดียวกับการกระทำผิดทางอาญาโดยทั่วไป แต่มีลักษณะเป็นไปในทางอ้อม ไม่ชัดเจน โดยทั่วไป การกระทำที่มีลักษณะเป็นความผิดในตัว จะเป็นการกระทำที่ขัดกับความรู้สึก ผิด ชอบ ชั่ว ดี หรือความรู้สึก ผิด ชอบ ชั่ว ดี หรือความรู้สึกทางศีลธรรม เช่น การฆ่าคน การทำร้ายร่างกาย เป็นต้น ซึ่งมองเห็นได้ชัดเจนในตัว แต่การกระทำที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบแม้ไม่มีเจตนา นั้น จัดว่าเป็นสิ่งที่กฎหมายบัญญัติขึ้นให้เป็นผิด อันเป็นเหตุผลทางเทคนิค

⁶⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 54

⁶⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 56

ที่จะร่างบทบัญญัติของกฎหมายออกมา เพื่อรักษาความสงบของสังคมตามความเหมาะสมแห่งเงื่อนไขของสภาพสังคมที่เป็นอยู่ ซึ่งจากจุดนี้ เราจะเห็นได้ว่า สังคมที่จะสงบเรียบร้อยอยู่ได้ ก็เพราะสมาชิกของสังคม มีการปฏิบัติต่อกันอย่างถูกต้องและสอดคล้องกับกฎของศีลธรรม ในบางกรณี เมื่อเกิดการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นแก่สังคม และไม่อาจตำหนิหรือลงโทษผู้กระทำได้ด้วย กฎเกณฑ์ทางศีลธรรมที่มีอยู่ ก็จำเป็นต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ทางศีลธรรม (กฎหมาย) ขึ้นมาใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการที่จะบำบัดอันตรายอันเกิดขึ้น และเผชิญหน้าต่อสาธารณะอยู่ให้หมดสิ้นไปหรือบรรเทาลง ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการกระทำที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบ แม้ไม่มีเจตนา ก็จัดเป็นการกระทำที่กระทบต่อความรู้สึกลทางศีลธรรมอย่างหนึ่ง แต่เป็นไปในทางอ้อมมองเห็นได้ชัดเจน⁶⁶

6. แนวคิดการลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย

การลงโทษต่อการกระทำความผิดทางอาญาที่ถือเป็นหลักกันมานั้น หมายถึง การแสดงออกของการมองไม่เห็น ด้วยต่อการกระทำดังกล่าวของสังคม โดยมุ่งที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยและกฎเกณฑ์ของสังคมไว้ และกฎเกณฑ์ดังกล่าว จะมีรากฐานมาจากกฎเกณฑ์ทางศีลธรรม แต่อย่างไรก็ตาม ในบทบัญญัติกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา เป็นบทบัญญัติที่โดยทั่วไปแล้วไม่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางศีลธรรม แต่เป็นการกำหนดการกระทำให้เป็นความผิดโดยเหตุผลของความจำเป็นทางเทคนิคที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม ให้เหมาะสมกับสภาพของสังคมที่มีลักษณะซับซ้อนและมีความก้าวหน้าทางเทคนิคในประการที่หลักเกณฑ์ อันเป็นพื้นฐานของกฎหมายอาญาตามปกติ ไม่อาจที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ดังนั้น ในการนำโทษทางอาญามาใช้บังคับต่อการละเมิดบทบัญญัติดังกล่าว จึงมีลักษณะที่จำเป็นอย่างมาก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นโทษปรับที่มีจำนวนไม่สูงจนเกินไปนัก ทั้งนี้ ก็เพราะจำเลยไม่อาจยกข้อต่อสู้ในทางป้องกันตัวในเรื่องเจตนากระทำผิดขึ้นอ้าง เพื่อแก้ตัวให้พ้นผิดได้ แต่ทั้งนี้ มิได้หมายถึงว่า ในการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา จะไม่กำหนดโทษสูงกว่าโทษปรับ กล่าวคือ มีบทบัญญัติดังกล่าว จำนวนไม่น้อยที่กำหนดโทษจำคุกแก่ผู้ละเมิด ดังจะเห็นได้จากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด กฎหมายจราจร และนอกจากโทษจำคุกแล้ว อาจพบว่ามีโทษอื่นๆ นอกเหนือจากโทษทางอาญา ที่ใช้ลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดบทบัญญัติดังกล่าว เช่น การพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ ซึ่งถือเป็นโทษทางปกครอง เพื่อลงโทษผู้ที่กระทำความผิดตามกฎหมายจราจรทางบก เป็นต้น โดยโทษที่กำหนดนั้น

⁶⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 57

ก็เพื่อที่จะปรับปรุงพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดให้กลับเข้าสู่สังคมได้ และเกิดความเกรงกลัว ไม่กล้ากระทำความผิดอีก ซึ่งการนำความรับผิดชอบเด็ดขาดที่ไม่นำเรื่องเจตนามาใช้ในการพิจารณานั้น มักจะใช้กับความผิดอาญาที่เป็นการจัดระเบียบและความสงบเรียบร้อยของสังคม โดยที่การกระทำนั้นมิได้เกิดจากเจตนาอันชั่วร้ายของผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมยังพอที่จะยอมรับได้ ไม่ขัดต่อศีลธรรมมากมายนัก ทั้งนี้ การกำหนดโทษทางอาญาเพื่อลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการลงโทษในความผิดแต่ละเรื่อง ดังจะกล่าวต่อไปดังนี้

6.1 โทษทางอาญา

สำหรับโทษทางอาญานั้น ได้มีนักวิชาการด้านกฎหมาย ได้อธิบายความหมายของโทษอาญาไว้ดังต่อไปนี้

ศาสตราจารย์ฮาร์ท⁶⁷ แห่งมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด ศาสตราจารย์เบ็น⁶⁸ และศาสตราจารย์ฟลู⁶⁹ อธิบายว่า โทษทางอาญาจะต้องประกอบด้วยสาระสำคัญ 5 ประการ ได้แก่

- 1) โทษจะต้องก่อให้เกิดความทุกข์ หรือผลร้ายอย่างอื่น หมายถึง ผู้ที่ได้รับโทษจะต้องได้รับความทุกข์อย่างใดอย่างหนึ่ง อาจเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพทางร่างกาย การได้รับความเจ็บปวดทางร่างกาย หรือการสูญเสียทรัพย์สิน หรืออื่นๆ
- 2) โทษจะต้องใช้ต่อผู้กระทำความผิดกฎหมาย หมายถึง ผู้กระทำความผิดกฎหมายเท่านั้นที่จะต้องถูกลงโทษ จะนำบุคคลอื่นที่มีได้กระทำความผิดมารับโทษมิได้
- 3) โทษจะต้องมีขึ้นเมื่อมีการกระทำความผิดกฎหมาย หมายถึง ต้องมีการกระทำความผิดกฎหมายเสียก่อนจึงจะลงโทษได้ หากไม่มีการกระทำความผิดกฎหมายก็ลงโทษไม่ได้
- 4) โทษจะต้องเป็นวิธีการซึ่งคนใดคนหนึ่งนอกจากผู้กระทำความผิดนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดนั้น หากผลร้ายที่เกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลนั้นเอง ไม่นับเป็นโทษทางอาญาตามนับนี้

⁶⁷ H.L.A Hart.(1982).Punishment and Responsibility.London:Oxford University Press. p.4-5 อ้างใน สหชน รัตน์ไพจิตร, ความประสงคของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา,วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527, หน้า 4

⁶⁸ S.I. Benn.(1961).An Approach to the Punishment in Freedom and Responsibility. Ed by Herbert Morrist.Carifornia:Stanform University Press. p.517 อ้างใน สหชน รัตน์ไพจิตร, ความประสงคของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 5

⁶⁹ A.Flew. (1972). Definition of Punishment in Contemporary Punishment.ed by Rudolph J. Gerber and Patrick D. McAnany.Norte Dame : University of notre Dame Press.p.31-37, อ้างใน สหชน รัตน์ไพจิตร, ความประสงคของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 6

5) โทษจะต้องเกิดจากผู้มีอำนาจที่จะกระทำให้เกิดผลร้ายนั้นขึ้นมาได้ หมายถึง โทษนั้น ต้องผ่านกระบวนการตามกฎหมาย และผู้มีอำนาจตามกฎหมายจึงจะเป็นผู้ให้ผลร้ายได้

ศาสตราจารย์โยฮันส์ แอนเดอนีส⁷⁰ (Johannes Andernaes) อธิบายว่า โทษอาญา จะต้องประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ

1) โทษเป็นผลร้ายที่รัฐนำมาใช้กับผู้กระทำผิด ผลร้ายที่ถือเป็นโทษอาญา ตามความหมายนี้ จะต้องเป็นโทษที่รัฐซึ่งมีอำนาจนำมาใช้กับผู้กระทำผิด

2) โทษต้องมีขึ้นเมื่อมีการกระทำผิดกฎหมาย หากไม่มีการกระทำผิดกฎหมายแล้ว ได้รับความร้าย ไม่ถือว่าเป็นโทษอาญา ตามความหมายนี้

3) โทษเป็นผลร้าย ซึ่งต้องการตอบแทนให้ผู้กระทำผิดรู้ว่าเป็นผลร้ายที่ได้รับจากรัฐ โดยตรงจากการกระทำผิด ไม่ใช่ผลร้ายที่เกิดขึ้นโดยอ้อม

ศาสตราจารย์รอส⁷¹ (A.L.F Ross) เห็นว่า โทษอาญาเป็น “การตอบสนองของสังคม” ซึ่งมีลักษณะสำคัญ คือ

- 1) จะต้องเกิดขึ้นเมื่อมีการกระทำผิดตามกฎหมาย
 - 2) จะต้องถูกกำหนดขึ้น และโดยผู้มีอำนาจเท่านั้น
 - 3) จะต้องเป็นผลร้ายต่อผู้กระทำผิด
 - 4) จะต้องเป็นผลร้ายที่แสดงถึงการตำหนิผู้กระทำผิด ว่าผู้นั้นได้กระทำการที่ไม่สมควร
- หากผลร้ายนั้นไม่ต้องการการตำหนิ ก็ไม่ถือเป็นโทษตามความหมายนี้

ส่วนความหมายของโทษอาญาของประเทศไทย ตามนัยแห่งกฎหมายอาญา พิจารณาความหมายของโทษอาญา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญา โดยโทษทางอาญา ตามกฎหมายของประเทศไทย มีบัญญัติอยู่ในมาตรา 18 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่

- 1) ประหารชีวิต
- 2) จำคุก
- 3) กักขัง

⁷⁰Johannes Andennaes.(1965).The General Part of the Criminal Law of Norway.London: Sweet & Maxwell Limited. p.8-11, อ้างใน สหชน รันตไพจิตร, ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทย สมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 7

⁷¹ A.L.F.Ross On Guilt,(1975).Responsibility and Punishment.London:Steven & Sons Limited.p.36, อ้างใน สหชน รันตไพจิตร ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญา และประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 7-8

4) ปรับ

5) รับผิดชอบต่อสิน

ตามความเห็นของนักวิชาการและบทบัญญัติของกฎหมาย สามารถสรุปได้ว่า โทษอาญา คือ ผลร้ายที่ผู้กระทำความผิดได้รับจากการฝ่าฝืนกฎหมาย โดยผลร้ายนั้นถูกกำหนดขึ้นโดยผู้มีอำนาจตามกฎหมาย

6.2 ทฤษฎีการลงโทษ

ทฤษฎีการลงโทษ แบ่งได้ออกเป็นหลายทฤษฎี โดยในแต่ละทฤษฎีก็จะมีวัตถุประสงค์แตกต่างกันไป และมีข้อดีข้อเสียแตกต่างกัน ซึ่งทฤษฎีที่เป็นที่นิยมในปัจจุบันมีอยู่ 3 ทฤษฎี ได้แก่

6.2.1 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retributive Theory) มีพื้นฐานความคิดมาจาก ลัทธิเจตจำนงเสรี ที่เรียกว่า Free Will ลัทธินี้ มีความเชื่อเป็นพื้นฐานว่า มนุษย์มีเหตุผล มีอิสระเสรีภาพที่จะคิด มีเสรีภาพที่จะกระทำการใดๆ ภายใต้ความคิดความเชื่อและการตัดสินใจของตนเอง ดังนั้น มนุษย์ จึงต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองที่ได้กระทำลงไป หากเป็นการกระทำที่ดี เขาย่อมได้รับผลตอบแทนที่ดี แต่หากเป็นการกระทำที่ไม่ดี หรือเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคม เขาย่อมสมควรได้รับการตำหนิ หรือได้รับการลงโทษจากสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การที่สังคมลงโทษเขาเพราะเหตุผลที่มาจากกระทำความผิดของเขาเอง หาใช่สิ่งอื่นใดไม่ เมื่อเขากระทำ เขาย่อมสมควรถูกลงโทษ การลงโทษ จึงเป็นผลตอบแทนการกระทำผิดของเขานั้นเอง ทฤษฎีนี้ ได้รับอิทธิพลมาจากความเชื่อของสำนักอาชญวิทยาสำนักคลาสสิก (Classical School) ซึ่งเห็นว่า ผู้ที่กระทำผิดเป็นผู้ละเมิดศีลธรรม ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของสังคม จึงสมควรถูกลงโทษให้เพื่อตอบแทนความผิดที่เขากระทำลงไป⁷²

1) วัตถุประสงค์ของการลงโทษ

ตามทฤษฎี การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทนการลงโทษ เป็นการทดแทนการกระทำผิดของเขา ในเรื่องวัตถุประสงค์ของการลงโทษ นักปราชญ์ได้อธิบายไว้ ดังนี้

⁷² ธีรฐ์วัฒน์ สุทธิโยธิน “ทฤษฎีการลงโทษ”, ใน ประมวลสารระชูดวิชากฎหมายอาญาและอาชญวิทยา ชั้นสูง, เล่ม 1, หน่วยที่ 6, นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2557, หน้า 12

แบรดลีย์ (Bradley)⁷³ นักปราชญ์ชาวอังกฤษ กล่าวไว้ว่า “...ในความคิดของคนทั่วไป จะมีความรู้สึกว่าการกระทำความผิดและการลงโทษเป็นของคู่กัน การลงโทษ ก็คือการลงโทษด้วยเหตุผลที่ว่าเขาสมควรที่จะได้รับ อันเนื่องจากการกระทำของเขา ถ้าหากว่าการลงโทษมีประโยชน์หรือผลอะไรก็ตามมาก็ตาม เหล่านั้น เป็นเพียงเปลือกนอก แต่เนื้อแท้แล้ว คือ การที่เขาสมควรจะได้รับโทษ เนื่องจากการกระทำความผิดของเขา”

โดยการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน มองย้อนไปในอดีต ถึงการกระทำของบุคคลไม่ได้มองผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นในอนาคตจากการลงโทษ ซึ่งผลที่เกิดขึ้นจากการลงโทษนี้ เป็นเพียงผลพลอยได้จากการลงโทษ ไม่ใช่ความประสงค์ที่แท้จริงของการลงโทษ ความประสงค์ที่แท้จริงของการลงโทษ คือ การลงโทษเพื่อให้สาสมกับความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำขึ้น

วัตถุประสงค์ของการลงโทษ ตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน จึงเป็นไปเพื่อการทดแทนการกระทำผิด ซึ่งผู้กระทำความผิดได้กระทำลงไป เพราะผู้กระทำความผิดสมควรจะได้รับการลงโทษอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของเขาเอง

2) เหตุผลของการลงโทษตามทฤษฎีเพื่อแก้แค้นทดแทน

เหตุผลของการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน แบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ

(1) เหตุผลเพื่อความยุติธรรม แนวคิดนี้ เห็นว่า การกระทำความผิดเป็นการฝ่าฝืนหลักความยุติธรรม เมื่อฝ่าฝืนผู้กระทำความผิด จึงต้องถูกลงโทษ เพื่อที่จะธำรงรักษาความยุติธรรมไว้ บุคคลผู้ที่เป็นต้นคิดตามแนวคิดดังกล่าวนี้ คือ เอ็มมานูเอล ค้านท์ (Kant) เฮงเกล (Hegel) และฮอว์กินส์ (Hawkins) เป็นการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน

ค้านท์ (Kant) เห็นว่า “เหตุที่ต้องลงโทษผู้กระทำความผิด ก็เพื่อรักษาความยุติธรรมเอาไว้ ความยุติธรรมที่ถูกละเมิดจะต้องได้รับการทดแทน ถ้าหากว่าความยุติธรรมและสิทธิของมนุษย์ถูกทำลายลง ชีวิตของมนุษย์จะไม่มีคุณค่าอะไรเหลืออยู่ในโลกเลยเราจะต้อง

⁷³ Jerome Michael and Herbert Wechler, “Criminal Law and Its Administration”, (Chicago: The Foundation Press Inc.), 1940, p. 7, อ้างใน สหชน รัตนไพจิตร ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทย สมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 33-34

ลงโทษผู้กระทำผิด เพราะการลงโทษเป็นสิ่งที่เขาสมควรจะได้รับ ถ้าเขาละเว้นไม่ลงโทษผู้กระทำผิด ก็เท่ากับเราร่วมมือฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของความยุติธรรมด้วย”⁷⁴

เฮงเกล (Hegel) เห็นว่า “เหตุของการลงโทษเพื่อให้สาสม ก็เพื่อความถูกต้องกลับคืนมา การกระทำผิดเป็นการปฏิเสธสิ่งที่ถูกต้อง การลงโทษ จึงเป็นปฏิกิริยาของสังคมที่ไม่เห็นด้วยกับการปฏิเสธสิ่งที่ถูกต้องนี้ ดังนั้น การลงโทษ จึงเป็นสิ่งที่ผู้กระทำผิดสมควรจะได้รับ เนื่องจากการกระทำผิด”⁷⁵

ฮอว์กิน (Hawkins) เห็นว่า “เหตุที่ต้องลงโทษเพื่อให้สาสม ก็เพราะมนุษย์ต้องมีความรับผิดชอบทางศีลธรรมต่อการกระทำของเขา การลงโทษคนต่างจากการฝึกหัดสัตว์ ตรงที่ว่าเราตีสัตว์ที่ทำไม่ถูกต้องนั้น เราไม่ได้คิดว่าสัตว์ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของมัน แต่เราตีมันเพื่อให้มันหวาดกลัว เพื่อมันจะได้ไม่กระทำเช่นนั้นอีก เราลงโทษคน ไม่ใช่เพราะเราหวังผลของการลงโทษเขา หากแต่เป็นเพราะเขาต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของเขา ทั้งนี้ เพราะสัตว์ไม่มีความรับผิดชอบทางศีลธรรม แต่คนเรามีความรับผิดชอบเช่นนั้นอยู่”⁷⁶

(2) เหตุผลเพื่อการทดแทนความผิดตามกฎหมาย แนวคิดนี้ เห็นว่า เมื่อมีการกระทำผิดกฎหมายเกิดขึ้น เราก็จะลงโทษผู้กระทำผิด ด้วยเหตุเพราะเขาสมควรจะได้รับการลงโทษ เนื่องจากการกระทำผิดกฎหมาย ไม่ใช่เพื่อความยุติธรรม ทั้งนี้ เพราะอาชญากรรม (crime) และการลงโทษ (punishment) เป็นของคู่กัน⁷⁷

⁷⁴ Immanuel Kant, “The Right of Punishing and of Pardoing”, in Freedom and Responsibility, ed. Herbert Morris, California : Stanford University Press, 1961, p.503, อ้างใน สหชน รันตไพจิตร ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 35

⁷⁵ Edmund L.Pincoffs, The Rationale of Legal Punishment, (New York : Humanities Press), 1966, p.11, อ้างใน สหชน รันตไพจิตร ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทย สมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 36

⁷⁶ D.J.B.Hawkins, “Punishment and Moral Responsibility”, in Theories of Punishment, ed. Stanley E.Grupp, Bloomington : Indiana University Press, 1971 ,p.18,อ้างใน สหชน รันตไพจิตร ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 37

⁷⁷ ธีรวัชร์ สุทธิโยธิน “ทฤษฎีการลงโทษ”, ใน ประมวลสารชุดวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา ชั้นสูง, เล่ม 1, หน่วยที่ 6, นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2557, หน้า 13

3) หลักการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน

การลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน มีความมุ่งหมายสำคัญ คือ เพื่อการทดแทนการกระทำผิด ดังนั้น ในการลงโทษผู้กระทำผิด จึงต้องสอดคล้องกับหลักเกณฑ์สำคัญ ดังนี้⁷⁸

(1) ผู้ที่กระทำผิดเท่านั้นที่จะถูกลงโทษ การที่จะลงโทษบุคคลใด จะต้องมีการกระทำผิด และมีความผิดเกิดขึ้นก่อน จึงจะทำให้มีตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ ดังนั้น การลงโทษจึงจะลงโทษได้เฉพาะตัวผู้กระทำผิดเท่านั้น トラบใดที่บุคคลยังมิได้กระทำผิด เราจะไม่ลงโทษเขาไม่ได้สรุปได้ว่า เงื่อนไขของการลงโทษสำคัญ คือ จะต้องมีการกระทำผิดเกิดขึ้นเสียก่อน จึงจะลงโทษบุคคลผู้กระทำผิดได้

(2) ผู้กระทำผิดทุกคนต้องถูกลงโทษโดยไม่มีข้อยกเว้น การลงโทษตามทฤษฎีนี้ มุ่งรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรม ผู้กระทำผิดเป็นผู้ละเมิดกฎเกณฑ์แห่งความยุติธรรม ไม่ว่าบุคคลนั้น จะเป็นใครก็ตาม หากเป็นผู้ละเมิดกฎเกณฑ์แห่งความยุติธรรม ก็จะต้องถูกลงโทษทุกๆ คน แม้ว่าการลงโทษบุคคลนั้น จะไม่เกิดประโยชน์อะไรต่อสังคมก็ตาม

(3) จำนวนโทษต้องพอเหมาะกับความผิด การลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อความสาสม มุ่งหมายที่จะลงโทษให้สาสมกับความผิดที่ได้กระทำลงไป ดังนั้น การลงโทษจึงต้อง “สาสม” กับความผิดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิด จะต้องมีความสาสม คือ มีความหนักเบาเท่าๆ กับความผิดนั้น

สรุปได้ว่า การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน จะต้องลงโทษแก่ผู้กระทำผิดเท่านั้น รวมทั้งต้องลงโทษผู้กระทำผิดทุกคน และจำนวนโทษที่ลงจะต้องมีขนาดเหมาะสมกับความผิด

6.2.2 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง

ซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Caesar Beccaria) นักอาชญาวิทยาชาวอิตาลี เป็นนักปรัชญาคนสำคัญที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นต้นกำเนิดของสำนักอาชญาวิทยาคลาสสิก ได้เขียนหนังสือชื่อ “อาชญากรรมและการลงโทษ” (Crime and Punishment) พูดถึงเรื่องความทารุณแห่งโทษ ในปี ค.ศ. 1764 สำนักอาชญาวิทยาคลาสสิก พัฒนาขึ้นมาจากปรัชญาพื้นฐาน 3 ปรัชญา ได้แก่ ปรัชญาประชาคม ปรัชญาลัทธิอรรถประโยชน์นิยม และปรัชญาฮิวนิซึม เบ็คคาเรีย ให้ทัศนะว่า มนุษย์มีเจตจำนงอิสระ (Free Will) มีความเป็นอิสระมีสิทธิที่จะเลือกกระทำการ หรือไม่กระทำการใดๆ นอกจากนี้ มนุษย์ยังเป็นสัตว์โลกที่ “มีพร้อมด้วยเหตุผล” (being rational) ดังนั้น เมื่อมนุษย์

⁷⁸ สหทรน รันตไพจิตร ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 38-42

ตัดสินใจทำอะไรลงไป ถือว่ามนุษย์สามารถชั่งน้ำหนักระหว่างการกระทำและผลที่จะได้รับ เมื่อมนุษย์ใช้เหตุผลแล้ว และตัดสินใจทำลงไป มนุษย์จึงต้องรับผิดชอบต่อการกระทำนั้น เบ็คคาเรีย เห็นว่าการกระทำผิด จะต้องได้รับการลงโทษให้สาสมกับลักษณะความผิดที่ได้กระทำลงไป⁷⁹

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง ตั้งอยู่บนความเชื่อพื้นฐานว่า การกระทำผิดที่เกิดขึ้นในสังคม เมื่อเกิดขึ้นแล้ว ไม่สามารถที่จะย้อนเวลากลับไปแก้ไขไม่ให้เกิดการกระทำนั้นเกิดขึ้นอีกได้ ดังนั้น เมื่อเกิดการกระทำผิดเกิดขึ้น เราจึงควรรหาทางที่จะป้องกันมิให้เกิดการกระทำผิดลักษณะนั้นเกิดขึ้นมาอีก มากกว่าที่จะแก้แค้นทดแทนผู้กระทำผิด โดยการลงโทษเป็นการข่มขู่ทำให้เกิดความกลัวต่อโทษ หรือสร้างนิสัย และสอนศีลธรรมแก่ประชาชน

1) วัตถุประสงค์ของการลงโทษ

การลงโทษ ควรจะมีไว้เพื่อเป็นการยับยั้งและป้องกันมิให้เกิดการกระทำผิดนั้นเกิดขึ้นอีก โดยการใช้นโยบายเรื่องการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) ดังนั้น วัตถุประสงค์ของการลงโทษ ตามทฤษฎีข่มขู่ยับยั้ง จึงแบ่งออกเป็น 2 ประการ⁸⁰ คือ

(1) การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งโดยเฉพาะหรือป้องกัน โดยเฉพาะ (Specific Deterrence) เป็นการลงโทษผู้กระทำผิดรายบุคคล เพื่อยับยั้งมิให้เขากระทำผิดซ้ำ อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า เป็นการป้องกันโดยเฉพาะ (Specific Prevention)

(2) การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งโดยทั่วไปหรือป้องกันโดยทั่วไป (General Deterrence) เป็นการลงโทษผู้กระทำผิด เพื่อเป็นตัวอย่างให้สังคมทั่วไปได้เห็น เพื่อที่จะได้เกรงกลัวโทษจากการกระทำผิด และไม่คิดที่จะกระทำผิดขึ้นอีก อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า เป็นการป้องกันโดยทั่วไป (General Prevention)

แนวความคิดของทฤษฎีนี้ ไม่ได้คำนึงแต่เพียงผลของการลงโทษต่อตัวผู้กระทำผิดเพียงอย่างเดียว แต่ได้คำนึงถึงผลต่อประชาชนทั่วไปด้วย โดยต้องมีการลงโทษเพื่อเป็นตัวอย่าง ในสมัยเดิมการป้องกันการกระทำผิดคือเอาผลการลงโทษ โดยการข่มขู่เป็นสำคัญ จะเห็นได้ว่า การลงโทษประหารชีวิต ก็ทำกันอย่างเปิดเผยให้ประชาชนมีโอกาสได้ดู คนทั่วไปจะได้ไม่เอาเยี่ยงอย่าง แต่ในปัจจุบันไม่นิยมลงโทษแบบนี้ไปอีกต่อไปแล้ว เพราะเป็นการขัดกับความคิดในเรื่องของมนุษยธรรมและศักดิ์ศรีของมนุษย์ นอกจากนั้น ยังอาจมีผลทำให้ผู้คุมจิตใจคุ้มกันกับความเหี้ยมโหด ซึ่งทำให้มีผลร้ายมากกว่าผลดี ปัจจุบัน จึงถือเอาการป้องกันโดยการกำหนดโทษว่า

⁷⁹ ฌ็องฌัก ฌูสตีโยธิน “ทฤษฎีอาชญาวิทยา”, ในประมวลสาระชุดวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา ชั้นสูง, เล่ม 1, หน่วยที่ 5, นนทบุรี: สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2557, หน้า 13

⁸⁰ ฌ็องฌัก ฌูสตีโยธิน “ทฤษฎีการลงโทษ”, หน้า 19

สำคัญว่าการลงโทษ คือ ถือเอาการบัญญัติกฎหมายเอาโทษแก่การกระทำผิด เป็นเครื่องมือในการยับยั้งไม่ให้คนกล้ากระทำผิด การลงโทษเป็นเพียงทำให้การบัญญัติโทษมีน้ำหนักยิ่งขึ้น⁸¹

2) เหตุผลในการลงโทษ

การลงโทษตามทฤษฎีนี้ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของ “ทฤษฎีอรรถประโยชน์” (Utilitarian Theory) ตามแนวคิดของ จอห์น สจิวท มิลล์ (J.S. Mill) และ “ทฤษฎีเจตจำนงเสรี” (Free Will) ทฤษฎีอรรถประโยชน์ มีแนวคิดว่าการที่จะตัดสินว่าการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นเป็นการกระทำที่ถูกต้องชอบธรรมหรือไม่ จะต้องดูจากผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสังคมโดยรวมเป็นสิ่งสำคัญ หากการกระทำนั้น ก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อสังคมโดยรวม ก็จะถือว่าการกระทำนั้นเป็นที่ถูกต้องชอบธรรม โดยมีหลักพิจารณาว่า “การกระทำนั้น ก่อให้เกิดความสุขมากที่สุดต่อคนจำนวนมากที่สุด” หรือไม่ ถ้าใช่ก็จะถือว่าการกระทำนั้นถูกต้องชอบธรรม

โดยทั่วไปแล้ว ตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกัน เห็นว่า การลงโทษเป็นสิ่งที่เลวร้าย แต่เป็นความจำเป็นที่ต้องป้องกันสังคม จึงต้องมีการลงโทษ ดังนั้น หากจะมีการลงโทษ ก็จะต้องเป็นไปเพื่อเหตุผลในการป้องกันสังคมเป็นหลัก มิใช่เพื่อแก้แค้นผู้กระทำผิด⁸²

3) เหตุผลสนับสนุนทฤษฎีการลงโทษเพื่อยับยั้ง

ซีซาร์ เบ็คคาเรีย เสนอความคิดเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อยับยั้งไว้ในหนังสือชื่อ “On Crimes and Punishment”⁸³ ดังนี้

(1) การลงโทษ มีความจำเป็น เนื่องจากมนุษย์ยังมีความเห็นแก่ตัว คนเราพร้อมที่ฝ่าฝืนสัญญาประชาคม ถ้าหากสิ่งนั้นก่อให้เกิดประโยชน์ส่วนตัว สำหรับ เบ็คคาเรีย เห็นว่า มนุษย์ทุกคนสามารถมีพฤติกรรมอาชญากรได้เสมอ

(2) การลงโทษ จึงไม่ควรปฏิเสธต่อความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ หากแต่ควรส่งเสริม แรงจูงใจไม่ให้ประโยชน์ของมนุษย์ถูกทำลายโดยกฎหมาย

(3) การลงโทษ ควรจะมีไว้เพื่อการป้องกัน โดยการใช้ความคิดเรื่องการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) ซึ่งการข่มขู่ยับยั้ง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

⁸¹ สหชน รันตไพจิตร ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 44

⁸² ฉัฐฐ์วัฒน์ สุทธิโยธิน “ทฤษฎีการลงโทษ”, หน้า 19

⁸³ Cesare Beccaria. On Crimes and Punishment, with note and introduction by David Young. Indianapolis, IN: Kackett, 1985. The selection here has been abridged from the original. อ้างใน ฉัฐฐ์วัฒน์ สุทธิโยธิน “ทฤษฎีการลงโทษ”, หน้า 20

ก. การข่มขู่ยับยั้งโดยเฉพาะ (Specific Deterrence) เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดรายบุคคล คือ ทำให้ผู้กระทำความผิดซึ่งถูกลงโทษ มีความเข็ดหลาบ ไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก

ข. การข่มขู่ยับยั้งโดยทั่วไป (General Deterrence) เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิด เพื่อเป็นตัวอย่างให้สังคมทั่วไปเห็น จะได้เกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด

4) เงื่อนไขของการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) การข่มขู่ยับยั้งขึ้นอยู่กับเงื่อนไข 2 ประการ คือ

(1) การลงโทษจะต้องได้สัดส่วนกับอาชญากรรม หมายถึง โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด จะต้องมีความเหมาะสมกับความหนักเบาของการกระทำความผิด

(2) การลงโทษจะต้องได้รับรู้เข้าใจอย่างแน่ชัดเกี่ยวกับการลงโทษนั้น หมายถึง การลงโทษต้องทำในที่เปิดเผย ไม่ปิดบัง ควรจะต้องให้สาธารณชนรับรู้ เพื่อเกรงกลัวโทษ

สรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของการลงโทษ คือ การป้องกันผู้กระทำความผิดไม่ให้กระทำความผิดอีก เป็นการลงโทษโดยมุ่งหมายที่จะให้ผู้กระทำความผิดที่ได้รับโทษไปแล้วเกิดความหลาบจำเกรงกลัวโทษที่จะได้รับจนไม่กล้ากระทำความผิด และขณะเดียวกัน ผลของการลงโทษผู้กระทำความผิดคนหนึ่งจะมีผลเป็นการยับยั้ง ป้องปรามบุคคลอื่นมิให้กระทำความผิด อันนับได้ว่าเป็นการป้องกันการกระทำความผิด

5) เหตุผลสนับสนุนในการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง

ความเชื่อว่าการลงโทษด้วยการข่มขู่ยับยั้ง จะสามารถป้องกันสังคมได้ มีเหตุผลสนับสนุน ดังนี้

(1) ความกลัวโทษ หากผลร้ายที่ได้รับจากการลงโทษมีความรุนแรงมาพอแล้ว บุคคลจะไม่กล้ากระทำความผิด เนื่องจากเกรงกลัวโทษที่จะได้รับ เนื่องจากมนุษย์ทุกคนไม่ชอบความยากลำบาก ไม่ชอบความทุกข์ทรมาน จึงไม่ต้องการได้รับการลงโทษ จึงไม่กล้ากระทำความผิด

ฟอน ฟอยเอออบาค (Von Feuerbach)⁸⁴ นักกฎหมายชาวเยอรมันให้ทัศนะว่า “กฎหมายอาญาต้องมีผลบังคับทางจิตใจเป็นการป้องกันไม่ให้คนทั่วไปกระทำความผิด กฎหมายจึงต้องกำหนดอัตราโทษสูง เพื่อให้แน่ใจว่า ในใจของผู้กระทำความผิดต้องกังวลต่อความเสี่ยงต่อการถูกลงโทษ ซึ่งหนักกว่าความคิดที่จะได้ประโยชน์จากการกระทำความผิด”

⁸⁴ Johannes Andennaes, The General Part of the Criminal Law of Norway, London: Sweet & Maxwell Limited. p.68

(2) *พลังกดดันของสังคม* การกระทำผิดและการลงโทษ ทำให้บุคคลจำนวนมากในสังคมเห็น และเกิดการตำหนิติเตียน รวมไปถึงการต่อต้านด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การไม่คบค้าสมาคม การกีดกันออกจากสังคม ตามธรรมชาติแล้วมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องการอยู่เป็นกลุ่มสังคม และต้องการได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นในสังคม หากเขาเล็งเห็นว่า ถ้าเขากระทำความผิด และได้รับการลงโทษ เขาจะถูกต่อต้านจากสังคมส่วนใหญ่ที่มีลักษณะเป็นมหาชน แล้วก็เป็นการยากที่เขาจะดำรงตนอยู่ในสังคมนั้นได้ ด้วยเหตุนี้ เขาจึงไม่กล้ากระทำความผิด

(3) *การสร้างนิสัย* เมื่อสังคมได้วางกฎเกณฑ์ไว้ว่าการกระทำใด เป็นสิ่งที่สังคมเห็นว่า เป็นความผิดและผู้กระทำจะต้องได้รับการลงโทษ เมื่อใช้หลักเกณฑ์นี้ไปนานๆ บุคคลในสังคมก็จะเกิดความเคยชิน และซึมซับเข้าไปจนกลายเป็นนิสัย การลงโทษบุคคลที่ได้ผลในทางป้องกัน จึงต้องให้ผลในการสร้างนิสัยแก่คนผู้กระทำและคนทั่วไปด้วย

การลงโทษที่ให้ผลในการสร้างนิสัยอาชญาฟเฟินบวร์ก (Aschaffenburg)⁸⁵ กล่าวว่า “ผลของการข่มขู่ของการลงโทษควรมีสองทาง คือ ควรจะทำให้ประชาชนทั่วไปรู้สึกเป็นการป้องกัน และเป็นการเตือนแต่ละบุคคลไม่ให้กระทำความผิดขึ้นอีก แต่ประโยชน์ยิ่งใหญ่ของการข่มขู่ว่าจะลงโทษนั้น อยู่ที่เป็นการอบรมเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดในเรื่องชีวิตโดยทั่วไปของประชาชน การกำหนดว่าการกระทำเช่นนั้น เช่นนี้ เป็นความผิด ซึ่งถ้าผู้ใดกระทำความผิด รัฐจะลงโทษ จะทำให้เกิดความรู้สึกแก่คนทั่วไปว่าการกระทำเช่นนั้น ไม่เหมาะสม ไม่เป็นที่ยอมรับนับถือ เป็นที่เสียหายและขัดกับหน้าที่ของประชาชน ดังนั้น การป้องกันโดยทั่วไป จึงดำเนินไปอย่างเงียบๆ ซ้ำๆ และลึกซึ้ง ทำให้เกิดความรู้สึกว่าอะไรชอบ อะไรควร แจ่มแจ้งขึ้น เพิ่มพูนความรู้สึกทั่วไปเกี่ยวกับความดี ความชั่ว และมีผลในทางอบรมยิ่งกว่า จะเป็นการข่มขู่โดยตรง”

6) *หลักการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง*

ซีซาร์ เบ็คคาเรีย เห็นว่าการลงโทษเป็นสิ่งจำเป็น การลงโทษสามารถช่วยป้องกันสังคมได้ โดยการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำผิด เบ็คคาเรียได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่ง “ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง” (Deterrence Theory) เบ็คคาเรียได้วางแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งไว้เป็นแนวคิดและหลักการพื้นฐานในการลงโทษ (Beccaria's Concept of Deterrence) เบ็คคาเรีย อธิบายถึงทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งว่า การลงโทษที่สามารถข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำผิดได้ ควรจะต้องมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ (Three Key Element of Punishment) ดังนี้⁸⁶

⁸⁵ สหทรน รันตไพจิตร ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 47-48

⁸⁶ Tibbetts, Stephen G. and Hemmens. *Criminological Theory: A Text/Reader*. Los Angeles: Sage Publishing 2010, p. 58-60, อ้างใน ณัฐจิววัฒน์ สุทธิโยธิน “ทฤษฎีการลงโทษ”, หน้า 26

(1) การลงโทษต้องทำด้วยความรวดเร็ว (Swiftness of punishment)

เบ็คคาเรีย ให้เหตุผลว่า ผู้กระทำผิดบางราย กระบวนการยุติธรรมใช้เวลาหลายปีกว่าที่จะนำตัวมาพิพากษาลงโทษ บ่อยครั้งที่พบว่าเวลาที่ใช้การติดตามด้วยยาวนานกว่าเวลาตามโทษที่จะกำหนดให้ลงโทษ สำหรับความผิดนั้นเสียอีก แม้ว่าจะกำหนดโทษสูงสุดแล้วก็ตาม เบ็คคาเรีย จึงกล่าวไว้ว่า “การลงโทษด้วยความรวดเร็ว ว่องไว และความใกล้ชิดกับการประกอบอาชญากรรมจะเกิดประโยชน์มากกว่า” และความรวดเร็วในการพิพากษาวางโทษผู้กระทำผิดมีความสัมพันธ์กับขนาดของการลงโทษเพื่อข่มขู่ขั้วยับยั้ง การพิพากษาวางโทษและการลงโทษด้วยความรวดเร็ว มีความสำคัญอย่างยิ่ง⁸⁷

(2) ความแน่นอนในการลงโทษ (Certainty of punishment)

เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นมาแล้ว จะต้องจับตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษให้ได้ เพราะหากว่าจับกุมไม่ได้จะทำให้บุคคลทั่วไป คิดว่าโอกาสที่เขาจะได้รับโทษนั้น มีน้อย ทำให้เขาเลือกตัดสินใจที่จะกระทำความผิด แม้ว่าโทษนั้น จะได้กำหนดไว้ให้ผลร้ายมากกว่าผลดีก็ตาม แต่ถ้าหากว่ากระทำความผิดแล้วถูกจับได้เสมอ ผู้ที่คิดจะกระทำผิดต้องชั่งผลได้ผลเสียก่อน ในกรณีนี้ ศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภัทย์ กล่าวว่า “คนกลัวถูกจับ มากกว่ากลัวการถูกลงโทษ ถ้าหากว่าทำผิดทุกครั้งแล้วถูกจับทุกครั้ง คนที่คิดจะทำผิดก็มีน้อย นอกจากผลได้จากการกระทำผิดมีมากกว่าผลร้ายเท่านั้น”

ประเด็นเรื่องความแน่นอนในการลงโทษ เบ็คคาเรีย เห็นว่า เป็นคุณภาพที่สำคัญที่สุดของการลงโทษ เบ็คคาเรีย กล่าวว่า “แม้กระทั่งความชั่วร้ายที่น้อยที่สุด แต่เมื่อผู้กระทำผิดได้รับโทษที่แน่นอน ย่อมจะมีผลในการสร้างความเกรงขามในจิตใจคนได้ดียิ่ง” และเขายังกล่าวอีกว่า “ความแน่นอนในการลงโทษ หากมันสามารถช่วยบรรเทาได้ การลงโทษนั้น มันจะถูกบันทึกในความทรงจำได้ยิ่งกว่าความกลัวในวิธีอื่นซึ่งยุ่งยากกว่า แต่เจือไว้ด้วยความหวังว่าจะได้รับการยกเว้นโทษ”

(3) ความเคร่งครัดหรือความรุนแรงในการลงโทษ (Severity of punishment)

เบ็คคาเรีย เน้นว่าการลงโทษที่มีประสิทธิผล โทษที่เป็นไปได้นี้จะต้องมากเกินกว่าประโยชน์ที่ผู้กระทำผิด จะได้รับจากการประกอบอาชญากรรม

⁸⁷ สหธน รัตนไพจิตร ความประสงคของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 52

แนวคิดของ เบ็คคาเรีย ในเรื่องการข่มขู่ยับยั้ง เห็นว่า ทฤษฎีการลงโทษ เพื่อข่มขู่ยับยั้ง มีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง 2 ลักษณะ เพื่อวัตถุประสงค์ในการลงโทษ (Purpose of Punishments) คือ⁸⁸

(1) การข่มขู่ยับยั้งโดยเฉพาะ (Specific Deterrence) เป็นการลงโทษ ผู้กระทำความผิดรายบุคคล เพื่อยับยั้งมิให้เขากระทำความผิดซ้ำ เมื่อได้รับโทษไปแล้วจะเกิดความหลบจำ เกรงกลัวโทษที่ได้รับ จนไม่กล้ากระทำความผิดอีก

(2) การข่มขู่ยับยั้งทั่วไป (General Deterrence) เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิด เพื่อเป็นตัวอย่างให้สังคมทั่วไป เห็นว่าการกระทำความผิด จะต้องได้รับโทษอย่างไร เป็นการลงโทษ โดยมีความมุ่งหมายที่จะให้บุคคลอื่นในสังคม ได้เห็นผลร้ายของการกระทำความผิดว่าเมื่อกระทำความผิดแล้ว จะต้องได้รับโทษอย่างไร อันเป็นการให้ข้อคิด เตือนสติบุคคลอื่นๆ ที่อาจจะกระทำความผิดให้เห็น ตัวอย่างการลงโทษผู้กระทำความผิด เพื่อผลในการยับยั้งและป้องปรามบุคคลอื่น มิให้กระทำความผิด

การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งมิให้เกิดการกระทำความผิดอีกได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องปฏิบัติตามหลักสำคัญ 3 ประการ คือ⁸⁹

(1) การลงโทษต้องได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด (Proportionality)

ก. การลงโทษต้องมีความ “เท่าเทียมกับ” หรือ “พอดี” กับอาชญากรรม
ข. การลงโทษต้องไม่ใช้วิธีการที่รุนแรงเกินกว่าอาชญากรรม ซึ่งรัฐ ไม่มีสิทธิอำนาจที่จะลงโทษผู้ใดเกินกว่าที่จำเป็น และการลงโทษที่มีระดับมากเกินไป จะเป็นการสนับสนุนให้เกิดอาชญากรรม สำหรับผู้ก่ออาชญากรรมที่หนักกว่าและอาชญากรรมที่รุนแรง ควรจะลงโทษให้เท่ากับอาชญากรรมนั้น แต่การลงโทษที่ไม่เท่ากับอาชญากรรม จะกลายเป็นเหตุจูงใจให้ผู้กระทำความผิดประกอบอาชญากรรมที่ร้ายแรงยิ่งขึ้น

(2) การรับรู้ของสาธารณชน (Public Knowledge)

เบ็คคาเรีย เห็นว่า การลงโทษจะไม่สามารถข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำความผิดได้ จนกว่าการลงโทษนั้น จะเป็นที่รับรู้โดยทั่วไปของสาธารณชน

ก. การลงโทษควรกระทำด้วยความรวดเร็ว จนสามารถทำให้ สาธารณชนเข้าใจเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างการลงโทษกับอาชญากรรมนั้น

⁸⁸ สหชน รัตไพจิตร ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมาย ลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 33-34

⁸⁹ ณัฐรัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน “ทฤษฎีการลงโทษ”, ในประมวลสาระชดวิชากฎหมายอาญาและอาญาวิทยาชั้นสูง, หน้า 24 - 25

ข. การลงโทษควรเหมาะสมทางสัญลักษณ์ และเข้ากันได้กับ
อาชญากรรม เพื่อให้สาธารณชนเกิดการเปรียบเทียบระหว่างแรงจูงใจจากการประกอบอาชญากรรม
กับการลงโทษที่จะได้รับ

ค. การลงโทษควรมีความแน่นอน

(3) กฎหมายกับการลงโทษ จะต้องเป็นเรื่องที่สาธารณะและต้องมองเห็นได้
เช่น การพิมพ์หนังสือทำให้สาธารณชนสามารถเข้าถึงกฎหมาย อันจะทำให้ระลึกรู้ความทรงจำ
ถึงสัญญาประชาคม สำหรับการลงโทษ โดยเฉพาะอาชญากรรมที่มีความร้ายแรงลงมาการลงโทษ
ควรจะต้องเห็นได้ชัดเจนเพื่อข่มขู่การกระทำผิดอื่น สำหรับอาชญากรรมร้ายแรง การลงโทษ
เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และเป็นงานของสาธารณชนที่จะต้องช่วยกัน

7) วิธีการลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง

ทฤษฎีนี้ มีความเชื่อว่า การลงโทษสามารถป้องกันสังคมได้ โดยการข่มขู่
ให้คนกลัวการลงโทษ และยับยั้งคนอื่นมิให้กระทำผิด ดังนั้น การลงโทษ จึงต้องใช้วิธีการที่สอดคล้อง
เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งมีหลักการ ดังนี้

(1) หลักปริมาณโทษ ถือว่าเป็นเครื่องมือในการข่มขู่ยับยั้งมิให้บุคคล
กระทำผิด ตามทฤษฎีการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) การกำหนดปริมาณโทษมีแนวทาง ดังนี้

ก. ปริมาณโทษตามแนวคิดเดิม

เบนธัม พาเลย์ เห็นว่า ปริมาณโทษตามความคิดเดิมนั้น ไม่ได้
ขึ้นอยู่กับว่าได้กระทำความผิดไปมากน้อยเท่าใด แต่ขึ้นอยู่กับว่าจะต้องลงโทษเท่าใด จึงสามารถทำให้
การลงโทษนั้น บรรลุผลในการป้องกัน โดยการข่มขู่ไม่ให้บุคคลทั่วไปกระทำความผิดได้ ซึ่ง เบนธัม
ได้เสนอหลักเกณฑ์ในการลงโทษไว้ คือ⁹⁰

ก) จำนวนโทษต้องมากกว่าผลที่จะได้รับจากการกระทำผิด

เบนธัม เห็นว่า จำนวนโทษต้องมากกว่าผลได้ที่จะได้รับ
จากการกระทำผิด ทั้งนี้ เพราะว่าการกระทำผิด ผู้กระทำผิดย่อมได้รับแรงจูงใจจากผลได้ของ
การกระทำความผิด ดังนั้น จึงต้องลงโทษให้สูงกว่าผลได้ที่ได้รับจากการกระทำความผิด

ข) เพิ่มโทษชดเชยความไม่แน่นอนของการไม่ได้รับโทษ

โดยปกติแล้ว ผลได้จากการกระทำความผิด จะมีความแน่นอน
เมื่อผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดขึ้น ผลได้ของเขาได้รับทันที เมื่อกระทำความผิดสำเร็จ

⁹⁰ Jeremy Bentham, "An Introduction to the Principle of Moral and Legislation", (Conn: Hafner publishing Co.), 1970, p. 178-188 อ้างในสหชน รัตน์ไพจิตร ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะ
ประเทศไทย สมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 58-59

แต่ความทุกข์ที่จะได้รับการกระทำคามผิดนั้น ยังไม่แน่นอนว่าเขาจะได้รับหรือไม่ ถ้าหากเขาถูกจับได้ เขาก็จะได้รับความทุกข์ แต่ถ้าจับไม่ได้เขาก็ได้รับผลได้ไปอย่างเดียว เนื่องจากการลงโทษไม่แน่นอน เช่นนี้ เบนเชม จึงเสนอให้เพิ่มโทษให้สูงขึ้นอีก เพื่อชดเชยความไม่แน่นอนของการไม่ได้รับโทษนั้น

ค) เพิ่มโทษการกระทำผิดที่เกิดจากนิสัย

เมื่อผู้กระทำได้กระทำผิด และได้รับโทษแล้ว ต่อมาผู้นั้นได้หวนกลับมาก่อกระทำผิดซ้ำอีก การกระทำผิดซ้ำนั้นอาจเกิดขึ้นได้ 2 ประการ คือ ประการแรกเกิดจากผลได้จากการกระทำผิด มากกว่าทุกข์ที่ได้รับจากการกระทำผิด ประการที่สอง เกิดจากนิสัยของบุคคลนั้น ซึ่งไม่ขัดหลาบกับการได้รับความทุกข์ ดังนั้น บุคคลประเภทนี้ จึงจำเป็นที่จะต้องให้ได้รับความทุกข์มากกว่าปกติ เพื่อให้เขาได้รู้สึกยับยั้งไม่กล้ากระทำผิดอีกต่อไป

ข. ปริมาณโทษตามแนวคิดใหม่

ก) ปริมาณโทษต้องมากพอที่จะทำให้บรรลุผลในการป้องกัน กล่าวคือ ปริมาณโทษต้องมากกว่าผลได้ของการกระทำผิด

ข) ปริมาณโทษต้องไม่มากเกินไปกว่าที่ความจำเป็นในการบรรลุผล การป้องกันการกระทำคามผิด กล่าวคือ ถ้าหากว่าปริมาณโทษมากกว่าผลได้จากการกระทำผิดแล้วก็ไม่ลงโทษให้สูงกว่านั้น

(2) หลักความแน่นอน และความรวดเร็วของการลงโทษ อาจพิจารณาได้ 2 ประการ คือ

ก. ความแน่นอนของการลงโทษ เมื่อผู้กระทำความผิดได้รับโทษแน่นอน ย่อมจะมีผลในการให้เกิดความกลัว ไม่กล้ากระทำผิดในประชาชนทั่วไปได้

ข. การลงโทษผู้กระทำความผิด จะต้องกระทำด้วยความรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์

(3) หลักการใช้การลงโทษเป็นเครื่องยับยั้งผู้อื่นให้กลัวโทษ โดยใช้การลงโทษเป็นเครื่องมือในการข่มขู่ให้บุคคลอื่นกลัวโทษ ดังนั้น เมื่อต้องลงโทษ จึงต้องกระทำโดยเปิดเผย และด้วยวิธีการที่รุนแรง

6.2.3 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู เกิดขึ้นมาในยุคที่มีการตื่นตัวทางวิทยาศาสตร์ มีการศึกษาค้นคว้าโดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ที่เรียกว่า “ปฏิฐานนิยม” (Positivist) ใช้วิธีการศึกษาเชิงประจักษ์ที่ได้จากการสังเกต การทดลอง นักอาชญวิทยาในกลุ่มนี้ นำโดย ลอมโบรโซ กาลิฟาโล และ เฟอร์รี นักอาชญวิทยาชาวอิตาลี และในฐานะผู้นำของสำนักอิตาลี (Italian School)

ที่เห็นว่า การศึกษาเรื่องอาชญากรรมและการกระทำผิด ควรใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการศึกษา โดยมุ่งเน้นการศึกษาเป็นรายบุคคล เพื่อค้นหาสาเหตุแห่งอาชญากรรม และนำผลที่ได้มาใช้ในการแก้ไขการกระทำผิด รวมทั้งปรับปรุงวิธีการลงโทษให้เหมาะสมกับผู้กระทำผิด

ตามทฤษฎีนี้ เชื่อว่า การลงโทษควรมีเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดให้กลับตัวเป็นคนดี เพื่อไม่ให้ผู้กระทำผิดกลับมากระทำผิดซ้ำ รวมทั้งพยายามที่จะช่วยให้ผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคมได้ตามปกติ จึงจะต้องมีการให้การเรียนรู้ การอบรมให้เพียงพอที่เขาจะใช้ในการดำเนินชีวิตได้ เช่น การฝึกอาชีพ รวมทั้งการพยายามช่วยให้ผู้กระทำผิดไม่รู้สึกมีปมด้อยจากการที่ได้รับการลงโทษไปแล้ว เคิร์ชเวย์ (George F. Kirchway) ให้ทัศนะว่า⁹¹

“การลงโทษ ไม่สามารถยับยั้งผู้ซึ่งหย่อนความรับผิดชอบได้ เพราะว่าเขาไม่รู้ถึงผลร้ายที่จะได้รับจากการกระทำผิด ไม่สามารถที่จะยับยั้งบุคคลวิกลจริตได้ เพราะว่าเขาพยายามขัดแย้งกับบรรทัดฐานของสังคมอยู่แล้ว ไม่สามารถยับยั้งผู้ที่กระทำผิดด้วยความฉลาดได้ เพราะว่าเขาย่อมไม่คิดว่าจะถูกจับได้ ไม่สามารถยับยั้งผู้ซึ่งกระทำผิดโดยกะทันหันได้ เพราะว่าแรงกระตุ้นให้กระทำผิด มีเร็วกว่าที่จะคิดถึงเหตุผล ถ้าการลงโทษไม่สามารถยับยั้งบุคคลเหล่านี้ได้แล้ว ใครกันที่การลงโทษจะยับยั้งได้ ก็คงจะมีแต่บุคคลซึ่งมีมาตรฐานความประพฤติที่ดี และไม่ละเมิดกฎหมายอยู่แล้ว ซึ่งไม่จำเป็นต้องอาศัยการลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้งมาอยู่เลย”

1) วัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู เป็นทฤษฎีที่เกิดขึ้นพร้อมๆ กับความเจริญก้าวหน้าของการศึกษาแบบวิทยาศาสตร์ ที่เน้นความเป็นเหตุเป็นผล เน้นการศึกษาเชิงประจักษ์ มีการนำความรู้ทางด้านสังคมศาสตร์มาใช้ มีการนำวิธีการศึกษาแบบเชิงประจักษ์นิยมมาใช้ในวงการนิติศาสตร์ เพื่อศึกษาถึงสาเหตุแห่งการกระทำผิด โดยศึกษาวิเคราะห์และเก็บข้อมูลด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ไม่ได้ใช้เพียงการใช้เหตุผลทางตรรกวิทยา

การลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู มีวัตถุประสงค์ดังนี้

- (1) มุ่งที่จะศึกษาทำความเข้าใจ สาเหตุแห่งการกระทำผิด โดยเน้นตัวบุคคลผู้กระทำผิด และสภาพแวดล้อม
- (2) เพื่อที่จะหาทางแก้ไขผู้กระทำผิดมากกว่าที่จะลงโทษ
- (3) การทำให้ผู้กระทำผิดกลับคืนสู่สังคมของตนเองได้ และมีชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมอย่างเป็นปกติสุข

⁹¹ Giles Playfair and Derirck Singeton. (1965). Crime, Punishment and Cure. London: The Camelot Press Ltd, p. 95-96, อ้างใน สหชน รันตไพจิตร ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 59-60

ทฤษฎีนี้จึงเรียกว่า “ทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู” (Reformative Theory) สรุปได้ว่า การลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู มีวัตถุประสงค์ที่แท้จริง คือ เพื่อเป็นการฟื้นฟูแก้ไขตัวผู้กระทำผิดให้กลับตัวเป็นคนดี และมีให้กระทำผิดซ้ำ รวมทั้งการพยายามทำให้ผู้กระทำผิด สามารถกลับเข้าสู่สังคมของตนเอง สามารถใช้ชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นๆ ในสังคมได้อย่างปกติสุข⁹²

การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู มีหลักคิดว่า “สิ่งใดก็ตามที่สามารถแก้ไขปรับปรุงผู้กระทำผิดให้กลับตัวเป็นคนดีได้ สิ่งนั้น คือ วิธีที่ดีที่สุด และควรนำมาใช้ เนื่องจากผู้กระทำผิดแต่ละคน มีปัญหาแตกต่างกัน มีนิสัยใจคอแตกต่างกัน เราจึงต้องใช้วิธีปฏิบัติที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับว่าวิธีการแบบใดจึง จะเหมาะสมกับผู้กระทำผิดมากที่สุด”⁹³ ทั้งนี้ ตามแนวคิดของ แพ็กเกอร์ (Herbert L. Packer) ที่สรุปว่าวิธีการใดที่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงผู้กระทำผิดได้ ก็ควรใช้วิธีนั้น

2) หลักการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู

การลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู มีหลักการที่สำคัญควรปฏิบัติ 5 ประการ⁹⁴ ดังนี้

(1) พยายามหลีกเลี่ยงไม่ให้ผู้กระทำผิดประสบกับสิ่งที่ทำลายคุณลักษณะประจำตัวของเขา ทั้งนี้ เพราะว่าเมื่อผู้กระทำผิดได้รับโทษ ทำให้เขาได้รับความอับอายและไม่สามารถกลับเข้าสู่สังคมได้โดยปกติ ดังนั้น การลงโทษจึงต้องพยายามหลีกเลี่ยงสิ่งเหล่านั้น เช่น ไม่ลงโทษด้วยวิธีการประจาน

(2) ให้ใช้วิธีการอื่นแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น โดยหันมาใช้วิธีการอย่างอื่นแทนโทษจำคุก เพราะการลงโทษจำคุกระยะสั้น ไม่ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการฟื้นฟูผู้กระทำผิด การลงโทษจำคุกระยะสั้นยังจะทำให้ผู้กระทำผิดที่ถูกลงโทษ กลายเป็นผู้ร้ายอย่างถาวร เพราะผ่านการจำคุกมาแล้ว กลายเป็นคนขี้คุก และยังอาจได้เรียนรู้พฤติกรรมโจรจากคนในคุกมาด้วย วิธีการอย่างอื่นที่สามารถนำมาใช้แทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น เช่น การกักขังแทนค่าปรับ การรอการลงโทษ หรือรอการกำหนดโทษ การคุมประพฤติ เป็นต้น

⁹² ฉัตรฐวัฒน์ สุทธิโยธิน “ทฤษฎีการลงโทษ”, หน้า 29

⁹³ Herbert L. Packer.(1979) .The Limits of the Criminal Sanction.California:Stanford University Press.p.54 อ้างในสหทรน รันตไพจิตร ความประสงค์ของการลงโทษอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา, หน้า 61-62

⁹⁴ อุทิศ แสนโกสิก, กฎหมายอาญา ภาค 1, พระนคร: ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการ กองวิชาการ กรมอัยการ, 2525, หน้า 34

(3) การลงโทษต้องเหมาะสมกับการกระทำผิดเป็นรายบุคคล ในการกำหนดโทษและการพิจารณาความหนักเบาของการลงโทษ ขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่จำเป็นต้องใช้ในการแก้ไข ทัศนคติของผู้กระทำผิด ไม่ใช่ความหนักเบาของการกระทำผิด ดังนั้น จึงต้องลงโทษให้เหมาะสมกับบุคคล ผู้กระทำผิดว่าเขาควรได้รับการแก้ไขอย่างไร

(4) เมื่อผู้กระทำผิดได้แก้ไขดีดั่งเดิมแล้ว ก็ไม่ต้องลงโทษต่อ หากเห็นว่าผู้กระทำผิด สามารถแก้ไขตนเองได้ดีแล้ว ก็ไม่ควรไปลงโทษเขาต่อไปอีก ควรจะระงับการลงโทษ เพราะถึงลงโทษต่อไปก็ไม่ได้ประโยชน์ วิธีการที่อาจนำมาใช้ คือ การพักการลงโทษ

(5) ให้มีการปรับปรุงการลงโทษระหว่างที่มีการคุมขัง เนื่องจากทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู มีแนวคิดว่าจะคืนผู้กระทำผิดกลับไปสู่สังคม จึงต้องหาวิธีการช่วยเหลือให้ผู้กระทำผิดสามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ มีอาชีพ มีงานทำ มีรายได้ เลี้ยงตนเองได้ ไม่ตกเป็นภาระของผู้อื่น อันจะทำให้เกิดการรังเกียจ ดังนั้น ในระหว่างที่มีการลงโทษ ควรมีการฝึกอาชีพ ให้ความรู้ในเรื่องที่จำเป็นต้องนำมาใช้ในสังคม เมื่อพ้นโทษไปแล้วจะสามารถเลี้ยงตนเองได้ ทำให้ไม่กลับมากระทำผิดซ้ำอีก

3) ความผิดที่ควรลงโทษตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู

ทฤษฎีนี้ มีความเชื่อว่า การลงโทษควรมีไว้เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ไม่ให้กลับมากระทำผิดซ้ำ ประเด็นที่ต้องพิจารณา คือ เราควรจะใช้วิธีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในกรณีใด

(1) กรณีที่ผู้กระทำผิดไม่มีความรับผิดชอบทางอาญา เมื่อพิจารณาจากตัวผู้กระทำผิด หากผู้กระทำเป็นบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิต หรือมีความบกพร่องทางการรับรู้ ไม่สามารถรับรู้ ไม่เข้าใจถึงการกระทำของตน การลงโทษย่อมไม่ได้ผล ควรใช้วิธีการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษเพื่อข่มขู่ หรือการลงโทษเพื่อป้องกัน

(2) กรณีที่การลงโทษไม่สามารถรักษาและแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดได้ แต่กลับทำให้แย่ลง ผู้กระทำผิดบางประเภท หรือบางคนที่กระทำผิดในเรื่องเล็กน้อย เช่น ลักทรัพย์ เพื่อประทังชีวิต ไม่ใช่มีสันดานโจร หากได้รับการลงโทษจำคุก อาจเป็นการกดดันสภาพจิตใจให้แย่ลง หรือเป็นการเรียนรู้สิ่งที่ไม่ดีจากในคุก ควรนำแนวคิดและวิธีการการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟูมาใช้ จะเหมาะสมกว่าการลงโทษเพื่อข่มขู่ หรือการลงโทษเพื่อป้องกัน

7. มาตรการทางกฎหมาย สำหรับความผิดฐานขับรถขณะมึนเมาตามกฎหมายต่างประเทศ

ประเทศญี่ปุ่น ถือเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ประชาชนในประเทศนิยมดื่มสุรา ซึ่งจากผลสำรวจเมื่อ พ.ศ. 2557 ของ ยูโรมอร์นิเตอร์ ที่ได้มีการสำรวจและวิเคราะห์ประเทศที่มีประชากรดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุดใน 44 ประเทศ พบว่าประเทศญี่ปุ่น มีประชากรเป็นอันดับที่ 5 ของโลก โดยก่อนหน้าที่ประเทศญี่ปุ่นจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายจราจรเกี่ยวกับกรณีขับรถขณะมึนเมานั้น ประเทศญี่ปุ่นได้เกิดอุบัติเหตุอันน่าเศร้า โดยมีสาเหตุมาจากเมาแล้วขับ ซึ่งอุบัติเหตุดังกล่าว ทำให้เด็กต้องเสียชีวิต จำนวน 3 ราย จนเกิดกระแสสังคม และเสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายประเทศญี่ปุ่นจึงตัดสินใจใช้นโยบาย “โทษหนัก-บังคับเข้ม” (เก็บบทชี้ชะ) ทำให้เมื่อ พ.ศ. 2557 จำนวนผู้ตายลดลงทุกปี จนเหลือเพียง 227 ราย ทั่วประเทศ จากจำนวนประชากรทั้งหมด 126.5 ล้านคน⁹⁵

7.1 แนวคิดมาตรการทางกฎหมาย กรณีขับรถขณะมึนเมา

ในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กรณีเมาแล้วขับของประเทศญี่ปุ่นนั้น เกิดจากกระแสสังคมเรียกร้องของคนในสังคม เพื่อต้องการให้รัฐบาลกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ที่ขับรถขณะเมาสุราแล้วก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่น ให้เหมาะสมกับความสูญเสียที่เกิดขึ้น โดยก่อนที่ประเทศญี่ปุ่นจะได้มีการแก้ไขกฎหมายเมาแล้วขับเมื่อ พ.ศ. 2544 และ พ.ศ. 2550 ในคดีเมาแล้วขับเป็นเหตุทำให้ผู้อื่นเสียชีวิตนั้น ยังถูกพิจารณาว่าเป็นเรื่อง “ประมาท” (Professional Negligence Resulting in Death) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 5 แสนเยน จนกระทั่งเดือนพฤศจิกายนปี พ.ศ. 2542 เกิดกรณีคนขับรถบรรทุกขณะเมาสุรา ซึ่งตรวจวัดแอลกอฮอล์ในเลือดได้ถึง 126 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ชนรถเก๋งบนทางด่วนโทลล์เวย์ ทำให้รถเกิดไฟลุกไหม้ ส่งผลให้ลูกสาววัย 1 ขวบและ 3 ขวบเสียชีวิต และในช่วงเวลาติดๆ กัน ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2543 คนขับรถในขณะเมาสุรา และไม่มีใบอนุญาต ชนนักศึกษานบนทางเท้าเป็นเหตุทำให้นักศึกษาเสียชีวิต 1 ราย ซึ่งต่อมาศาลตัดสินลงโทษจำคุกคนขับรถ เป็นเวลา 5 ปี 6 เดือน ฐานขับรถโดยประมาท และไม่มีใบอนุญาตขับขี่ จากทั้งสองเหตุการณ์ส่งผลให้เกิดกระแสเรียกร้องของสังคมให้มีการแก้ไขกฎหมายเพิ่มโทษ โดยครอบครัวของผู้เสียชีวิตยื่นเรื่องต่อรัฐสภา ขอให้มีการแก้ไขกฎหมาย และพิจารณาว่า การขับรถขณะเมาสุราเป็นเหตุทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายนั้น ไม่ใช่เรื่องประมาท

กระทั่งในเมื่อ พ.ศ. 2544 ได้มีการแก้ไขกฎหมายในเรื่องขับรถขณะเมาสุราแล้วก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นนั้น ในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมและศาลจะต้อง

⁹⁵ ปราโมทย์ พิพัฒนาชัย, “เมาแล้วขับ...อาชญากรรม หรือประมาท”, ค้นคืน 27 ตุลาคม 2559, จาก <http://m.naewna.com/view/columnonline/18529>

พิจารณาด้วยว่า การกระทำดังกล่าว เป็นการกระทำโดยประมาท หรือเจตนา เพราะถ้าในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม และตัดสินคดีของศาล ยังมองว่า การขับขีรถขณะเมาสุราเป็นการกระทำโดยประมาท บทลงโทษแก่ผู้กระทำผิดดังกล่าว ก็ยังคงเดิม คือ ระวังโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 5 แสนบาท แต่ถ้าชี้ว่าเป็น “ขับขีรถอันตรายส่งผลให้ผู้อื่นเสียชีวิต หรือได้รับบาดเจ็บ” ต้องระวังโทษจำคุกสูงถึง 20 ปี ในกรณีที่มีการเสียชีวิต

ซึ่งหลังจากมีการประกาศใช้กฎหมายมาแล้วขับขีรถที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมใหม่นั้น มีคดีตัวอย่างที่มีการบังคับใช้กฎหมายมาแล้วขับขีรถที่แก้ไขใหม่ กรณีคนขับขีรถขณะเมาสุราซึ่งตรวจวัดมีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือด 85 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ขับรถชนคนเดินข้ามถนน อายุ 65 และ 95 ปี เสียชีวิตทั้งสองคน ศาลได้ตัดสินลงโทษจำคุกคนขับรถดังกล่าว 14 ปี โดยเป็นการพิจารณาพิพากษาคดีในแนวทางว่าเป็นกรณีการขับขีรถอันเป็นอันตรายทำให้ผู้อื่นเสียชีวิต แทนการพิจารณาว่าเป็นการกระทำโดยประมาท⁹⁶

หลังจากนั้น ก็ได้เกิดเหตุการณ์ที่นำมาสู่การแก้ไขกฎหมายมาแล้วขับอีก ได้แก่ อุบัติเหตุ เมื่อวันที่ 25 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2549 ซึ่งเกิดขึ้นจากการขับรถยนต์ขณะเมาสุราที่นะคะมิจิโอะซะชิ ในทะเลฟูคูโอะกะ เมืองฟูคูโอะกะ จังหวัดฟูคูโอะกะ พนักงานบริษัท ซึ่งอาศัยอยู่ในเมืองฟูคูโอะกะ กำลังขับรถยนต์ พร้อมกับภรรยา และลูกๆ 3 คน (อายุ 4 ขวบ, 3 ขวบ, 1 ขวบ) ได้ถูกรถยนต์ของเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ควบคุมดูแลสัตว์เขตฟูคูโอะกะ ชื่อ "อิมะบะยะชิ" ซึ่งขณะนั้น มีอายุ 22 ปี ชนเข้าอย่างแรง โดยที่ไม่มีการเบรครถ ส่งผลทำให้รถยนต์ของพนักงานบริษัทดังกล่าวถูกกระแทกและกระเด็นลอยไปชน และทะเลูกกำแพงของสะพาน ตกลงไปในทะเลของอ่าวสะคะตะ ซึ่งอยู่ต่ำกว่าสะพานถึง 14 เมตร ทำให้เด็ก 3 คนที่นั่งไปด้วยจมน้ำเสียชีวิตทั้งหมด ส่วนภรรยาของผู้เสียหายก็ได้รับบาดเจ็บสาหัส หลังจากที่เกิดอุบัติเหตุดังกล่าวแล้ว นายอิมะบะยะชิ ซึ่งเป็นคนขับรถได้พยายามหลบหนีไปจากที่เกิดเหตุ แต่เนื่องจากรถของ นายอิมะบะยะชิ ได้รับความเสียหายอย่างมาก ทำให้ต้องจอดรอทิ้ง ซึ่งตำแหน่งห่างจากที่เกิดเหตุประมาณ 300 เมตร ซึ่งหลังจากเกิดอุบัติเหตุ นายอิมะบะยะชิ ไม่ได้มีการช่วยเหลือผู้เสียหายแต่อย่างใด แต่กลับได้พยายามทำลายหลักฐาน เช่น ดม้น้ำจำนวนมาก ก่อนจะถูกจับช่วงเวลาเช้ามืดของวันต่อมา

ซึ่งจากการสอบสวน พบว่า ในคืนเกิดเหตุ นายอิมะบะยะชิ ได้ดื่มสุราหลายแห่ง และก่อนที่จะเกิดอุบัติเหตุในครั้งนี้ ที่สี่แยกใกล้ๆ กับที่เกิดเหตุ ก็เกือบขับรถชนรถที่จอดอยู่แถวนั้นเหมือนกัน โดยนายอิมะบะยะชิ ให้การว่าได้ขับรถด้วยความเร็วประมาณ 80 กม.ต่อชั่วโมง ซึ่งบริเวณนั้นอนุญาตให้วิ่งได้เพียงแค่ 50 กิโลเมตรต่อชั่วโมงเท่านั้น แต่ดูจากสภาพบริเวณที่เกิดเหตุแล้ว คาดว่า

⁹⁶ ธนะพงษ์ จินวงษ์, ศูนย์วิชาการเพื่อความปลอดภัยทางถนน, ค้นคืน 20 มิถุนายน 2559 จาก <http://www.roadsafetythai.org/>

นายอิมะบะยะชิ น่าจะขับรถด้วยความเร็วสูงถึง 120 กิโลเมตรต่อชั่วโมงเลขที่เดียว ส่วนรถของผู้เสียหายวิ่งด้วยความเร็วประมาณ 60 กิโลเมตรต่อชั่วโมง นายอิมะบะยะชิ อ้างว่า ขณะเกิดเหตุนั้นตนเองได้คุยกับเพื่อนที่นั่งอยู่ในรถด้วยกัน จนทำให้ประมาทในการมองไปข้างหน้า แต่ความจริงแล้ว นายอิมะบะยะชิ ได้ดื่มสุราเป็นจำนวนมาก หลังจากที่เกิดเหตุแล้ว นายอิมะบะยะชิ ได้ทำการขอร้องเพื่อนที่นั่งรถไปด้วยและเพื่อนคนอื่นๆ ให้ช่วยมารับผิดแทนหน่อย แต่ก็ถูกทุกคนปฏิเสธหมด

เพื่อนของนายอิมะบะยะชิ ที่ได้ให้การช่วยเหลือนายอิมะบะยะชิ ทำลายหลักฐาน โดยให้นายอิมะบะยะชิ ดื่มน้ำเป็นจำนวนมาก เพื่อให้ระดับแอลกอฮอล์ในโลหิตจางลงไป และพนักงานบริษัทที่นั่งรถไปด้วย ไม่ได้ถูกดำเนินคดี เนื่องจากกฎหมายจราจรบนท้องถนนของประเทศญี่ปุ่นยังมีข้อบกพร่องอยู่ ไม่สามารถจะเอาโทษกับทั้งสองคนได้ เหลือเพียงนายอิมะบะยะชิ เท่านั้นที่ถูกตั้งฟ้องโทษฐานขับรถอันตรายทำให้ผู้อื่นเสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บ และละเมิดกฎหมายจราจรบนท้องถนน กรณีเช่นแล้วนี้

ซึ่งต่อมาศาลแขวงฟูกูโอกะ พิจารณาพิพากษาคดีลงโทษคนขับรถฐานทำให้ผู้อื่นเสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บ โดยความประมาทเท่านั้น โดยตัดสินจำคุกเป็นเวลา 7 ปีกับอีก 6 เดือน ซึ่งอัยการได้ทำการยื่นอุทธรณ์ ตอนที่ผู้พิพากษาในศาลอ่านคำพิพากษาเสร็จ ทางนายอิมะบะยะชิ ร้องให้ และกล่าวคำขอโทษอย่างมากมายว่า ตัวเองสำนึกผิดที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุแบบนี้ขึ้น แต่ตัวนายอิมะบะยะชิเองก็ยังยื่นอุทธรณ์ต่อศาลชั้นสูงต่อไป ทำให้คนญี่ปุ่นเป็นจำนวนมากไม่พอใจกับการกระทำของนายอิมะบะยะชิซึ่งเป็นจำเลย ว่าที่แท้จริงแล้ว ไม่ได้สำนึกผิดอะไรเลย

ต่อมา ศาลสูงฟูกูโอกะ ได้พิจารณาคัดสินลงโทษฐานขับรถอันตรายทำให้เสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บ รวมกับโทษอีกหนึ่งกระทง คือ ละเมิดกฎหมายจราจรบนท้องถนน โดยตัดสินลงโทษจำคุก 20 ปี ซึ่งโทษนี้เป็นโทษที่สูงที่สุดที่ทางอัยการจะสามารถยื่นขอให้ลงโทษได้ในขณะนั้น แน่แน่นอนว่านายอิมะบะยะชิ ก็ยังยื่นอุทธรณ์ต่อไป และเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2554 ศาลฎีกาตัดสินปฏิเสธรับการอุทธรณ์ของนายอิมะบะยะชิ โดยผู้พิพากษา 4 คนใน 5 คน เห็นตรงกันในการลงโทษนายอิมะบะยะชิ ฐานขับรถอันตรายทำให้ผู้อื่นเสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บ

นอกเหนือจากนี้ ทางครอบครัวของผู้เสียหายได้ทำการฟ้องเรียกค่าเสียหายกับผู้ก่อให้เกิดเรื่องนี้ขึ้นอีกทางศาลแพ่ง ด้วยจำนวนเงิน 350 ล้านเยน

โดยคดีนี้ได้รับความสนใจจากประชาชนญี่ปุ่นเป็นจำนวนมาก ก่อให้เกิดแรงจูงใจและส่งผลอย่างไรต่อสังคม ดังต่อไปนี้

1) การลงโทษบุคคลที่เกี่ยวข้อง

(1) นายยามาซึกิ ซึ่งเป็นนายกเทศมนตรีเมืองฟูกูโอกะในตอนนั้น ได้ประกาศตัดเงินเดือนของตัวเองไป 20% เป็นเวลา 10 เดือน

(2) นายนาทาโมโตะ รองนายกเทศมนตรี ซึ่งเป็นผู้ดูแลศูนย์การจัดการสัตว์ ที่นายอิมะบะยะชิทำงานอยู่ ได้ประกาศขอคืนเงินเดือน 20% ที่ตนเองจะได้รับเป็นเวลา 10 เดือน

(3) ผู้อำนวยการสำนักงานสุขภาพและสวัสดิการ ได้ประกาศตัดเงินเดือน ของตัวเอง 10% เป็นเวลา 10 เดือน รวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอื่นๆ ของเมืองฟูกูโอกะ แม้ว่าจะเป็น ทางอ้อมก็ได้รับโทษตกเดือนเช่นกัน

2) การลงโทษนายอิมะบะยะชิ

หลังจากที่นายอิมะบะยะชิได้ถูกส่งฟ้องต่อศาล ทางเทศบาลเมืองฟูกูโอกะ ได้ลงโทษให้นายอิมะบะยะชิออกจากงานราชการ แต่ได้มีการจ่ายเงินชดเชยการออกจากงาน ทำให้ มีโทรศัพท์ประท้วงมากกว่า 900 สาย ทำให้นายยามาซึกิ ซึ่งเป็นนายกเทศมนตรีต้องออกมากล่าวขอโทษ เกี่ยวกับการตัดสินใจลงโทษแบบนั้น หลังจากนั้น 3 เดือนทางเทศบาลเมืองฟูกูโอกะได้จัดเลือกตั้ง นายกเทศมนตรีใหม่ นายยามาซึกิ ก็ไม่ได้รับเลือกให้เป็นนายกเทศมนตรีเมืองฟูกูโอกะอีก

3) การงดขายแอลกอฮอล์

เนื่องจากอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นในครั้งนี เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของเทศบาล เมืองฟูกูโอกะ จึงมีการงดการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่างๆ ตามสถานศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา

นอกจากนี้ อุบัติเหตุในครั้งนี ทำให้สังคมเกิดการตระหนักถึงปัญหาการขับรถ และการก่ออุบัติเหตุขณะที่ยังเมาสุราอยู่ การส่งฟ้องด้วยสำนวนที่เรียกร้องให้รับโทษขับรถ อันตรายทำให้เสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บนั้นเป็นไปได้ยาก ถึงขนาดที่ว่าคณะผู้ป่วนด้วยตัวเอง ยังวิพากษ์วิจารณ์ว่า หนี้ยังดีเสียกว่า ดังนั้น เพื่อเป็นการลดช่องว่างของปัญหาดังกล่าวให้น้อยลง จึงได้มีการแก้ไขเนื้อหาของพระราชบัญญัติจราจรทางบก ในส่วนของบทลงโทษสำหรับการเมาแล้ว ขับรถยนต์ ให้มีความเข้มงวดมากยิ่งขึ้น และในปี 2007 ทางรัฐบาลญี่ปุ่น จึงได้มีการแก้ไขกฎหมาย จราจรบนท้องถนน แล้วทำการเพิ่มโทษกรณีที่ขับรถขณะที่ยังเมาสุรา และชนแล้วหนีให้หนักขึ้นด้วย⁹⁷

4) ประเทศญี่ปุ่น ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมตามมาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติจราจร ประเทศญี่ปุ่น โดยมีการเพิ่มบทบัญญัติลงโทษแก่ผู้ที่ขับรถขณะมีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือด รวมถึงลงโทษผู้ที่ให้ยืมหรือให้ใช้ยานพาหนะ ให้สุราหรือสนับสนุนการดื่มสุรา และร้องขอหรือ ใ้หวานให้ผู้อื่นขับขี่ยานพาหนะไปส่งตนเอง โดยที่รู้อยู่แล้วว่าบุคคลนั้น เป็นผู้มีแอลกอฮอล์ ในร่างกาย อีกทั้งห้ามร่วมโดยสารไปในยานพาหนะที่ขับขี่โดยบุคคลที่มีแอลกอฮอล์ในร่างกาย

⁹⁷ นายก้องกิจ วรยุทธพร, เหตุสะเทือนใจที่ส่งผลให้กฎหมายจราจรของญี่ปุ่นถูกแก้ไขครั้งยิ่งใหญ่, คันคิน 12 มีนาคม 2559, จาก <http://www.ojsat.or.th/main/article-association/1534-anone20161123-5>

7.2 มาตรการทางกฎหมายและบทลงโทษกรณีขับรถขณะมีเมามา

ตามมาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติจราจรของประเทศญี่ปุ่น ถูกยกร่างขึ้นใหม่ และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 กันยายน ค.ศ. 2007 เป็นต้นมา กำหนดไว้ดังนี้

- 1) ห้ามขับขี่ยานพาหนะในขณะที่มีแอลกอฮอล์ในร่างกาย
- 2) ห้ามให้ยืมหรือให้ใช้ยานพาหนะ แก่ผู้ที่นำวิตกว่ากระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง
- 3) ห้ามให้สุราหรือสนับสนุนการดื่มสุรา แก่ผู้ที่นำวิตกว่าจะกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง
- 4) ห้ามร้องขอหรือไหว้วานให้ผู้อื่นขับขี่ยานพาหนะไปส่งตนเอง โดยที่รู้อยู่แล้วว่าบุคคลนั้น เป็นผู้ที่มีแอลกอฮอล์ในร่างกาย อีกทั้งห้ามร่วมโดยสารไปในยานพาหนะที่ขับขี่โดยบุคคลที่กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งด้วย⁹⁸

ซึ่งหากฝ่าฝืนกระทำความผิดตามมาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติจราจรแล้ว ก็ต้องรับโทษดังนี้

- 1) กรณีขับขี่รถขณะเมาสุรา

จะต้องมีการพิจารณาตามสภาพว่าไม่อยู่ในอาการที่จะควบคุมการขับขี่ได้ตามปกติ เช่น เดินเซ ตาปรือ หน้าแดงกำ ฯลฯ หากมีอาการดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 ล้านเยน หักคะแนน 35 แต้ม และเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ 3 ปี⁹⁹
- 2) กรณีถือว่ามีแอลกอฮอล์ในร่างกาย

กรณีที่จะถือว่ามีว่าความผิดฐานขับขี่รถขณะมีแอลกอฮอล์ในร่างกายนั้น ต้องมีปริมาณแอลกอฮอล์ตั้งแต่ 0.15 มิลลิกรัมต่อลมหายใจ 1 ลิตร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 5 แสนเยน หักคะแนน 13 - 25 แต้ม และยึดใบขับขี่ตั้งแต่ 90 วัน ไปจนถึงเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่สองปี¹⁰⁰
- 3) กรณีผู้ให้ยืมหรือให้ใช้ยานพาหนะกับผู้ดื่มสุรา

กรณีผู้ขับขี่เมาแล้วขับ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 ล้านเยน¹⁰¹

กรณีผู้ขับขี่มีแอลกอฮอล์ในร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 5 แสนเยน¹⁰²

⁹⁸ มาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติกฎหมายจราจรทางบกประเทศญี่ปุ่น

⁹⁹ มาตรา 117-2 (1) แห่งพระราชบัญญัติกฎหมายจราจรทางบกประเทศญี่ปุ่น

¹⁰⁰ มาตรา 117-2-2 (3) แห่งพระราชบัญญัติกฎหมายจราจรทางบกประเทศญี่ปุ่น

¹⁰¹ มาตรา 117-2 (2) แห่งพระราชบัญญัติกฎหมายจราจรทางบกประเทศญี่ปุ่น

¹⁰² มาตรา 117-2-2 (4) แห่งพระราชบัญญัติกฎหมายจราจรทางบกประเทศญี่ปุ่น

4) กรณีผู้จำหน่ายสุรา ผู้สนับสนุนให้ดื่มสุรา

กรณีผู้ขี้เมาแล้วขับ ระวังโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 5 แสนเยน¹⁰³

กรณีผู้ขี้เมาที่มีแอลกอฮอล์ในร่างกาย ระวังโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน

3 แสนเยน¹⁰⁴

5) กรณีร้องขอหรือให้वानให้ผู้อื่นขับขียานพาหนะไปส่งตนเอง หรือร่วมโดยสาร
ไปในยานพาหนะที่ขับขีโดยบุคคลที่มีแอลกอฮอล์ในร่างกาย

กรณีผู้ขี้เมาแล้วขับ ระวังโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 5 แสนเยน¹⁰⁵

กรณีผู้ขี้เมาที่มีแอลกอฮอล์ในร่างกาย ระวังโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน

3 แสนเยน¹⁰⁶

หากใครปฏิบัติราชการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ
ถือว่ามีโทษเทียบเท่า ต้องระวังโทษเช่นเดียวกับผู้ขับขีรถขณะมีแอลกอฮอล์ในร่างกาย

โดยตามกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น กรณีการขับขีรถขณะเมาสุราก่อให้เกิดความ
เสียหายแก่ผู้อื่น ผู้ขับขีรถต้องระวังโทษหนักขึ้น ตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา
ฐานขับขีรถขณะเมาสุรา เป็นเหตุทำให้ผู้อื่นเสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บ ดังนี้¹⁰⁷

1) กรณีเมาแล้วขับ ทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวังโทษจำคุกไม่เกิน 25 ปี
หรือปรับไม่เกิน 1,000,000 เยน

2) กรณีเมาแล้วขับ ทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย แล้วหนีโดยที่ไม่อยู่ช่วยเหลือ
ต้องระวังโทษจำคุกไม่เกิน 30 ปี หรือปรับไม่เกิน 1,000,000 เยน

3) กรณีเมาแล้วขับ ทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บ ต้องระวังโทษจำคุกไม่เกิน 20 ปี หรือ
ปรับไม่เกิน 1,000,000 เยน

4) กรณีเมาแล้วขับ ทำให้ผู้อื่นบาดเจ็บ แล้วหนีโดยไม่อยู่ช่วยเหลือ ต้องระวังโทษ
จำคุกไม่เกิน 25 ปี หรือปรับไม่เกิน 1,000,000 เยน

หลักจากที่ประเทศญี่ปุ่นได้มีการแก้ไขกฎหมายกรณีเมาแล้วขับนั้น ศาลก็ได้มี
การลงโทษผู้กระทำความผิดฐานเมาแล้วขับ โดยยึดหลักโทษหนัก บังคับเข้ม ดังเช่น เมื่อวันที่

¹⁰³ มาตรา 117-2-2 (5) แห่งพระราชบัญญัติกฎหมายจราจรทางบกประเทศญี่ปุ่น

¹⁰⁴ มาตรา 117-2-2 (2) แห่งพระราชบัญญัติกฎหมายจราจรทางบกประเทศญี่ปุ่น

¹⁰⁵ มาตรา 117-2-2 (6) แห่งพระราชบัญญัติกฎหมายจราจรทางบกประเทศญี่ปุ่น

¹⁰⁶ มาตรา 117-3-2 (3) แห่งพระราชบัญญัติกฎหมายจราจรทางบกประเทศญี่ปุ่น

¹⁰⁷ ปราโมทย์ พิพัฒน์าศัย, “เมาแล้วขับ...อาชญากรรม หรือประมาท”, ค้นคืน 27 ตุลาคม 2559, จาก

24 มิถุนายน 2550 ช่วงก่อสร้างวัย 50 ปี ได้ขับรถหลังดิ่มเหล้า จนชายวัย 29 ปี ที่กำลังเดินอยู่บนริมฟุตบาท หลังจากนั้น เขายังขับต่อไปอีก 800 เมตร และได้ชนรถแท็กซี่ เป็นเหตุให้คนขับแท็กซี่วัย 48 และผู้โดยสารวัย 68 เสียชีวิตทั้งคู่ ต่อมาเมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2550 ศาลชั้นต้นจังหวัดโกเบ ตัดสินจำคุกผู้ขับรถเป็นเวลา 23 ปี ผู้พิพากษาวาตะนะเบะ ตุลาการเจ้าของสำนวน เขียนในคำตัดสินไว้ว่า คดีนี้เปรียบดั่งจะเป็น “อาชญากรรมที่เปลี่ยนรถยนต์ 1.9 ตัน ให้เป็นอาวุธเคลื่อนที่” ท่านตุลาการยังเขียนไว้ว่า นี่คือ โศกนาฏกรรมที่ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า เพราะจำเลยละเลยกฎหมาย เขาจะต้องรับผิดชอบอย่างยิ่งในการคร่าชีวิตที่มีค่าทั้งสามราย ในการตัดสินจำคุก 23 ปี ผู้พิพากษาวะตะนะเบะ ได้อ้างคำพิพากษาที่จำคุก 20 ปี ชายเมาแล้วขับชนเด็กมัธยมปลายตาย 3 คน ในเมืองทากาโจ จังหวัดมียากิ เมื่อปี 2550¹⁰⁸

ทั้งนี้ นอกจากจะปรากฏว่าประเทศญี่ปุ่นใช้มาตรการ “โทษหนัก-บังคับเข้ม” กับกรณีเมาแล้วขับแล้ว ประเทศสหรัฐอเมริกา ก็มีการลงโทษผู้กระทำความผิดกรณีเมาแล้วขับ เป็นเหตุทำให้ผู้อื่นเสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บ ที่อัตราโทษหนักเช่นกัน ดังจะเห็นได้จาก กรณีที่เป็นข่าวดังในช่วงพฤษภาคม 2558 กรณีนางสาว เคย์ลา เมนโดซา อายุ 22 ปี ได้เดินทางไปสังสรรค์กับเพื่อนร่วมงาน และมีการดื่มสุราอย่างหนัก จนเจ้าตัวโพสต์ข้อความในทวิตเตอร์ว่า เมาไม่แคร์ ด้วยอาการมึนเมาอย่างหนัก ทำให้เธอได้ขับรถสวนเลนและชนเข้ากับรถยนต์ของคนอื่น ทำให้มีผู้เสียชีวิต 2 ราย โดยครอบครัวของผู้เสียหาย เรียกร้องให้ศาลพิพากษาลงโทษสูงสุด คือ จำคุก 30 ปี ต่อมาศาลในเขตโบรเวิร์ด เคาน์ตี รัฐฟลอริดา พิพากษาให้จำคุกเป็นเวลา 24 ปี แล้วต้องรับทัณฑ์บนอีก 6 ปี และถูกยึดใบขับขี่ตลอดชีวิต ในข้อหาเมาแล้วขับเป็นเหตุทำให้ผู้อื่นเสียชีวิต¹⁰⁹ ซึ่งถือว่าเป็นการลงโทษในอัตราโทษจำคุกที่หนักมาก เมื่อเทียบกับประเทศไทยแล้ว

¹⁰⁸ เรื่องเดียวกัน

¹⁰⁹ โปสต์ทูเดย์, “คุก 24 สาวสหรัฐเมาแล้วขับชนดับ 2 ศพ” คั่นคืน 8 สิงหาคม 2559, จาก

บทที่ 3

มาตรการลงโทษ กรณีขับขี้บรรณมะสุราตามกฎหมายไทย

ความหมายของอาชญากรรม อาจพิจารณาได้ใน 2 แห่ง คือ ประการแรก อาชญากรรมในแง่กฎหมาย ซึ่งเป็นการให้คำนิยามของนักอาชญาวิทยา และนักกฎหมาย ได้แก่

1. อาชญากรรมในแง่กฎหมายในความหมายอย่างกว้าง หมายถึง การกระทำทุกอย่างที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด ไม่ว่าจะร้ายแรงหรือไม่ก็ตาม และ

2. อาชญากรรมในแง่กฎหมายในความหมายอย่างแคบ หมายถึง การกระทำที่มีลักษณะชั่วร้ายๆ เท่านั้น

ประการที่สอง อาชญากรรมในแง่สังคมวิทยา ซึ่งเป็นการให้คำนิยามของนักสังคมวิทยาตามหลักศีลธรรม ได้แก่

1. ลักษณะความผิดในตัวเอง (Mala in se) หมายถึง ความผิดที่ขัดต่อศีลธรรม รบกวนความสงบเรียบร้อยของสังคมอย่างร้ายแรง เช่น การฆ่าคนตาย การปล้นทรัพย์ เป็นต้น และ

2. ลักษณะความผิดที่กฎหมายบัญญัติเป็นข้อห้าม (Mala Prohibita) หมายถึง ความผิดที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นข้อห้าม เป็นความผิดที่ไม่ร้ายแรง ไม่ขัดต่อศีลธรรมและความสงบเรียบร้อยของประชาชน เช่น การหนีภาษี การละเมิดลิขสิทธิ์ การกระทำผิดกฎจราจร เป็นต้น ความผิดประเภทที่กฎหมายบัญญัติเป็นข้อห้าม (Mala Prohibita) นี้ ผู้กระทำยังไม่มีพฤติกรรมเป็นอาชญากร และไม่ถึงกับถูกประณามว่าชั่วร้าย จากข้อพิจารณาดังกล่าว จะเห็นว่าการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นในตัวเองย่อมถือเป็นการประกอบอาชญากรรมโดยชัดแจ้ง ส่วนที่กฎหมายบัญญัติเป็นข้อห้าม นักสังคมวิทยายังไม่ถือว่าเป็นการประกอบอาชญากรรม เพราะถือว่าพฤติกรรมเช่นนั้น ไม่ใช่พฤติกรรมที่ร้ายแรง

1. ลักษณะความผิดเมาแล้วขับ

กฎหมายจราจรในความผิดฐานขับรถขณะมีเมามีลักษณะความผิดที่กฎหมายบัญญัติเป็นข้อห้าม (Mala Prohibita) ห้ามผู้ขับขีขับรถขณะมีเมามีขึ้นเพื่อเป็นกฎกติกากการใช้ทางสาธารณะร่วมกันของคนในสังคม เพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของคนในสังคม การที่ผู้ขับขีขับรถขณะมีแอลกอฮอล์ในเลือดเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดหรือขณะมีเมามีขึ้น

ความผิดในตัวเอง (Mala in se) ไม่ใช่การกระทำที่ชั่วร้าย ผิดบาป ไม่ขัดต่อศีลธรรม เช่นเดียวกับการกระทำความผิดฐานฆ่าคนตาย ดังนั้น การกระทำความผิดฐานดังกล่าว จึงไม่เป็นอาชญากรรม¹¹⁰

ในการตรวจสอบว่าผู้ใด จะมีความผิดฐานเมาแล้วขับนั้น ก็ต้องมีการตรวจสอบ โดยการตรวจ หรือทดสอบสารอันเกิดจากการเสพสุรา ตามข้อ 2 แห่งประกาศกรมการขนส่งทางบก เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจ หรือทดสอบสารอันเกิดจากการเสพสุรา และกำหนดเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตรวจหรือทดสอบ หรือสั่งให้ผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประจำรถในขณะปฏิบัติหน้าที่รับการตรวจหรือทดสอบ พ.ศ. 2554 หมายความว่า การตรวจหรือทดสอบหาระดับ หรือปริมาณ แอลกอฮอล์ในเลือด โดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 กำหนดว่า ในการทดสอบว่าผู้ขับขี่เมาสุราหรือไม่นั้น กระทำโดยการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดของผู้ขับขี่ กำหนดให้ทำได้ 3 วิธี คือ

(1) ตรวจวัดลมหายใจด้วยเครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการตรวจสอบ หรือทดสอบ โดยวิธีเป่าลมหายใจ (Breath Analyzer Test) และอ่านค่าของแอลกอฮอล์ในเลือดเป็นมิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์

(2) ตรวจวัดจากปัสสาวะ

(3) ตรวจวัดจากเลือด

การตรวจวัดตาม (2) หรือ (3) ให้ใช้ในกรณีที่ไม่สามารถทดสอบตาม (1) ได้เท่านั้น ถ้ากรณีตรวจวัดจากเลือด แล้วปรากฏว่ามีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเกิน 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ให้ถือว่าเมาสุรา กรณีตรวจวัดจากลมหายใจหรือปัสสาวะ จะถือว่า เมาสุรา ให้เทียบปริมาณแอลกอฮอล์ โดยใช้ปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเป็นเกณฑ์มาตรฐาน ดังนี้

(1) กรณีตรวจวัดจากลมหายใจ ให้ใช้ค่าสัมประสิทธิ์ในการแปลงค่าเท่ากับ 2,000

(2) กรณีตรวจวัดจากปัสสาวะ ให้ใช้ค่าสัมประสิทธิ์ในการแปลงค่าเท่ากับเศษ 1 ส่วน 1.3

ทั้งนี้ ตามประกาศกรมการขนส่งทางบก เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจ หรือทดสอบสารอันเกิดจากการเสพสุรา และกำหนดเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตรวจ หรือทดสอบ หรือสั่งให้ผู้ได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประจำรถในขณะปฏิบัติหน้าที่รับการตรวจหรือทดสอบ พ.ศ. 2554 เมื่อตรวจหรือทดสอบแล้ว อ่านค่าพบว่า มีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือด ดังต่อไปนี้

¹¹⁰ สุภวรรณ พันธุลิมนันท์, มาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิดฐานขับรถขณะมึนเมาในประเทศไทย, หน้า 40

(1) มีแอลกอฮอล์ในเลือดไม่เกิน 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ให้ถือว่าผู้ตรวจหรือทดสอบเป็นผู้เสพสุรา

(2) มีแอลกอฮอล์ในเลือดเกินกว่า 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ให้ถือว่าผู้ตรวจหรือทดสอบเป็นผู้เมาสุรา

โดยการดื่มแอลกอฮอล์นั้น จะส่งผลกระทบต่อสมรรถภาพในการขับรถ รวมทั้งโอกาสในการเกิดอุบัติเหตุตามระดับปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือด ดังนี้¹¹¹

ระดับแอลกอฮอล์ในเลือด (mg%)	สมรรถภาพในการขับรถ	โอกาสเกิดอุบัติเหตุเมื่อเทียบกับคนที่ไม่มีดื่มแอลกอฮอล์
20	มีผลเพียงเล็กน้อยเฉพาะบางคน	ใกล้เคียงกับคนที่ไม่มีดื่มแอลกอฮอล์
50	ลดลงโดยเฉลี่ยร้อยละ 8	โอกาสที่จะเกิดอุบัติเหตุเป็น 2 เท่า
80	ลดลงโดยเฉลี่ยร้อยละ 12	โอกาสที่จะเกิดอุบัติเหตุเป็น 3 เท่า
100	ลดลงโดยเฉลี่ยร้อยละ 15	โอกาสที่จะเกิดอุบัติเหตุเป็น 6 เท่า
150	ลดลงโดยเฉลี่ยร้อยละ 33	โอกาสที่จะเกิดอุบัติเหตุเป็น 40 เท่า
มากกว่า 200	ลดลงเป็นสัดส่วนกับระดับแอลกอฮอล์ในเลือด	ไม่สามารถวัดได้ เนื่องจากควบคุมการทดลองไม่ได้

ซึ่งจากการวิจัยของคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ศึกษาระดับแอลกอฮอล์ในเลือด ภายหลังจากดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เพื่อต้องการทราบว่าผู้ขับขี่สามารถดื่มสุราได้ในปริมาณเท่าใด จึงจะไม่เกินระดับแอลกอฮอล์ที่กฎหมายกำหนด ปรากฏผลการวิจัยว่า ภายหลังดื่มเบียร์ 8 ดีกรี ปริมาณ 1 กระป๋อง (330 มิลลิลิตร) ivaไทย เครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ 5 ดีกรี ปริมาณ 1 กระป๋อง (330 มิลลิลิตร) จะมีระดับแอลกอฮอล์ในเลือดน้อยกว่า 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ แต่ถ้าดื่มเบียร์ 8 ดีกรี ปริมาณ 2 ขวด (1,260 มิลลิลิตร) ระดับแอลกอฮอล์ในเลือดจะเกิน 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ และหลังดื่ม 2 ชั่วโมง ก็ยังมีระดับแอลกอฮอล์มากกว่า 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์มากกว่า 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ โดยการดื่มเบียร์ 1 ขวด (630 มิลลิลิตร) หรือเบียร์ 2 กระป๋อง ระดับแอลกอฮอล์ในเลือดจะมากกว่าหรือน้อยกว่า 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ขึ้นอยู่กับน้ำหนักของผู้ดื่มเป็นสำคัญ ถ้าผู้ดื่มน้ำหนักตัวประมาณ 60-69 กิโลกรัม ค่าเฉลี่ยระดับแอลกอฮอล์ในเลือดจะประมาณ 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ แต่ถ้าผู้ดื่มน้ำหนักน้อยกว่านี้ ระดับแอลกอฮอล์ในเลือดจะเกิน 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ และอัตราการทำลายของแอลกอฮอล์ใน 1 ชั่วโมง ร่างกายจะกำจัดแอลกอฮอล์ได้

¹¹¹ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ, สุรากับอุบัติเหตุประชาชน, คั่นคืน 15 กรกฎาคม 2558, จาก www.thaihealth.or.th/node/4986

15 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ กล่าวคือ ถ้ามีระดับแอลกอฮอล์ในเลือด 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ เมื่อเวลาผ่านไป 1 ชั่วโมง ระดับแอลกอฮอล์ในเลือดจะเหลือ 35 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์

กรณีดื่มสุราชนิดอื่น ระดับแอลกอฮอล์ในเลือดก็ขึ้นอยู่กับน้ำหนัก หรือรูปร่างของผู้ดื่มเช่นกัน โดยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทวิสกี้ 35 ดีกรี และ 43 ดีกรี ผู้ดื่มที่มีส่วนสูง 170 เซนติเมตร และน้ำหนักมากกว่า 58 กิโลกรัม สามารถดื่มวิสกี้ได้ในปริมาณ 100 มิลลิลิตร และ 80 มิลลิลิตร ตามลำดับ ส่วนผู้หญิงที่มีความสูง 158 เซนติเมตร มีน้ำหนัก 45-55 กิโลกรัม ดื่มวิสกี้ปริมาณ 40 ลิตร และ 60 มิลลิลิตร (1 ฝา เท่ากับ 10 มิลลิลิตร) เครื่องประเภทไวน์ 10-12 ดีกรี ผู้ดื่มที่มีส่วนสูง 170 เซนติเมตร น้ำหนัก 61 กิโลกรัม ปริมาณที่ดื่ม 300 มิลลิลิตร สำหรับผู้หญิงสูงเฉลี่ย 157 เซนติเมตร น้ำหนัก 45-55 กิโลกรัม สามารถดื่มได้ในปริมาณ 170 มิลลิลิตร¹¹²

2. มาตรการลงโทษทางกฎหมายกรณีเมาแล้วขับ

ประเทศไทยได้มีการบัญญัติบทลงโทษแก่ ผู้ที่กระทำความผิดฐานเมา ทั้งทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ มีบทลงโทษทั้งในกรณีเกิดการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว และบทบัญญัติ มาตรการต่างๆ ที่เป็นการป้องกันยับยั้งมิให้มีการกระทำความผิดเมาแล้วขับ โดยการบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ก็จะมีทั้งโทษทางอาญา เช่น ปรับ จำคุก และโทษทางปกครอง เช่น พักใช้ใบอนุญาตขับขี่ เป็นต้น ซึ่งบทบัญญัติและบทลงโทษ จะบัญญัติอยู่ในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 เป็นหลัก และจะมีความผิดตามกฎหมายอื่นด้วย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

หลักกฎหมายที่ใช้บังคับโดยตรงกับการกระทำความผิดคดีเมาแล้วขับ คือ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ได้แก่ มาตรา 43 (2) ซึ่งกำหนดว่า ห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถ ในขณะที่เมาสุรา หรือของเมาอย่างอื่น

ซึ่งตามพระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 มาตรา 4 ให้นิยามความหมายของคำว่า “สุรา” ไว้ว่า เครื่องดื่มที่มีเอทิลแอลกอฮอล์ หรือ Ethanol ผสมอยู่ในปริมาณไม่เกิน 60 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถใช้ดื่มได้ เนื่องจากแอลกอฮอล์ เป็นสารประกอบที่มีโมเลกุลค่อนข้างเล็ก มีน้ำและโครงสร้างของโมเลกุลใหญ่กว่าน้ำประมาณ 3 เท่า ในขณะที่สารอาหารอื่นๆ เช่น แป้ง น้ำตาล โปรตีน จะมีน้ำหนักโมเลกุลมากกว่าเป็นร้อย เป็นพันเท่า การดูดซึมของแอลกอฮอล์เข้าสู่ร่างกาย จึงสามารถเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว และแพร่กระจายของแอลกอฮอล์ไปยังส่วนต่างๆ ของร่างกาย

¹¹² คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล, ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขับรถโดยไม่ผิดกฎหมาย, ค้นคืน

ก็เป็นไปอย่างรวดเร็ว และทั่วถึงด้วย แอลกอฮอล์จะผ่านเข้ากระแสโลหิต เม็ดโลหิตแดง เม็ดโลหิตขาว
ตับ หัวใจ ปอด ไต กล้ามเนื้อ ไชข้อ ตลอดจนสมอง และเซลล์ทุกเซลล์ในร่างกาย

แอลกอฮอล์ทำให้หัวใจเต้นเร็วขึ้น อาจทำให้ความดันสูงขึ้นเล็กน้อย เส้นเลือด
ขยายตัว (ทำให้หน้าแดงตัวแดง) การดื่มแอลกอฮอล์ที่มีความเข้มข้นสูง อาจทำให้มีการอักเสบของ
เยื่อทางเดินอาหารได้ เช่น สูงถึง 50 เปอร์เซ็นต์ หรือเท่ากับที่ดื่มวิสกี้ หรือบรั่นดี โดยไม่ผสมอะไร
ปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดอาจช่วยทำให้ High Density Lipoprotein (HDL) ในเลือดสูงขึ้นกว่าปกติ
ทำให้มีโอกาสที่เส้นเลือดในหัวใจอุดตันได้น้อยลง ผลของแอลกอฮอล์ต่อระบบในร่างกายที่สำคัญ
ที่สุด คือ ระบบประสาท และผลของแอลกอฮอล์ต่อระบบประสาทรุนแรง จะเหมือนยาเสพติดทุกประการ
แต่เป็นยาเสพติดที่เลว คือ ต้องใช้ปริมาณมากจึงจะสลบ แต่จะสลบในช่วงสั้น ถ้ามีปริมาณมากที่ทำให้
การสลบเพียงเล็กน้อย ก็อาจทำให้ถึงตายได้ ระดับของการกดระบบประสาทจะมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับ
ปริมาณของแอลกอฮอล์ในร่างกาย¹¹³

สำหรับสิ่งมีมนานั้น หมายถึง สารที่มีฤทธิ์ทำให้เกิดผลต่อจิตใจ เช่น ยาบางประเภท
รวมถึงสิ่งที่มีลักษณะในทางระงับประสาท ด้วยการเสพก็คือ การนำสู่ร่างกายด้วยวิธีใดก็ได้ ไม่ว่าจะนำ
เข้าทางปาก จมูก หรืออวัยวะอื่นใด เช่น ฉีดเข้าในร่างกายทำให้เกิดอาการมีนเมา¹¹⁴

กล่าวโดยทั่วไป ความหมายของคำว่า มีนเมา หมายถึง พิษของสารที่ร่างกายได้รับ
เข้าไปออกฤทธิ์ต่อร่างกาย โดยเฉพาะออกฤทธิ์โดยตรงต่อสมอง ทำให้เกิดอาการทางจิตขึ้นได้ชั่วคราว
ถึงขนาดเป็นโรคจิตได้ เมื่อพิษของสารนั้นหมดไป ภาวะความมีนเมาก็หมดไปด้วย ซึ่งความหมาย
ของความมีนเมาตามมาตรา 66 น่าจะหมายถึงภาวะที่สมองถูกรบกวนโดยสารที่มีฤทธิ์โดยตรงต่อสมอง
อาจถึงระดับ โรคจิต หรือจิตฟั่นเฟือนในระดับวิกลจริตชั่วคราว¹¹⁵

ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 66 บัญญัติว่า “ความมีนเมาเพราะเสพสุรา หรือ
ของเมาอย่างอื่น จะยกเป็นข้อแก้ตัวตามมาตรา 65 ไม่ได้ เว้นแต่ความมีนเมานั้น จะเกิดโดยผู้เสพ
ไม่รู้ว่าสิ่งนั้น จะทำให้มีนเมาหรือได้ถูกขังใจให้เสพ และได้กระทำความผิดในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบ

¹¹³วรรณิา พัฒนาศิริ, กระบวนการยุติธรรมกับการแก้ไขปัญหามาแล้วฉบับ, หลักสูตรผู้พิพากษาผู้บริหาร
ในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 10, สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม,
กรุงเทพมหานคร: 2555, หน้า 6

¹¹⁴จิตติ ดิงศกัทธิย์, กฎหมายอาญา ภาค 1, หน้า 470

¹¹⁵วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์, นิติศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
2530 และบันทึกรายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไข ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
ครั้งที่ 657/2487 (17 ตุลาคม 2785) อ้างใน วรรณิา พัฒนาศิริ, กระบวนการยุติธรรมกับการแก้ไขปัญหามาแล้วฉบับ,
หลักสูตรผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 10, สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลตุลาการ สำนักงาน
ศาลยุติธรรม, กรุงเทพมหานคร: 2555, หน้า 7

หรือไม่สามารถบังคับตนเองได้ ผู้กระทำความผิดนั้น จะได้รับยกเว้นโทษสำหรับความผิดนั้น แต่ถ้าผู้นั้นยังสามารถรู้ผิดชอบอยู่บ้าง หรือยังสามารถบังคับตนเองได้ ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น เพียงใดก็ได้

คน매จอนไม่รู้ว่ากระทำอะไรลงไป อาจถือว่าไม่มีการกระทำในระหว่างที่เมมาถึงขนาด แต่ต้องพิจารณาย้อนไปถึงพฤติการณ์ขณะเสพ ก่อนที่จะเมและกระทำนั้น ถ้าคนที่กระทำความผิดรู้ว่าถ้าตัวเมแล้ว อาจเกิดเหตุร้ายเช่นนั้นเกิดขึ้นได้ ยังขึ้นเสพสุรา ย่อมได้ชื่อว่ามีความประมาทตั้งแต่แรก เสพสุรายาเมา ความเม และกระทำในขณะที่เม เป็นผลจากความประมาทตั้งแต่แรกนั่นเอง¹¹⁶

ซึ่งการผู้ใดฝ่าฝืน มาตรา 43 (2) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งให้พักใช้ใบอนุญาตขับขี่ที่มีกำหนดไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ และถ้าการขับขี่รถขณะเมสุราจนเป็นเหตุทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กาย หรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ มีกำหนดไม่น้อยกว่าหนึ่งปี หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

หากทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองถึงหกปี และปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสองหมื่น และถ้าเป็นเหตุทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่สามปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสองแสนบาท ตามมาตรา 161 ตรี แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 โดยบทบัญญัติในการลงโทษผู้ที่ขับขี่รถขณะเมสุรานี้ ได้มีการเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550 เนื่องจากได้เกิดอุบัติเหตุทางถนนเพิ่มมากขึ้น โดยสาเหตุจากขับรถขณะเมสุราหรือของเมอย่างอื่น ก็เพิ่มมากขึ้นด้วย จึงต้องมีการปรับปรุงบทกำหนดโทษเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และบทกำหนดโทษตามมาตรา 160 ตรี เป็นความผิดที่เจ้าพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจเปรียบเทียบ หรือว่ากล่าวตักเตือนได้

นอกจากนี้ ในมาตรา 162 ได้กำหนดไว้ในกรณีที่ผู้ขับขี่ต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอันเกี่ยวกับรถนั้นๆ นอกจากจะ ได้รับโทษสำหรับการกระทำดังกล่าวแล้ว ถ้าศาลเห็นว่า หากให้ผู้นั้นขับรถต่อไป อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่น หรือทรัพย์สินของผู้อื่น ให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นได้

ในกรณีที่ศาล เห็นว่า พฤติกรรมของผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ยังอยู่ในวิสัยที่จะแก้ไขฟื้นฟูได้ ศาลอาจมีคำสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้น และให้ผู้นั้นทำงานบริการสังคม หรือทำงานบริการสาธารณะประโยชน์ ภายใต้งื่อนใจและระยะเวลาที่ศาลกำหนด โดยให้อยู่ในความดูแลของ

¹¹⁶ จิตติ ดิงศักดิ์,กฎหมายอาญาภาค 1, หน้า 472

พนักงานคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์การ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อบริการสังคม การกุศลสาธารณะ หรือสาธารณะประโยชน์ที่ยินยอมรับผิดชอบได้ด้วยก็ได้ และถ้าความปรากฏในภายหลังว่าผู้กระทำผิดดังกล่าว ไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง หรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ ให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตของผู้นั้น ตามวรรคหนึ่ง

ผู้ขับขี่รถในระหว่างที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ ตามคำสั่งศาลต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท

จะเห็นได้ว่าอำนาจสั่งพักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ของศาลตามมาตรา 162 นั้น มิได้ซ้ำหรือซ้อนกับอำนาจของกองบัญชาการตำรวจนครบาล ผู้บัญชาการตำรวจภูธร ผู้บังคับการ ตำรวจจราจรผู้บังคับการตำรวจทางหลวง หรือผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว ตามมาตรา 161 และแม้ผู้ขับขี่ที่กระทำผิดกฎจราจรได้ถูกกองบัญชาการตำรวจนครบาล ผู้บัญชาการ ตำรวจภูธร ผู้บังคับการตำรวจจราจรผู้บังคับการตำรวจทางหลวง หรือผู้ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากผู้ดำรง ตำแหน่งดังกล่าว สั่งยึดใบอนุญาตขับขี่ไว้แล้ว ต่อมาถูกฟ้องศาลในความผิดนั้น ศาลยังมีอำนาจ สั่งพักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้นได้อีก¹¹⁷

การสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ คือ สั่งไม่ให้ผู้นั้นใช้ใบอนุญาตขับขี่ มีกำหนดระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งอยู่ในดุลพินิจของศาลว่าจะใช้พักใช้มีกำหนดนานเท่าใดก็ได้ ซึ่งในกรณีมาแล้วจับ มาตรา 160 ตรี กำหนดให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้น มีกำหนดไม่น้อยกว่า 6 เดือน แต่ถ้าขับขี่รถ ในขณะที่เมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กาย หรือจิตใจ ให้ศาลสั่งพัก ใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้น มีกำหนดไม่น้อยกว่า 1 ปี ในกรณีที่เป็นเหตุทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของผู้นั้น มีกำหนดไม่น้อยกว่า 2 ปี และหากในกรณีขับขี่รถขณะเมาสุรา เป็นเหตุทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ให้ศาลสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

การสั่งเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ เป็นการสั่งไม่ให้ใช้ใบอนุญาตขับขี่นั้นได้อีกเลย คือ ถือว่าใบอนุญาตขับขี่นั้น ถูกยกเลิกเพิกถอน โดยคำสั่งศาล นับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง ถือว่านับแต่นั้น ผู้ขับขี่ผู้นั้น ไม่ได้รับอนุญาตให้ขับขี่รถประเภทนั้นอีกต่อไป¹¹⁸

2.2 ประมวลกฎหมายอาญา

ในกรณีขับขี่รถขณะเมาสุราแล้วทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย นอกจากจะมีความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังอาจเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา อีกด้วย เนื่องจากกรณีขับขี่รถขณะเมาสุราแล้วก่อให้เกิดผู้อื่นได้รับความเสียหาย ตามแนวคำพิพากษา

¹¹⁷ นัยนา เกิดวิชัย, คำอธิบายเรียงมาตราพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522, พิมพ์ครั้งที่ 10, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติเนย์, 2552, หน้า 54

¹¹⁸ วรณา พัฒนาศิริ, กระบวนการยุติธรรมกับการแก้ไขปัญหามาแล้วจับ, หน้า 10-11

ถือว่าเป็นการกระทำโดยประมาท ซึ่งหากปรากฏว่าการจับจีรขณะเมาสุรา เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย ก็มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาด้วย หากการกระทำผิดดังกล่าว เป็นเหตุทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ หากเป็นเหตุทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และหากทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และปรับไม่เกินสองหมื่นบาท ตามมาตรา 390 มาตรา 300 และมาตรา 291 ตามประมวลกฎหมายอาญา ในความผิดเกี่ยวกับการจับจีรขณะเมาสุรามิบบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) มาตรา 66

มาตรา 66 บัญญัติว่า ความมึนเมา เพราะสาเหตุหรือสิ่งเมาอย่างอื่น จะยกขึ้นเป็นข้อแก้ตัวตามมาตรา 65 ไม่ได้ เว้นแต่ความมึนเมานั้น จะได้เกิดโดยผู้เสพไม่รู้ว่าสิ่งนั้นจะทำให้มึนเมา หรือได้เสพโดยถูกขืนใจให้เสพ และได้กระทำความผิดในขณะที่ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือไม่สามารถบังคับตัวเองได้ ผู้กระทำความผิดจึงจะได้รับยกเว้นโทษสำหรับความผิดนั้น แต่ถ้าผู้นั้น ยังสามารถรู้ผิดชอบอยู่บ้าง หรือยังสามารถบังคับตนเองได้บ้าง ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

บทบัญญัติมาตรา 66 นี้ มิใช่บทบัญญัติที่กำหนดฐานความผิดอันเนื่องมาจากการดื่มสุรา แต่มาตรา 66 เป็นการวางหลักทั่วไปมิได้ยกความมึนเมาที่เกิดจากการเสพสุราโดยสมัครใจมาเป็นข้อแก้ตัวให้ไม่ต้องรับโทษ ดังนั้น หากผู้จับจีรขณะมึนเมา เพราะเกิดจากสุรา ผู้กระทำจะยกความมึนเมานี้ มาเป็นข้อแก้ตัวให้ไม่ต้องรับโทษไม่ได้ เนื่องจากการเสพสุราเกิดขึ้นโดยสมัครใจ แต่หากความมึนเมานั้นได้เกิดขึ้น โดยผู้เสพไม่รู้ว่าสิ่งนั้นจะทำให้มึนเมาหรือถูกขืนใจให้เสพ แต่ได้กระทำความผิดในขณะที่สามารถรู้ผิดชอบ หรือสามารถบังคับตนเองได้ ก็ไม่อาจอ้างมาตรา 66 มาเป็นเหตุยกเว้นโทษได้ แต่เป็นกรณีที่ศาลจะใช้ดุลพินิจลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดสำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้

จะเห็นได้ว่า ประมวลกฎหมายอาญา ไม่มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการจับรขณะมึนเมาโดยตรง ทั้งๆ ที่พฤติการณ์ดังกล่าว เป็นพฤติการณ์ที่มีแนวโน้มว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมากต่อสังคม ดังนั้น โดยลำพังเพียงประมวลกฎหมายอาญาจึงไม่เพียงพอต่อการจัดการเกี่ยวกับการกระทำในลักษณะนี้ ดังนั้น จึงจำเป็นที่รัฐต้องมีมาตรการทางกฎหมายโดยเฉพาะ

ที่จะนำมาป้องกันปราม ลงโทษ และแก้ไขฟื้นฟู ผู้กระทำความผิดมาแล้วซ้ำ เพื่อให้เกิดหลักกฎหมายเฉพาะที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดดังกล่าว¹¹⁹

(2) มาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390

ความผิดฐานขับรถขณะมีเมามา ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบกนั้น เป็นความผิดตามกฎหมายพิเศษ กำหนดองค์ประกอบความผิดโดยปราศจากองค์ประกอบภายใน โดยหากปรากฏว่าผู้ใดขับรถในขณะที่เมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น และมีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเกิน 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ผู้นั้น มีความผิดตามมาตรา 43 (2) แล้ว และต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งให้พักใช้ใบอนุญาตขับขี่มีกำหนดไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ และหากการกระทำดังกล่าว ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและร่างกายของผู้อื่น ก็ต้องรับโทษหนักขึ้น ตามมาตรา 160 ตรี โดยมีต้องพิจารณาองค์ประกอบภายใน อันได้แก่ เจตนา หรือประมาท แต่อย่างไรก็ตาม ความผิดฐานขับรถขณะมีเมมาดังกล่าว บัญญัติขึ้นเพื่อป้องกันการกระทำที่เป็นการก่ออันตราย เพียงแต่มีพฤติการณ์ก่ออันตรายก็เป็นความผิดสำเร็จ ไม่จำเป็นต้องมีผลเกิดขึ้น สาเหตุที่กฎหมายลงโทษการกระทำในลักษณะดังกล่าว เนื่องจากพฤติกรรมที่ผู้ขับขี่ที่ดื่มสุราแล้วไปขับรถ การกระทำดังกล่าว จะนำไปสู่ความเป็นอันตรายในที่สุด ความผิดฐานขับรถขณะเมาสุรา จึงมุ่งเน้นมิให้ผู้ขับขี่รถขณะเมาสุราแล้วไปขับรถ อันเป็นการจำกัดการกระทำที่จะนำไปสู่ความเป็นอันตรายตั้งแต่เริ่มแรก จำกัดการกระทำที่จะนำไปสู่ความเป็นอันตรายก่อนที่ผลจะเกิด เพื่อความปลอดภัยของสังคม¹²⁰

บทบัญญัติประมวลกฎหมายมาตรา 291 เป็นบทบัญญัติว่าด้วยการกระทำโดยประมาท และการกระทำนั้น เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ซึ่งการกระทำโดยประมาท หมายถึงการกระทำความผิดมิใช่เจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้เพียงพอไม่ ผู้กระทำความผิดที่จะได้รับโทษตามมาตรานี้ ต้องมีการกระทำในลักษณะประมาท กล่าวคือ ไม่ได้ใช้ความระมัดระวังตามควรแก่ ภาวะวิสัย และพฤติการณ์ หากผู้กระทำมิได้มีการกระทำโดยประมาท ผู้กระทำย่อมไม่อาจมีความผิดตามมาตรา

แม้ว่าผู้ขับขี่ที่ขับรถ ในขณะที่มีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเกินที่กฎหมายกำหนด จะมีความผิดตามมาตรา 43 (2) ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 แต่การฝ่าฝืนสิ่งทีกฎหมายกำหนดโดยตัวของมันเองไม่ถือว่าประมาท การกระทำใดจะเป็นประมาทหรือไม่ต้อง

¹¹⁹ สุภวรรณ พันธ์ุฒิมานันท์, มาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิดฐานขับรถขณะมีเมมาในประเทศไทย, หน้า 46

¹²⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 47

พิจารณาตามมาตรา 59 วรรคสี่ ประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น ผู้จับขังรถในขณะเมาสุรา หรือในขณะที่มีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเกินที่กฎหมายกำหนด แม้เป็นการฝ่าฝืนสิ่งที่กฎหมายกำหนด แต่ยังถือว่าประมาทตามประมวลกฎหมายอาญาทันทีไม่ได้ ทั้งนี้ จะมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาได้ต้องมีข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้กระทำความผิด ต้องมีการกระทำในลักษณะประมาท และการประมาทนั้นก่อให้เกิดผลร้ายแก่ผู้อื่น ซึ่งต้องไปพิจารณาเป็นกรณีไป¹²¹

ตัวอย่างคำพิพากษาเกี่ยวกับการกระทำโดยประมาท

คำพิพากษาฎีกาที่ 294/2501 จำเลยขับรถไม่มีใบขับขี่ แต่จำเลยขับรถเป็น และเคยขับรถคันที่เกิดเหตุนี้มาแล้ว จำเลยขับรถวิ่งมาตามปกติธรรมดา ไม่ปรากฏว่ามีการประมาทแต่อย่างใด แม้จะทับคนตายดังนี้ เพียงแต่จำเลยไม่มีใบขับขี่อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายและข้อบังคับเท่านั้น หาเป็นการกระทำโดยประมาทไม่ ทั้งประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 ก็มีได้บัญญัติไว้ว่าเป็นการประมาท ฉะนั้น การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดฐานทำให้คนตายโดยประมาท

คำพิพากษาฎีกาที่ 988/2516 การกระทำโดยประมาทนั้น จะต้องเป็นเหตุโดยตรงที่ทำให้เกิดความตาย หรือบาดเจ็บสาหัส การที่จำเลยจอดรถไว้โดยไม่เปิดไฟท้ายให้สัญญาณนั้น เป็นเพียงการละเลย ไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติ และกฎข้อบังคับของพระราชบัญญัติจราจรทางบก เป็นคนละเรื่องกับการกระทำโดยประมาท

แต่อย่างไรก็ตาม การที่จะเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญาได้ ต้องเป็นการกระทำโดยประมาท จนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย หรือกระทำโดยประมาทจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส หรือกระทำโดยประมาทจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กาย และจิตใจ เท่านั้น หากเป็นการกระทำโดยประมาท แต่ผู้อื่นไม่เป็นอันตรายแก่กาย หรือจิตใจ หรือเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย ไม่ถือว่าเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

ตัวอย่าง คดีจับขังรถขณะเมาสุราแล้วเป็นเหตุทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย

เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2558 นักศึกษามหาวิทยาลัยชื่อดัง จังหวัดเชียงใหม่ ได้จับรถยนต์พุ่งชนขบวนจักรยาน ทำให้มีผู้ชีวิต 3 รายและได้รับบาดเจ็บ 2 ราย ภายหลังพบว่าผู้จับขังรถยนต์ดังกล่าว มีแอลกอฮอล์ในเลือดสูง 67 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ และยอมรับต่อมาว่าเมาค้างจากการเลี้ยงสังสรรค์กับเพื่อน โดยอัยการจังหวัดเชียงใหม่ได้เป็นโจทก์ร่วมกับทนายผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บ ยื่นฟ้องนักศึกษาสาว ในฐานะความผิดกระทำโดยประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย และบาดเจ็บสาหัส และได้รับอันตรายแก่กาย และจิตใจ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 291 มาตรา 300 และมาตรา 390 และความผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ต่อมาศาล

¹²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 48

จังหวัดเชียงใหม่ได้มีคำพิพากษาลงโทษ 4 ปี แต่จำเลยให้การสารภาพเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณา จึงลดโทษให้กึ่งหนึ่ง คงเหลือ 2 ปี และให้ชดเชยโทษจำเลย¹²²

คำพิพากษาฎีกาที่ 3055/2551 การที่จำเลยขับรถขณะเมาสุรา อันเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.จราจรทางบกฯ มาตรา 43 (2) และมาตรา 160 วรรคสาม กับการที่จำเลยขับรถด้วยความเร็วสูงในขณะเมาสุรา จนไม่สามารถลดความเร็วของรถลง และหยุดรถเพื่อให้รถยนต์ของผู้ตายเลี้ยวขวาผ่านไปก่อน ซึ่งเป็นสาเหตุส่วนหนึ่งของการกระทำโดยประมาท เป็นเหตุให้รถยนต์ของจำเลยพุ่งเข้าเฉี่ยวชนรถยนต์ที่ผู้ตายขับ และผู้ตายถึงแก่ความตาย อันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 และ พ.ร.บ.จราจรทางบกฯ มาตรา 43 (4) และมาตรา 157 นั้น เป็นการกระทำที่เกี่ยวกัน และเป็นผลโดยตรงที่ทำให้ผู้ตายถึงแก่ความตาย จึงเป็นการกระทำความผิดเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ต้องลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 ซึ่งเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90

คำพิพากษาฎีกาที่ 4340/2554 จำเลยขับรถจักรยานยนต์ในขณะเมาสุรา หรือของเมาอย่างอื่น เป็นเหตุให้ผู้เสียหายถึงแก่ความตาย ศาลพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 291 และมาตรา 300 พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 22 (2), 43 (2) (4) (8), 152, 157, 160 วรรคสาม, 160 ตริ วรรคสี่ การกระทำของจำเลยเป็นกรรมเดียว เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษฐานขับรถในขณะเมาสุรา เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ซึ่งเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90 จำคุก 3 ปี จำเลยให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้กึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 78 คงจำคุก 1 ปี 6 เดือน เพิกถอนใบอนุญาตขับขี่รถจักรยานยนต์ของจำเลย

โดยในกรณีขับรถขณะเมาสุราและเป็นเหตุทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ได้รับอันตรายสาหัส หรือได้รับอันตรายแก่กายหรือใจนี้ ศาลฎีกา (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2408/2553 ที่ศาลล่างทั้งสอง พิพากษาว่า การกระทำของจำเลยในความผิดฐานขับรถในขณะเมาสุราและฐานขับรถโดยประมาท เป็นเหตุทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส เป็นความผิดหลายกรรมและเรียงกระทงลงโทษจำเลยมานั้น เป็นการไม่ชอบ เพราะการที่จำเลยขับรถในขณะเมาสุราด้วยความเร็วสูงนั้น ถือเป็นส่วนหนึ่งของการกระทำโดยประมาท อันเป็นการกระทำที่เกี่ยวเนื่องกัน และก่อให้เกิดผลโดยตรงที่ทำให้รถยนต์ที่ผู้ตายขับไปชนรถจักรยานยนต์ที่ผู้เสียหายขับ จนเป็นเหตุทำให้ผู้เสียหายได้รับอันตรายสาหัส จึงเป็นการกระทำความผิดเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ต้องลงโทษ

¹²² มุลนิธิเมาแล้วขับ, “นักศึกษาสาวเมาแล้วขับ หนักปั้นเชียงใหม่เสียชีวิต 3 ราย”, คืบคืน 15 กรกฎาคม 2559, จาก <http://www.ddd.or.th/Contents/view/3961>

ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 300 ซึ่งเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดแต่เพียงบทเดียว) เห็นว่าเป็นการกระทำอันเป็นกรรมเดียว เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ต้องลงโทษบทหนักที่สุด แต่เพียงบทเดียว ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 90

2.3 มาตรการลงโทษตามกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

การแก้ไขปัญหามาแล้วจับ ซึ่งกฎหมายใช้บังคับทางตรงตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 หรือความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งได้กล่าวไปแล้วนั้น ยังมีกฎหมายบังคับใช้ทางอ้อม ซึ่งมีผลครอบคลุมเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหามาแล้วจับ

2.3.1 พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดืมแอลกอฮอล์

พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายอีกฉบับหนึ่ง มีบทบัญญัติเรื่องคุ้มครองประชาชนและเยาวชนของชาติ อันเป็นประโยชน์ส่วนร่วมหรือประโยชน์สาธารณะ จึงได้กำหนดมาตรการควบคุมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ในด้านต่างๆ อย่างครอบคลุม จึงอาจกล่าวได้ว่า พระราชบัญญัติเครื่องดืมแอลกอฮอล์ เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เป็นพิเศษ การบังคับใช้กฎหมาย และสามารถบรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติก็ต่อเมื่อผู้มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ และผู้ใช้บังคับตามพระราชบัญญัติ จะต้องใช้และตีความพระราชบัญญัติ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์พิเศษของพระราชบัญญัติ เป็นสำคัญ เช่นนี้ การตีความพระราชบัญญัติ โดยพิจารณาแต่เพียงถ้อยคำหรือตอนที่ปรากฏ ในบทบัญญัติต่างๆ จึงเป็นการบังคับใช้พระราชบัญญัติที่ยืด โยงเพียงแต่องค์ประกอบ เชิงรูปแบบของบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติเท่านั้น ซึ่งจะทำให้เกิดการบิดเบือน การใช้บังคับกฎหมายเพื่อแสวงหาประโยชน์ของบุคคลบางกลุ่ม โดยมิได้ให้ความสำคัญแก่เจตนารมณ์ของกฎหมาย หรือคุณธรรมทางกฎหมาย อันเป็นองค์ประกอบเชิงเนื้อหา ซึ่งกฎหมายมุ่งจะให้ความคุ้มครองยิ่งกว่า แต่อย่างไร

การบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ จะมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หรือไม่ เพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความรู้ในลักษณะสหวิทยา และความกล้าหาญของนักกฎหมาย และองค์กรในกระบวนการยุติธรรมในการตีความพระราชบัญญัติ โดยก้าวข้ามข้อจำกัดเกี่ยวกับถ้อยคำของกฎหมาย แต่คงอยู่ภายใต้เจตนารมณ์ของกฎหมาย¹²³

พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในปัญหาเมาไม่ขับ โดยพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดมาตรการห้ามมิให้ขายเครื่องดืมแอลกอฮอล์ในสถานที่หรือบริเวณ ดังต่อไปนี้¹²⁴

¹²³ วรณา พัฒนาศิริ, กระบวนการยุติธรรมกับการแก้ไขปัญหามาแล้วจับ, หน้า 12

¹²⁴ มาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดืมแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551

- 1) วัด หรือสถานที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา
- 2) สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ สถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล และร้านขายยาตามกฎหมายว่าด้วยยา
- 3) สถานที่ราชการ ยกเว้นบริเวณที่จัดไว้เป็นร้านค้า หรือสโมสร
- 4) หอพักตามกฎหมายว่าด้วยหอพัก
- 5) สถานศึกษา ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ (ยกเว้นบริเวณที่จัดไว้เป็นที่พักส่วนบุคคล หรือสโมสรหรือการจัดเลี้ยงตามประเพณี หรือสถานศึกษาที่สอนการผสมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ)
- 6) สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง หรือร้านค้าในบริเวณสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง
- 7) สวนสาธารณะของทางราชการที่จัดไว้เพื่อการพักผ่อนของประชาชนทั่วไป ห้ามมิให้มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่ หรือบริเวณดังต่อไปนี้¹²⁵

- 1) วัด หรือสถานที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา เว้นแต่เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมทางศาสนา
- 2) สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ สถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล และร้านขายยาตามกฎหมายว่าด้วยยา ยกเว้นบริเวณที่จัดไว้เป็นที่พักส่วนบุคคล
- 3) สถานที่ราชการ ยกเว้นบริเวณที่จัดไว้เป็นที่พักส่วนบุคคล หรือสโมสรหรือการจัดเลี้ยงตามประเพณี
- 4) สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ ยกเว้นบริเวณที่จัดไว้เป็นที่พักส่วนบุคคลหรือสโมสร หรือการจัดเลี้ยงตามประเพณี หรือสถานศึกษาที่สอนการผสมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ
- 5) สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง หรือร้านค้าในบริเวณสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง
- 6) สวนสาธารณะของทางราชการที่จัดไว้เพื่อการพักผ่อนของประชาชนโดยทั่วไป

นอกจากสถานที่ที่กำหนดไว้ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ที่ห้ามมิให้มีการขายหรือดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ข้างต้นแล้ว ก็ยังมีสถานที่ที่ห้าม มิให้มีการขายหรือดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีประกาศ ดังต่อไปนี้

¹²⁵ มาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551

1) ห้ามผู้ใดบริโภครถเครื่องดีมีแอลกอฮอล์บนทางในขณะขับขี หรือในขณะโดยสาร อยู่ในรถหรือบนรถ และห้ามขายเครื่องดีมีแอลกอฮอล์บนทางด้วย¹²⁶

ซึ่งคำว่า “ทาง” และ “รถ” ตามวรรคหนึ่ง หมายความว่า “ทาง” และ “รถ” ตามกฎหมายจราจรทางบก

ซึ่งตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 “ทาง” หมายความว่า ทางเดินรถ ช่องเดินรถ ช่องเดินรถประจำทาง ไหล่ทาง ทางเท้า ทางข้าม ทางร่วมทางแยก ทางลาด ทางโค้ง สะพาน และลานที่ประชาชนใช้ในการจราจร และให้หมายความรวมถึง ทางส่วนบุคคล ที่เจ้าของยินยอมให้ประชาชนใช้ในการจราจร หรือที่เจ้าพนักงานจราจรได้ประกาศให้เป็น ตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย แต่ไม่รวมไปถึงทางรถไฟ

“รถ” หมายความว่า ยานพาหนะทางบกทุกชนิด เว้นแต่รถไฟ และรถราง

2) ห้ามผู้ใดขาย หรือบริโภครถเครื่องดีมีแอลกอฮอล์ในพื้นที่ประกอบกิจการ โรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน¹²⁷

3) ห้ามมิให้ผู้ขาย หรือบริโภครถเครื่องดีมีแอลกอฮอล์ในสถานที่ หรือบริเวณ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ ยกเว้นบริเวณที่จัดไว้เป็นร้านค้า หรือสโมสร หรือบริเวณที่จัดไว้ เป็นที่พักส่วนบุคคล หรือสโมสร หรือการจัดเลี้ยงตามประเพณี¹²⁸

4) ห้ามผู้ใดขาย หรือบริโภครถเครื่องดีมีแอลกอฮอล์ในสวนสาธารณะของ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่จัดไว้เพื่อการพักผ่อนของประชาชนโดยทั่วไป และพื้นที่ ที่อยู่ในกำกับดูแล และใช้ประโยชน์ของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ¹²⁹

5) พื้นที่ที่อยู่ในกำกับดูแล และใช้ประโยชน์ของราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือ หน่วยงานอื่นของรัฐ¹³⁰

¹²⁶ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดสถานที่ หรือบริเวณเครื่องดีมีแอลกอฮอล์บนทาง พ.ศ. 2555 และประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดสถานที่หรือบริเวณห้ามขายเครื่องดีมีแอลกอฮอล์บนทาง พ.ศ. 2558

¹²⁷ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง ห้ามขาย หรือห้ามบริโภครถเครื่องดีมีแอลกอฮอล์ในพื้นที่ประกอบ กิจการโรงงาน พ.ศ. 2555

¹²⁸ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดสถานที่หรือบริเวณห้ามขายหรือบริโภครถเครื่องดีมีแอลกอฮอล์ ในรัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ พ.ศ. 2555

¹²⁹ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดสถานที่ หรือบริเวณห้ามขาย หรือบริโภครถเครื่องดีมีแอลกอฮอล์ ในสวนสาธารณะของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ พ.ศ. 2556

¹³⁰ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง ห้ามขายหรือบริโภครถเครื่องดีมีแอลกอฮอล์ในพื้นที่ที่อยู่ในกำกับดูแล และใช้ประโยชน์ของราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ พ.ศ. 2558

6) ห้ามผู้ใดขาย หรือบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบริเวณสถานีรถไฟ หรือขบวนรถที่อยู่บนทางรถไฟ ตามกฎหมายว่าด้วยจัดวางการรถไฟ และทางหลวง¹³¹

7) ห้ามผู้ใดขาย หรือบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในบริเวณท่าเรือโดยสารสาธารณะ หรือบนเรือโดยสารสาธารณะประจำทาง¹³²

ท่าเรือโดยสารสาธารณะ หมายความว่า สถานที่สำหรับให้บริการแก่เรือโดยสารสาธารณะในการจอดเทียบ บรรทุก หรือขนถ่ายคนหรือสิ่งของ

เรือโดยสารสาธารณะประจำทาง หมายความว่า ยานพาหนะทางน้ำทุกชนิดที่ใช้ขนส่งคนโดยสารตามเส้นทางที่หน่วยงานของรัฐกำหนด

8) ห้ามผู้ใดขายหรือบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บริเวณสถานีขนส่งตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก¹³³

9) ห้ามผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่ หรือบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา หรือหอพักบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา¹³⁴

นอกจากจะได้มีการกำหนดสถานที่ห้ามขายและบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้ว ได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ในการกำหนด วัน และเวลา ในการห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังนี้

ห้ามผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเวลาอื่น นอกจากตั้งแต่ 11.00 นาฬิกา ถึงเวลา 14.00 นาฬิกา และตั้งแต่เวลา 17.00 นาฬิกา ถึงเวลา 24.00 นาฬิกา ยกเว้นขายในอาคารท่าอากาศยานนานาชาติ และสถานบริการ ซึ่งเป็นไปตามกำหนดเวลาเปิดปิดของสถานบริการ ตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ และห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา¹³⁵

¹³¹ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดสถานที่ หรือบริเวณห้ามขายหรือบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บนทางรถไฟ พ.ศ. 2558

¹³² ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดสถานที่ หรือบริเวณห้ามขายหรือบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในท่าเรือโดยสารสาธารณะ พ.ศ. 2558

¹³³ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดสถานที่ หรือบริเวณห้ามขายหรือบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานีขนส่ง พ.ศ. 2558

¹³⁴ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดสถานที่ หรือบริเวณห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์รอบสถานศึกษา พ.ศ. 2558

¹³⁵ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2558 และประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2558

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดัดมัลเลอร์ยังมีมาตรการบำบัดรักษาฟื้นฟูผู้ติดเครื่องดัดมัลเลอร์ ซึ่งได้กำหนดมาตรการต่างๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการเยียวยาผู้ติดเครื่องดัดมัลเลอร์อีกด้วย อันได้แก่ การให้การสนับสนุนแก่ผู้ติดเครื่องดัดมัลเลอร์ในการขอรับการบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสภาพผู้ติดเครื่องดัดมัลเลอร์จากสำนักงานคณะกรรมการเครื่องดัดมัลเลอร์

2.3.2 คำสั่งหัวหน้าคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 46/2558 เรื่อง มาตรการแก้ไข ปัญหา อันเกิดจากการจับขี้นยาพหุ ประคับใช้เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2558

ข้อ 1 (2) กำหนดไว้ว่า ในกรณีที่ถูกคณะกรรมการจับขี้นยาพหุโดยสารสาธารณะ รถยนต์ หรือรถจักรยานยนต์ที่ใช้รับจ้างบรรทุกคนโดยสาร หรือรถบรรทุก ตั้งแต่หกล้อขึ้นไป โดยประมาท หรือโดยมีปริมาณแอลกอฮอล์ในร่างกาย เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด เป็นเหตุให้มีบุคคลบาดเจ็บสาหัส หรือถึงแก่ชีวิต ให้พนักงานจราจร พนักงานเจ้าหน้าที่ ตามกฎหมายว่าด้วยจราจรทางบก เจ้าพนักงานตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าว มีอำนาจดังต่อไปนี้

1) ยึดใบอนุญาตขับขี่ของบุคคลนั้นไว้เป็นการชั่วคราว ทั้งนี้ ไม่เกินสามสิบวัน
 2) นำรถยนต์ และรถจักรยานยนต์ที่สงสัยว่าจะใช้ในการกระทำความผิดดังกล่าว มาเก็บรักษาไว้เป็นการชั่วคราวไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน เท่าที่จำเป็นต่อการป้องกัน หรือรักษาไว้ซึ่งความปลอดภัยสาธารณะ

3) จับกุม และควบคุมตัวบุคคลนั้นไว้ เพื่ออบรมความประพฤติเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน แต่ไม่เกินสิบห้าวัน โดยจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นในลักษณะเป็นผู้ต้องหามีได้

เมื่อครบกำหนดระยะเวลาการควบคุมตัวข้างต้นแล้ว หากมีเหตุอันจะต้องดำเนินคดีต่อบุคคลที่ถูกควบคุมตัวดังกล่าวในฐานะผู้ต้องหา ให้ส่งตัวบุคคลนั้น ให้พนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อดำเนินการตามกฎหมายต่อไป ทั้งนี้ ไม่ถือว่าการควบคุมตัวข้างต้น เป็นการควบคุมตัวตามประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในกรณีบุคคลที่ได้กระทำความผิด เป็นพนักงาน หรือลูกจ้างของผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบการขนส่งตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก ให้นายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก มีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาต หรือสั่งปิดกิจการนั้นเป็นการชั่วคราว ทั้งนี้ ไม่เกินสิบห้าวัน เว้นแต่ผู้ได้รับใบอนุญาตดังกล่าว จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็น และได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้วที่จะป้องกัน ไม่ให้ผู้ขับรถกระทำความผิดดังกล่าว

2.3.3 กรมขนส่งทางบก ได้มีมาตรการเสริมสร้างความปลอดภัย ในการใช้บริการรถสาธารณะ โดยดำเนินการตามนโยบาย “คมนาคมปลอดภัย สังคมไทย เป็นสุข” ในการเข้มงวดกวดขันผู้ขับรถโดยสารรถสาธารณะทุกประเภท ด้วยการตรวจสอบและควบคุมผู้ขับรถโดยสารสาธารณะทุกประเภทที่มีแอลกอฮอล์เป็นศูนย์ หากตรวจพบว่าพนักงานขับรถสาธารณะใด มีแอลกอฮอล์ขณะปฏิบัติหน้าที่ ต้องเปลี่ยนพนักงานขับรถทันที เพื่อความปลอดภัย และจะมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับตั้งแต่ 2,000 - 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนผู้เก็บค่าโดยสาร ผู้ให้บริการ และนายตรวจ จะมีความผิดโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท สำหรับผู้ประกอบการขนส่งที่ไม่ควบคุมกวดขัน และดูแลพนักงานขับรถ และผู้ประจำรถ มีความผิด ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 40,000 บาท และพิจารณาการต่ออายุใบอนุญาตประกอบการขนส่งด้วย¹³⁶

2.3.4 ระเบียบข้าราชการพลเรือน

การลงโทษทางวินัย ซึ่งเป็นมาตรการบังคับทางปกครองภายหลังการเป็นข้าราชการแล้ว ยังมีมาตรการบังคับทางปกครองก่อนการเป็นข้าราชการอีกประการหนึ่ง ตามมาตรา 36 ข. (7) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะเข้ารับราชการการเป็นข้าราชการพลเรือนไว้ คือ ต้องไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เพราะกระทำความผิดอาญา เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ซึ่งการจำคุกดังกล่าวนี้ หมายถึง การจำคุกจริงๆ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงโทษเป็นสถานอื่น หรือรอการลงโทษ ดังนั้น ผู้ที่เคยกระทำความผิดฐานขับรถขณะมีเมามา จนต้องรับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก จึงไม่สามารถเข้ารับราชการเป็นข้าราชการพลเรือนได้

นอกจากนั้น ต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามประการอื่น ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 36 ด้วย เช่น มาตรา 36 ข.(4) ต้องไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี จนเป็นที่รังเกียจของสังคม หากผู้ที่เคยกระทำความผิดฐานขับรถขณะมีเมามาถูกดำเนินคดี แต่ไม่ได้รับโทษจำคุก เนื่องจากรอการลงโทษ ก็อาจขาดคุณสมบัติเข้ารับราชการการเป็นข้าราชการพลเรือน เนื่องจากอาจเข้าลักษณะเป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี จนเป็นที่น่ารังเกียจของสังคมได้ ทั้งนี้ ต้องพิจารณาตามรายละเอียดข้อเท็จจริง เป็นเรื่องๆ ไป

การลงโทษทางวินัย เป็นมาตรการบังคับทางปกครองอย่างหนึ่ง เนื่องจากเป็นมาตรการลงโทษที่ถูกกำหนดขึ้นโดยองค์กรฝ่ายปกครอง เพื่อควบคุมความประพฤติและลงโทษข้าราชการตามเงื่อนไขที่กำหนด โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อรักษาวินัยของข้าราชการ นอกเหนือจากการดำเนินคดีอาญา เนื่องจากข้าราชการเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับราษฎร หากข้าราชการ

¹³⁶ ข่าวกรมการขนส่ง, ข่าวที่ ๘๗ ประจำวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

มีความประพฤติไม่ดี ไม่รักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน ราษฎรอาจเสื่อมศรัทธา ข้าราชการ ซึ่งจะทำให้การบริหารประเทศไม่ราบรื่น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายหลักเกี่ยวกับวินัยและการรักษาวินัย นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายลำดับรอง เช่น กฎกระทรวง ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรี หนังสือเวียน เป็นต้น¹³⁷

โทษทางวินัย มี 5 สถาน คือ 1. ภาคทัณฑ์ 2. ตัดเงินเดือน 3. ลดขั้นเงินเดือน 4. ปลดออก 5. ไล่ออก ความผิดทางวินัยมี 2 ประเภท ได้แก่

1) การกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง สำหรับความผิดประเภทแรกนี้ อาจถูกลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน แล้วแต่กรณี

2) การกระทำผิดวินัยร้ายแรง อาจถูกลงโทษ ปลดออก หรือไล่ออก นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินการระหว่างสอบสวนพิจารณาทางวินัย คือ ผู้สอบสวน อาจถูกพักราชการ หรือสั่งไล่ออกจากราชการไว้ก่อน

การกระทำความผิดฐานขับรถขณะเมาสุราของข้าราชการ อาจเป็นทั้ง ความผิดวินัยไม่ร้ายแรง หรือความผิดวินัยอย่างร้ายแรง แล้วแต่กรณี

1) ความผิดวินัยไม่ร้ายแรง การกระทำความผิดฐานขับรถขณะเมา อาจเป็น ความผิดวินัยไม่ร้ายแรงได้ ตามมาตรา 82 (10) ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ซึ่งกำหนดให้ข้าราชการต้องรักษาชื่อเสียงของตน และรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน มิให้เสื่อมเสีย บทบัญญัติดังกล่าว มิได้กำหนดโดยเฉพาะเจาะจงถึงการกระทำที่มีลักษณะ “ประพฤติเสื่อมเสีย” หรือ “ประพฤติชั่ว” ดังนั้น จึงต้องพิจารณาจากเกียรติของข้าราชการ เจตนาที่กระทำ และความรู้สึกของคนในสังคม การเสพของมีนเมา จนไม่สามารถครองสติได้ ถือเป็นตัวอย่างหนึ่งของการประพฤติเสื่อมเสีย เนื่องจากกระทบต่อภาพลักษณ์และชื่อเสียงของทางราชการ แนวทางการลงโทษทางวินัย สำหรับความผิด “ประพฤติเสื่อมเสีย” เช่น¹³⁸

ดื่มสุราจนมีอาการมีนเมา ส่งเสียงดังรบกวนผู้เข้าอบรมคนอื่น ผู้บังคับบัญชา เคยว่ากล่าวตักเตือนอยู่เสมอ แต่ไม่ปรับปรุงตัวให้ดีขึ้น (โทษภาคทัณฑ์)

ดื่มสุรามาปฏิบัติราชการเป็นประจำ และทอดทิ้งงาน ไปดื่มสุราบ่อยครั้ง (โทษตัดเงิน 10% เป็นเวลา 4 เดือน)

¹³⁷ ศุภวรรณ พันธุลิมนันท์, มาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสม สำหรับผู้กระทำความผิดฐานขับรถขณะมีนเมา ในประเทศไทย, หน้า 69 - 70

¹³⁸ แนวการลงโทษทางวินัย, ค้นคืน 3 ธันวาคม 2559, จาก

<http://www.bangkok.go.th/upload/user/00000056/about/Corruption/Sanction.pdf>

ดื่มสุรา และพุดสนับสนุนให้พนักงานขับรถขับรถเร็วขึ้น ร่วมกับพนักงานขับรถออกไปทำธุระส่วนตัวโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชา (โทษลดขั้นเงินเดือน 1 ขั้น)

ขับจี้รถจักรยานยนต์ไปธุระส่วนตัว ในขณะที่เดินทางได้พบด่านตรวจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และถูกเรียกให้หยุดรถเพื่อตรวจวัดระดับแอลกอฮอล์ผลการตรวจ พบว่ามีปริมาณแอลกอฮอล์จำนวน 200 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ศาลชั้นต้นได้พิพากษาให้ลงโทษจำคุก 2 ปี ปรับ 5,000 บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษเป็นเวลา 2 ปี คумประพฤติ 1 ปี และให้ไป รายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติ ทุกๆ 4 เดือน และให้ทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณะประโยชน์เป็นเวลา 20 ชั่วโมง พฤติการณัของนายมิตรชัย ดังกล่าว เป็นการกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงฐานไม่รักษาชื่อเสียงของตนและไม่รักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย ตามมาตรา 82 (10) และมาตรา 84 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ลงโทษภาคทัณฑ์¹³⁹

2) ความผิดวินัยร้ายแรง ความผิดฐานขับรถขณะเมาสุรา อาจเป็นความผิดวินัยร้ายแรงได้ 3 กรณี ดังนี้

(1) มาตรา 84(4) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง คือ เป็นการกระทำที่ทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการอย่างรุนแรง เป็นการกระทำที่สังคมรังเกียจเป็นอย่างมากและเป็นการกระทำโดยเจตนาชั่วร้าย ซึ่งอาจเป็นเรื่องความประพฤติส่วนตัว หรืออาจเป็นเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ราชการก็ได้

กรณีเกี่ยวกับการเสพสุรามีนเมาจนไม่สามารถครองสติได้ ตามปกติแล้ว เป็นเพียงความผิดไม่ถึงกับร้ายแรง แต่อย่างไรก็ตาม มีมติคณะรัฐมนตรีได้วางแนวทางการลงโทษกรณีข้าราชการเสพสุราในเวลาขับยานยนต์ของทางราชการว่า ฝ่าฝืนให้ลงโทษสถานหนัก¹⁴⁰ นอกจากนี้ มีมติคณะรัฐมนตรี กำหนดแนวทางลงโทษข้าราชการผู้เสพสุรามีนเมาจนไม่สามารถครองสติได้ ซึ่งอาจทำให้เสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ ให้พิจารณาลงโทษตามควรแก่กรณี ข้าราชการผู้ใดเสพ หรือเมาสุรา ในกรณีต่อไปนี้ อาจถูกลงโทษสถานหนักให้ถึงออก หรือปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ เช่น¹⁴¹

ก. เสพสุราในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการ

ข. เมาสุราเสี่ยราชการ

¹³⁹ กระทรวงสาธารณสุข, ตัวอย่างการกระทำผิดวินัย 1/2558 คั่น คั่น 4 ธันวาคม 2559, จาก <http://kmops.moph.go.th/index.php/km-test/2012-09-19-04-19-23/323-1-2558>

¹⁴⁰ หนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ น.ว. 156/2496 ลงวันที่ 14 กรกฎาคม 2496

¹⁴¹ หนังสือกรมเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ น.ว. 208/2496 ลงวันที่ 3 กันยายน 2496

ค. เมาสุราในที่ชุมนุมจนเกิดเรื่องเสียหาย หรือเสียเกียรติศักดิ์
ตำแหน่งหน้าที่ราชการ

(2) มาตรา 85(6) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551
คำว่า “ได้รับโทษจำคุก” หมายถึง ต้องได้รับโทษจำคุกจริงๆ ไม่รอการลงโทษ หรือเปลี่ยนโทษจำคุก
เป็นโทษสถานอื่น และต้องเป็นโทษจำคุกหรือโทษประหารตามคำพิพากษาถึงที่สุด ดังนั้น
หากข้าราชการคิมสุรามีนเมาแล้วขับรถและศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกโดยไม่รอลงอาญา
เช่นนี้แล้ว ข้าราชการรายดังกล่าว ย่อมมีความผิดวินัยข้าราชการร้ายแรง ตามมาตรา 85(6) ด้วยอีก
มาตราหนึ่ง¹⁴²

(3) มาตรา 85(7) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551
หากการไม่ปฏิบัติตามมาตรา 82 เป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง ย่อมเป็นความผิดวินัย
อย่างร้ายแรง ดังนั้น หากข้าราชการคิมสุรามีนเมาจนไม่สามารถครองสติได้แล้วขับรถ การกระทำ
ดังกล่าว เป็นความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ตามมาตรา 82 (10) เนื่องจากมีลักษณะของความประพฤดิเสื่อมเสีย
กระทบต่อชื่อเสียงเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการ และหากมีพฤติการณ์เพิ่มเติมว่า
พฤติกรรมเมาแล้วขับจนไม่สามารถครองสติได้ของข้าราชการผู้นั้น ก่อให้เกิดความเสียหายอย่าง
ร้ายแรงแก่ราชการแล้ว เช่น ข้าราชการมีหน้าที่ขับรถยนต์ส่งของให้กับหน่วยงานราชการ เสพสุรา
ในเวลาปฏิบัติราชการ เป็นเหตุทำให้มีการมีมึนเมาจนไม่สามารถควบคุมรถยนต์ได้ ทำให้รถยนต์
พลิกคว่ำเสียหายใช้งานไม่ได้ สิ่งของของทางราชการที่บรรทุกมาในรถเสียหาย อีกทั้งเป็นเหตุทำให้
ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บ กรณีดังกล่าว จึงมีลักษณะของความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ราชการแล้ว
การกระทำดังกล่าว ย่อมเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

เมื่อข้าราชการกระทำความผิดอาญาแล้ว นอกจากโทษทางอาญาแล้ว
ก็จะมีโทษทางวินัยคู่กันมาเสมอ โทษทั้ง 5 สถาน ที่จะได้รับเมื่อถูกตัดสินว่ามีความผิดวินัย และ
โทษระหว่างการดำเนินการสอบสวนดังกล่าว เป็นสิ่งที่กระทบต่อหน้าที่การงานและการดำเนินชีวิต
ประจำวันของข้าราชการเป็นอย่างมาก แม้ว่าราชการผู้กระทำความผิดทางวินัยที่ถูกลงโทษขั้นต่ำสุด
คือ โทษภาคทัณฑ์ ก็ยังได้รับผลกระทบจากการถูกลงโทษทางวินัยในเรื่องของชื่อเสียง ความก้าวหน้า
ข้าราชการผู้กระทำความผิดทางวินัย ซึ่งถูกลงโทษเกี่ยวกับตัวเงิน อันได้แก่ การตัดหรือลดขั้น
เงินเดือน ย่อมส่งผลโดยตรงต่อความยากลำบากในการใช้ชีวิตประจำวัน อันเนื่องมาจากการสูญเสีย
รายได้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต หรือในกรณีร้ายแรงข้าราชการผู้นั้น ต้องออกจากราชการ
สูญเสียหน้าที่การงาน สูญเสียรายได้ในการดำรงชีวิต บำเหน็จบำนาญ และอาจสูญเสียคุณสมบัติ

¹⁴² ศุภวรรณ พันธุลิมนันท์, มาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิดฐานขับรถขณะ
มึนเมาในประเทศไทย, หน้า 74

การกลับเข้ารับราชการก็เป็นได้ ประกอบกับความผิดทางวินัยไม่มีอายุความ และไม่อาชยอความกันได้ การลงโทษทางวินัย จึงเป็นมาตรการบังคับทางปกครองที่สามารถควบคุมพฤติกรรมของข้าราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกเหนือจากการดำเนินคดีทางอาญา¹⁴³

3. บทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดซ้ำซึ่งรถขณะเมาสุรา

3.1 โทษจำคุก

มาตรการทางกฎหมาย สำหรับผู้ขับขี่รถในขณะเมาสุรา หรือของเมาอย่างอื่นประเภทแรก ได้แก่ การจำคุก หากผู้ขับขี่รถในขณะเมาสุรา หรือของเมาอย่างอื่น กล่าวคือ ผู้ขับขี่รถในขณะมีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเกิน 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานขับรถขณะมึนเมา ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี

ลักษณะการบัญญัติโทษจำคุกในกรณีขับรถในขณะเมาสุรา ไม่มีลักษณะการกำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำ เพียงแต่กำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นสูง ดังนั้น จึงอาจเป็นอำนาจดุลพินิจของศาลที่จะกำหนดอัตราโทษจำคุกเท่าใดก็ได้ นอกจากนี้ การลงโทษจำคุกในกรณีขับรถขณะเมาสุรา มีลักษณะไม่บังคับ กล่าวคือ ศาลอาจลงโทษจำคุกหรือไม่ก็ได้ ไม่ใช่โทษบังคับว่าต้องลงเสมอ ระวางโทษจำคุกตามมาตรา 160 ตรี เป็นระวางโทษจำคุกที่ใช้กับผู้กระทำความผิดทุกรายที่ขับรถในขณะมีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเกิน 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ไม่มีการบัญญัติระวางโทษจำคุกในกรณีกระทำความผิดซ้ำ หรือในกรณีผู้ขับขี่รถในขณะมีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดสูงมาก เป็นการเฉพาะ จึงเป็นดุลพินิจของศาลที่จะกำหนดอัตราโทษจำคุกให้แตกต่างกันตามข้อเท็จจริงแต่ละกรณี¹⁴⁴

และหากเป็นกรณีการกระทำความผิดฐานขับรถขณะเมาสุรา เป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ได้รับอันตรายสาหัส หรือถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษจำคุกในอัตราสูงกว่ากรณีทั่วไป โดยลักษณะการบัญญัติโทษจำคุก เป็นกรณีเป็นเหตุทำให้ผู้อื่นได้รับอันตราย มีลักษณะการกำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำเสมอ เป็นระวางโทษที่ต้องถูกกำหนด ไม่อาจกำหนดโทษจำคุกต่ำกว่าจำนวนที่กฎหมายกำหนดได้ นอกจากนี้ ลักษณะการบัญญัติโทษจำคุกในกรณีเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตราย มีลักษณะบังคับให้ศาลต้องกำหนดโทษจำคุกแก่ผู้กระทำความผิดเสมอ พร้อมกับการกำหนดโทษประเภทอื่น

¹⁴³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 75

¹⁴⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 56 - 57

การจำคุก เป็นการลงโทษอาญาที่ร้ายแรง ตัดขาดมนุษย์ออกจากสังคม ทำให้มนุษย์ผู้นั้น สูญเสียอิสรภาพ ถูกนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ข่มขู่ ยับยั้ง การจำคุกทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกกลัวที่จะถูกจำกัดเสรีภาพ ทำให้ไม่กล้ากระทำความผิด การจำคุกจึงมีผลยับยั้งผู้กระทำผิดได้ แต่จากการศึกษาลักษณะการลงโทษตามคำพิพากษาคดีมาแล้วฉบับ พบว่าส่วนใหญ่ศาลจะไม่ลงโทษผู้กระทำความผิดฐานขบชู้รชณะเมาสุราถึงขั้นจำคุก แต่ให้รอการลงโทษโดยกำหนดเงื่อนไขในการคุมประพฤติแทน ระยะเวลาโทษจำคุกที่ถูกกำหนดไว้สำหรับการกระทำที่ฝ่าฝืนความผิดฐานขบชู้รชณะเมาสุรานั้น ไม่ถูกใช้ในทางปฏิบัติ จึงไม่มีผลเป็นการยับยั้งผู้ดื่มสุราแล้วขบชู้รชณะให้เกรงกลัวโทษจำคุก อันเป็นการตอบสนองวัตถุประสงค์การลงโทษเพื่อข่มขู่ ยับยั้งได้¹⁴⁵

ลักษณะการลงโทษตามคำพิพากษาในคดีมาแล้วฉบับ กรณีมีพฤติการณ์ร้ายแรง มีลักษณะการลงโทษจำคุกที่แตกต่างออกไป เช่น นาย ข. ขบชู้รชณะมีนเมา สนสองสามีภรรยา บาดเจ็บสาหัส ตรวจวัดแอลกอฮอล์ได้ 178 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ จำเลยรับสารภาพตลอดข้อหา และสำนึกผิดในความผิดที่กระทำลงไป พร้อมกับขอร้องต่อศาลให้ลงโทษจำเลยในสถานเบา โดยขอให้ศาลรอการลงอาญาจำเลย ศาลพิจารณาพฤติการณ์แห่งคดีแล้ว พบว่าจำเลยไม่ให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายตามหลักมนุษยธรรมที่ควรจะเป็น หลังเกิดเหตุจำเลยไม่เคยไปเยี่ยมผู้เสียหาย หรือช่วยเหลือค่าใช้จ่ายเบื้องต้นให้กับผู้เสียหาย เพื่อเป็นการบรรเทาความเดือดร้อน แถมยังพุดจาในทำนองท้าทายให้ผู้เสียหายไปฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายต่อศาลเอง ประกอบกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้ทำการรณรงค์โครงการเมาแล้วขับอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้จำเลยได้เกิดการเรียนรู้ และตระหนักผ่านสื่อทุกแขนงอย่างกว้างขวาง แต่จำเลยหาได้ใส่ใจไม่ พิจารณาแล้ว เห็นควรพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลย เป็นเวลา 6 เดือน โดยไม่รอลงอาญา ปรับ 10,000 บาท พักใช้ใบอนุญาตขบชู้รชณะเป็นเวลา 6 เดือน¹⁴⁶

3.2 โทษปรับ

มาตรการทางกฎหมาย สำหรับผู้ขบชู้รชณะในขณะเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น ประเภทที่สอง ได้แก่ การปรับ หากผู้ขบชู้รชณะในขณะเมาสุรา หรือในขณะมีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเกินที่กฎหมายกำหนด ผู้กระทำต้องระวางโทษปรับตั้งแต่ 5,000 บาท ถึง 20,000 บาท

ลักษณะการบัญญัติโทษปรับ มีลักษณะการกำหนดอัตราโทษปรับขั้นต่ำ จึงเป็นการกำหนดกรอบดุลพินิจของศาลไว้ในระดับหนึ่ง นอกจากนี้การลงโทษปรับในกรณีขบชู้รชณะ

¹⁴⁵ สุทธิชัย คำพานิช, มาตรการในการลงโทษความผิดฐานขบชู้รชณะระหว่างเมาสุราตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557, หน้า 114

¹⁴⁶ Araya, “เมาแล้วขับ พฤติกรรมเสี่ยงที่ต้องช่วยกันหยุดยั้ง” คั่นคืน 10 ธันวาคม 2559, จาก <http://www.thaihealth.or.th/healthcontent/article/12652>

เมาสุรา มีลักษณะไม่บังคับ กล่าวคือ ศาลอาจลงโทษปรับหรือไม่ก็ได้ ไม่บังคับว่าต้องกำหนดโทษปรับเสมอไป

กรณีเป็นเหตุทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กาย หรือจิตใจ ได้รับอันตรายสาหัส หรือถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษปรับในอัตราที่สูงกว่ากรณีทั่วไป¹⁴⁷

3.3 พักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

มาตรการพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่นี้ ไม่ถือว่าเป็นโทษทางอาญา โดยการพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่หลังคำพิพากษา หากผู้ขับขี่รถในขณะที่เมาสุราหรือในขณะที่มีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเกินกว่าปริมาณที่กฎหมายกำหนด ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ มีกำหนดไม่น้อยกว่า 6 เดือน หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

ลักษณะการบัญญัติโทษพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ มีลักษณะการกำหนดอัตราโทษขั้นต่ำศาลไม่อาจลงโทษต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดได้ นอกจากนี้ การลงโทษพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ในกรณีเมาแล้วขับรถขณะเมาสุรา มีลักษณะบังคับ กล่าวคือ ศาลต้องกำหนดโทษพักใช้ใบอนุญาตขับขี่เสมอ และกรณีการกระทำความผิดฐานเมาแล้วขับรถขณะมีเมามา กรณีเป็นเหตุทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ได้รับอันตรายสาหัส หรือถึงแก่ความตาย ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษปรับในอัตราที่สูงกว่ากรณีทั่วไป

ลักษณะการบัญญัติโทษพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ ในกรณีเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ หรือได้รับอันตรายสาหัส มีลักษณะการกำหนดอัตราโทษปรับขั้นต่ำเช่นเดียวกับกรณีไม่มีผู้เสียหายจากการกระทำความผิด แต่มีอัตราการลงโทษสูงขึ้น ในกรณีเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย มีลักษณะการกำหนดอัตราโทษใบอนุญาตขับขี่ในกรณีเดียว คือ เพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ นอกจากนี้ การบัญญัติโทษพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ มีลักษณะบังคับ กล่าวคือ ศาลต้องกำหนดโทษพักใช้ใบอนุญาตขับขี่แก่ผู้กระทำความผิดเสมอ พร้อมกับการกำหนดโทษประเภทอื่น

การพักใช้ในอนุญาตขับขี่ที่นำมาใช้กับผู้กระทำความผิดฐานเมาแล้วขับ ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 เป็นการพักใช้ใบอนุญาตขับขี่โดยศาลเป็นผู้สั่ง การพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน จึงเป็นการพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ภายหลังมีคำพิพากษาเท่านั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้มีอำนาจตรวจจับการกระทำความผิดจราจร ไม่มีอำนาจพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ มีแต่เพียงอำนาจสั่งยึดใบอนุญาตขับขี่

¹⁴⁷ สุภวรรณ พันธุลิมานันท์, มาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสม สำหรับผู้กระทำความผิดฐานขับรถขณะมีเมามาในประเทศไทย, หน้า 58-59

การพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ ถูกนำมาใช้สำหรับผู้กระทำความผิดฐานเมาแล้วขับ เพื่อวัตถุประสงค์ ยับยั้ง ป้องกันผู้กระทำความผิดกระทำความผิดซ้ำ เนื่องจากการพักใช้ใบอนุญาตขับขี่เป็นการตัดโอกาส ตัดความสามารถ มิให้ผู้กระทำความผิดฐานเมาแล้วขับสามารถขับขี่ได้แต่อย่างไรก็ตาม การพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่เป็นการตัดความสามารถในทางนิรนัยเท่านั้น ความสามารถขับขี่ในความเป็นจริงยังคงอยู่ การไม่มีใบขับขี่ไม่ได้ตัดความสามารถในการขับขี่ในตัว ผู้ขับขี่จึงทำการขับขี่ได้ตามปกติ เพียงแต่ต้องหลีกเลี่ยงการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ดังนั้น โทษพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ จึงไม่อาจตัดความสามารถในการกระทำความผิด หรือตัดโอกาสในการกระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹⁴⁸

3.4 การคุมประพฤติ

การคุมประพฤติ มาตรา 160 ตรี แห่งพระราชบัญญัติจราจร พ.ศ. 2522 ไม่ได้กำหนดการคุมประพฤติ เป็นมาตรการทางกฎหมายสำหรับผู้กระทำความผิดฐานเมาแล้วขับ แต่ศาลอาัยอำนาจตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 เมื่อศาลได้คำนึงถึงเหตุอันควรปราณี ศาลอาจพิพากษาว่า ผู้นั้น มีความผิดแต่รอการลงโทษไว้ แล้วปล่อยตัวไปเพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้นั้นด้วยก็ได้

เมื่อลักษณะการกระทำความผิดของผู้ที่เมาแล้วขับ มีลักษณะการกระทำความผิดที่เกิดจากลักษณะนิสัย การใช้ชีวิตประจำวัน ดังนั้น โทษคุมประพฤติ จึงมีความจำเป็นอย่างมาก เนื่องจากการคุมประพฤติ เป็นการดูแลควบคุมพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องของบุคคล ให้กลับมามีรูปแบบการกระทำที่ถูกต้อง สอดคล้องกับมาตรฐานสังคม ประกอบกับ ลักษณะของการกระทำความผิดฐานเมาแล้วขับไม่ร้ายแรง เช่นเดียวกับการฆ่าผู้อื่น โดยเจตนา เพียงแต่ผลที่เกิดจากการกระทำมีความเสี่ยงที่จะเป็นอันตรายต่อความปลอดภัยสาธารณะ จากการศึกษาลักษณะการลงโทษในคดีเมาแล้วขับตามคำพิพากษา พบว่าส่วนใหญ่ศาลพิพากษาว่า ผู้นั้น มีความผิดแต่รอการลงโทษไว้ แล้วปล่อยตัวไป โดยกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้นั้น¹⁴⁹

เป้าหมายของการคุมประพฤติ คือ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ผิดแบบแผนของสังคม และเพื่อปกป้องสังคมให้ปลอดภัย ด้วยเป้าหมายดังกล่าว จึงทำให้โทษคุมประพฤติสามารถบรรลุนิติประสงคของการลงโทษ ด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดตามหลักการลงโทษได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การคุมประพฤติ มีมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดหลากหลาย เพื่อให้เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดแต่ละราย เช่น การรายงานตัว การแก้ไขฟื้นฟูโดยการอบรมความรู้

¹⁴⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 60-61

¹⁴⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 62

อบรมธรรมชาติ การแก้ไขฟื้นฟูโดยงานกิจกรรมชุมชน โดยใช้ทรัพยากรชุมชน อันได้แก่ สถาบันต่างๆ องค์กรสาธารณกุศล และอาสาสมัครคุมประพฤติให้เข้ามามีส่วนร่วม การบรรยายความรู้ เกี่ยวกับงานคุมประพฤติ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และความรู้เกี่ยวกับแอลกอฮอล์ เป็นต้น

3.5 บริการสังคม

การบริการสังคม การทำงานบริการสังคม หรือสาธารณประโยชน์ คือ วิธีการที่ให้ผู้ถูกคุมความประพฤติทำงานบริการแก่ สังคม ชุมชน หรือองค์กรสาธารณกุศล โดยไม่ได้รับค่าตอบแทนหรือค่าจ้าง ภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร

วัตถุประสงค์การทำงานบริการสังคม สามารถจำแนกได้ ดังนี้¹⁵⁰

1) เพื่อแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมและจิตใจของผู้ถูกคุมความประพฤติโดยการ

- (1) สร้างจิตสำนึกให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคม และผู้อื่น
- (2) ทำให้รู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์
- (3) พัฒนาทักษะ ความสนใจ ตลอดจนศักยภาพของผู้ถูกคุมความประพฤติ
- (4) สร้างวินัย และความรู้สึกรักการทำงาน สำหรับผู้ถูกคุมความประพฤติ

ที่ว่างงาน

(5) ทำให้ผู้ถูกคุมความประพฤติ เกิดความภาคภูมิใจ และสร้างภาพพจน์ที่ดีสำหรับตนเองว่ายังเป็นคนที่มีคุณค่า และเป็นประโยชน์ต่อสังคม

2) เพื่อให้ผู้ถูกคุมประพฤติชดเชย หรือทดแทนความเสียหายที่ก่อขึ้น ด้วยการทำงานที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น และสังคม

3) เพื่อให้สังคมยอมรับว่าคนเหล่านี้ มีความสำนึกผิดแล้ว และยังทำประโยชน์ต่อผู้อื่นได้

4) เพื่อเป็นมาตรการแทนการเลือกการลงโทษจำคุก โดยการจำกัดเสรีภาพ จำกัดเวลาพักผ่อนส่วนตัว บังคับให้ใช้เวลาเพื่อสร้างสรรค์ประโยชน์ให้แก่สังคม

แม้ว่าศาลจะไม่ได้กำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกคุมประพฤติทำงานบริการสังคม พนักงานคุมประพฤติ ก็อาจจัดให้ผู้ถูกคุมประพฤติทำงานบริการสังคมได้ ภายใต้ความสมัครใจของผู้ถูกคุมประพฤติ

ระยะเวลาการทำงานบริการสังคมอยู่ระหว่าง 10 - 72 ชั่วโมง กิจกรรมที่เหมาะสมในการจัดให้ผู้กระทำความผิดพิจารณางานบริการสังคม ซึ่งพนักงานคุมประพฤตินำมาใช้ มีดังนี้¹⁵¹

¹⁵⁰ เกษม มุลจันทร์, “การทำงานบริการสังคมในงานคุมประพฤติ”, ค้นคืน 10 ธันวาคม 2559, จาก http://210.246.159.139/m2/probation/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=199&Itemid=404

- 1) ทำความสะอาดพื้นผิวถนน หรือบริเวณทางเท้า
- 2) ทำความสะอาดป้ายเครื่องหมายจราจร
- 3) ทาสีขอบทางจราจร
- 4) ทาสีเครื่องหมายจราจร
- 5) เป็นอาสาบริการจราจร (พาคณข้ามถนน)
- 6) เป็นอาสาจราจร (ต้องผ่านการอบรม)
- 7) บริจาคโลหิต
- 8) ดูแลผู้ป่วย/ผู้พิการที่ได้รับผลการจากเกิดอุบัติเหตุจราจร
- 9) ช่วยเหลืองานของมูลนิธิการกุศลต่างๆ เช่น มูลนิธิเมาไม่ขับ องค์กรคุ้มครอง

เหยื่อ

- 10) ดูแลสวนหย่อม หรือต้นไม้ บริเวณเกาะกลางถนน และบริเวณริมทาง

โทษทางปกครอง เป็นมาตรการลงโทษลักษณะหนึ่ง โดยโทษทางปกครองเป็น มาตรการลงโทษที่องค์กรฝ่ายปกครองกำหนดขึ้น เพื่อลงโทษประชาชนตามเงื่อนไขที่กฎหมาย กำหนดให้อำนาจไว้โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ประชาชนปฏิบัติตามคำสั่งทางปกครองนอกเหนือจาก การดำเนินคดีอาญา

3.6 การบันทึกคะแนน

มาตรา 161 ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจยึดใบอนุญาตขับขี่ของผู้กระทำความผิดตาม พระราชบัญญัติ และมีอำนาจบันทึกการยึด และคะแนนไว้ด้านหลังใบอนุญาตขับขี่ที่ถูกยึด การ ดำเนินการบันทึกคะแนนให้เป็นไปตามที่อธิบดีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ซึ่ง ต่อมาสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ออกข้อกำหนดมาตรการบันทึกคะแนน อบรม ทดสอบผู้ขับขี่ที่ กระทำผิดและการพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ ให้ผู้มีอำนาจสั่งยึดใบอนุญาตขับขี่หรือผู้ที่ได้รับมอบ อำนาจบันทึกคะแนนไว้ด้านหลังใบอนุญาตขับขี่และในเครื่องบันทึกข้อมูล เมื่อผู้ขับขี่กระทำผิด ดังต่อไปนี้¹⁵²

- 1) บันทึกคะแนน ครั้งละ 10 คะแนน ใช้อักษร A เป็นสัญลักษณ์ ในข้อหา
 - (1) ขับรถในลักษณะกีดขวางการจราจร
 - (2) ขับรถบนทางเท้าโดยไม่มีเหตุอันควร

¹⁵¹ สถานีจราจรเพื่อสังคม FM 99.5, “เดือน เมา-ขับ จับกุมประพาดิ” ,สิ้นคืน 2 ธันวาคม 2559 จาก http://www.facebook.com/note.php?note_id=142070139179928

¹⁵² ข้อกำหนดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรื่อง การดำเนินการบันทึกคะแนน อบรม ทดสอบผู้ขับขี่ที่ กระทำผิด และการพักใช้ใบอนุญาตขับขี่

2) บันทึกคะแนน ครั้งละ 20 คะแนน ใช้อักษร B เป็นสัญลักษณ์ในข้อหา

(1) แข่งรถด้านซ้าย และไม่มีความปลอดภัย

(2) แข่งรถเมื่อขึ้นทางชัน ขึ้นสะพาน ในทางโค้ง หรือแข่งรถในระยะ 30 เมตร ก่อนถึงทางข้ามทางร่วม ทางแยก วงเวียนหรือเกาะที่สร้างไว้ หรือแข่งรถในที่หมอกฝุ่น หรือควัน จนไม่อาจเห็นทางข้างหน้าได้ในระยะ 60 เมตร หรือแข่งรถเมื่อเข้าที่คับขันหรือเขตปลอดภัย หรือแข่งรถ ในที่มีเครื่องหมายแสดงเขตอันตราย

(3) จอดรถในทางเดินรถหรือไหล่ทางโดยไม่เปิดไฟในเวลามีแสงสว่าง เพียงพอ

(4) ขับรถแท็กซี่ปฏิเสธไม่รับจ้างบรรทุกทุกคนโดยสาร

(5) ขับรถแท็กซี่พาคนโดยสารไปทอดทิ้งระหว่างทาง

(6) ไม่หยุดรถหลังเส้นให้รถหยุดตามสัญญาณจราจรไฟสีแดง หรือเครื่องหมายจราจรสีแดงที่มีคำว่า หยุด

3) บันทึกคะแนน ครั้งละ 30 คะแนน ใช้อักษร C เป็นสัญลักษณ์ ในข้อหา

(1) ขับรถในขณะที่อ่อนความสามารถในอันที่จะขับ

(2) ขับรถประมาท หรือนำพาดเสีย

(3) ขับรถในลักษณะที่ผิดปกติวิสัยของการขับรถตามธรรมดา

(4) ขับรถโดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัย หรือความเดือดร้อนของผู้อื่น

(5) ขับรถด้วยอัตราความเร็วเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด

(6) ขับรถฝ่าฝืนทิศทางการเดินรถ

4) บันทึกคะแนนครั้ง 40 คะแนน ใช้อักษร D เป็นสัญลักษณ์ ในข้อหา

(1) ขับรถฝ่าฝืนสัญญาณจราจรไฟสีแดง หรือเครื่องหมายจราจรสีแดงที่มีคำว่า “หยุด”

(2) ขับรถในขณะที่เมาสุรา หรือของเมาอย่างอื่น

(3) ขับรถก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคล หรือทรัพย์สินของผู้อื่น ไม่หยุดรถ และให้ความช่วยเหลือตามสมควร ไม่แสดงตัวและไม่แจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่ที่ใกล้เคียงทันที

(4) แข่งรถในทาง

เมื่อผู้ขับขี่ทำผิดกฎจราจรในข้อหาใด เมื่อทำการยึดใบอนุญาตขับขี่แล้ว ก็จะถูกบันทึกตามจำนวนคะแนนไว้ด้านหลังใบอนุญาตขับขี่ และในเครื่องบันทึกข้อมูล หากผู้ขับขี่กระทำความผิดซ้ำ ตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไป ในข้อหาเดียวกัน ภายใน 1 ปี นับแต่กระทำความผิดครั้งแรก ไม่ว่าจะถูกบันทึกคะแนนรวมเท่าใดก็ตาม ต้องถูกอบรมเกี่ยวกับการจราจร 3 ชั่วโมง เมื่ออบรมเสร็จ ต้องทำแบบทดสอบ

และต้องได้คะแนนมากกว่า 50% หากได้คะแนนน้อยกว่า 50% ต้องถูกอบรมและทดสอบใหม่ จนกว่าจะได้คะแนนมากกว่า 50%

หากผู้ขับขี่ถูกบันทึกคะแนนรวมกันเกินกว่า 60 คะแนน ภายใน 1 ปี นับแต่กระทำผิดครั้งแรก จะถูกยึดใบขับขี่มีกำหนด 90 วัน

หากผู้ขับขี่กระทำความผิดซ้ำในข้อหาเดียวกัน 2 ครั้ง ในกำหนดหนึ่งปีตามที่กล่าวมาข้างต้น และมีคะแนนรวมกันเกิน 60 คะแนน ผู้กระทำความผิด จะต้องอบรม ทดสอบและถูกพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ไปพร้อมกัน

การขั้บรลในระหว่งถูกยึดหรือถูกพักใใบอนุญาตขั้บจี

- 1) ผู้ขั้บรลในระหว่งถูกยึดใใบอนุญาตขั้บจี มีโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท
- 2) ผู้ขั้บรลในระหว่งถูกพักใใบอนุญาตขั้บจี มีโทษปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือห้้งจำห้้งปรับ
- 3) เมื่อครบกำหนดหนึ่งปี นับแต่กระทำผิดครั้งแรก และไม่มีกรกระทำผิดอีกคะแนนที่ถูกบันทึกไว้ในเครื่องบันทึก ข้อมูลก็จะถูกลบไป

การบันทึกคะแนน เป็นมาตรการทางปกครอง เนื่องจากพระราชบัญญัติจราจรทางบก กำหนดให้เจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง เป็นผู้มีอำนาจพิจารณาลงโทษผู้กระทำความผิดได้เอง เพื่อให้เกิดความรวดเร็วทันต่อการกระทำความผิด

จะเห็นได้ว่ามาตรการลงโทษผู้กระทำความผิด กรณีเมาแล้วขับของประเทศไทยนั้น นอกจากจะได้มีการกำหนดบัญญัติที่ลงโทษผู้กระทำความผิดไว้ในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 แล้ว อาจต้องมีการรับโทษตามกฎหมายอาญาด้วย หากว่าได้กระทำการโดยประมาท และนอกจากนี้ รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐยังได้มีการออกข้อกำหนด ระเบียบ และมาตรการต่างๆ เพื่อเป็นการลงโทษและป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดฐานเมาแล้วขับ แต่อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการกำหนดบทลงโทษ และมาตรการต่างๆ เพื่อลงโทษแก่ผู้ที่กระทำความผิดดังกล่าวมาข้างต้น ประกอบทั้งหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนช่วยกันรณรงค์โครงการเมาไม่ขับ แต่อุบัติเหตุที่เกิดจากเมาแล้วขับ ก็ยังคงมีจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ และยิ่งทวีความรุนแรง และก่อให้เกิดความเสียหายร้ายแรงขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้น จึงเห็นควรที่ประเทศไทยควรจะมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่จะมีผลในการยับยั้งมิให้มีการกระทำความผิดเมาแล้วขับมากขึ้น เพื่อป้องกันอุบัติเหตุและความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นตามมาจากการเมาแล้วขับ

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหามาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย กรณีขับขีรถขณะเมาสุรา

ตามมาตรา 43 (2) แห่งพระราชบัญญัติจราจร พ.ศ. 2522 กำหนดห้ามมิให้ผู้ขับขี่รถในขณะเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น โดยจะถือว่าผู้ขับขี่มีความผิดตามมาตรา 43 (2) นี้ ต้องตรวจสอบแล้วพบว่า มีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดมากกว่า 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษตามที่กำหนดในมาตรา 160 ตรี แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 แม้ว่าผลการตรวจสอบจะพบว่าผู้ขับขี่มีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือด แต่ตรวจพบว่าปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดน้อยหรือเท่ากับ 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ก็ถือว่าผู้นั้น ไม่มีความผิดฐานเมาแล้วขับ

ซึ่งมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานเมาแล้วขับ ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 นี้ มีทั้งโทษปรับ จำคุก พักใช้ หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ โดยผู้ที่ขับขีรถขณะเมาสุราต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับตั้งแต่ 2,000 บาท ถึง 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งอัตราโทษในการลงโทษผู้กระทำความผิดนั้น ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาล ซึ่งตามคำพิพากษาคดีเมาแล้วขับ ส่วนใหญ่ศาลจะพิพากษาลงโทษปรับ และรอลงอาญาโทษจำคุก และสั่งให้ทำการคุมประพฤติแทน โดยจะมีการกำหนดเงื่อนไขในการคุมประพฤติ เช่น ให้ทำงานบริการสังคม ซึ่งถึงแม้ว่ากฎหมายจะได้กำหนดโทษกรณีเมาแล้วขับ ทั้งโทษจำคุกและโทษปรับ แต่ส่วนมากโทษที่ผู้กระทำความผิดได้รับ จะเป็นโทษปรับเสียส่วนใหญ่ ส่วนโทษจำคุก ศาลจะให้รอลงอาญาเสียเป็นส่วนใหญ่

โดยกฎหมายกรณีขับขีรถขณะเมาสุรานี้ เป็นกฎหมายที่รัฐบัญญัติขึ้นมา ก็เพื่อเป็นการป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่ผู้ใช้รถใช้ถนน ที่อาจจะได้รับอันตรายจากผู้ขับขี่รถขณะเมาสุรา เนื่องจากความผิดเมาแล้วขับ ไม่ถือว่าเป็นความผิดในตัวเอง แต่ด้วยผลของการกระทำแล้วก่อให้เกิดผลร้ายและอันตรายต่อคนในสังคม จึงได้มีการบัญญัติกฎหมายและกำหนดบทลงโทษ เพื่อให้ผู้ขับขี่รถทั้งหลายเกิดเกรงกลัวต่อโทษ และยับยั้งมิให้มีผู้กระทำความผิดขึ้น และปัจจุบันคดีเมาแล้วขับก็ยังคงเกิดขึ้นจำนวนมาก และมีปริมาณคดีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และจากสถิติการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนในช่วงเทศกาล ตามที่สำนักงานสถิติได้มีการรวบรวมนั้น พบว่า เมาแล้วขับ ถือเป็นสาเหตุหลักของการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน ซึ่งปัจจุบัน แม้จะมีการบัญญัติกฎหมายกรณีเมาแล้วขับ ทั้งยังได้มีการแก้ไขเพิ่มทั้งโทษปรับและโทษจำคุกให้สูงขึ้น ก็ไม่สามารถที่จะลดปริมาณคดีเมาแล้วขับได้

ดังนั้น กฎหมายที่รัฐได้บัญญัติบังคับอยู่ในปัจจุบันนี้ ถือได้ว่ายังไม่สามารถใช้บังคับอย่างไม่มีประสิทธิภาพ และบรรล่วัตถุประสงค์ในการบัญญัติกฎหมายขึ้นมา

แม้ปัจจุบัน จะได้มีการรณรงค์การเมาไม่ขับ ทั้งหน่วยภาครัฐและภาคเอกชน แต่ปริมาณคดีเมาแล้วขับ ยังคงมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น พร้อมๆ กับอุบัติเหตุบนท้องถนน ซึ่งอุบัติเหตุจากการเมาแล้วขับนั้น นอกจากจะทำให้เกิดความรู้สึกเสียดชีวิตร่างกายแล้ว บางรายอาจต้องสูญเสียครอบครัวและคนที่รัก ขาดเสาหลักของครอบครัว หรือพิการ ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ไปตลอดชีวิต ซึ่งจากปัญหาดังกล่าว จะก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมาเรื่อยๆ และแม้ประเทศไทยจะ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย โดยการเพิ่มบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดฐานเมาแล้วขับ โดยเมื่อผู้ใดขับจี้รถขณะเมาสุรา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับตั้งแต่ปรับตั้งแต่ 2,000 บาท ถึง 10,000 บาท หรือทั้งจำและปรับ และหากกรณีเมาแล้วขับดังกล่าว เป็นเหตุทำให้ผู้อื่นเสียชีวิต ผู้ขับจะต้องระวางโทษจำคุกถึง 10 ปี แต่ดูเหมือนว่าการแก้ไขเพิ่มเติมบทลงโทษดังกล่าว ก็ยังไม่สามารถยับยั้งผู้กระทำความผิดให้เกรงกลัวต่อบทลงโทษของกฎหมาย ดังจะเห็นได้จากในช่วงเทศกาลปีใหม่ที่ผ่านมา มีการเกิดอุบัติเหตุทั่วประเทศ 3,919 เหตุ มีผู้เสียชีวิต 478 ราย และมีผู้บาดเจ็บ 4,128 ราย มีคดีเข้าสู่กระบวนการคุมประพฤติจากสำนักงานคุมประพฤติทั่วประเทศ 121 แห่ง ทั้งหมด 4,833 คดี แบ่งเป็นขับรถขณะเมาสุรา 4,342 คดี คดีขับรถประมาท 38 คดี และคดีอื่นๆ 452 คดี ซึ่งเปรียบเทียบกับสถิติคดีขับรถขณะเมาสุรา ช่วงเทศกาลปีใหม่ปีที่แล้ว พบว่า มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น 871 คดี คิดเป็นร้อยละ 25.09 โดยจะเห็นได้ว่า คดีที่มีการคุมประพฤติมากที่สุด คือ คดีเมาแล้วขับ โดยมาตรการบังคับโทษตามคำพิพากษาศาลของกรมคุมประพฤติ จะมีให้ผู้กระทำความผิดฐานเมาแล้วขับ ไปบริการสังคมในสถานพยาบาล รวมทั้งดำเนินกิจกรรมการกระตุ้นจิตสำนึก เพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด เช่น พาผู้กระทำความผิดไปเห็นผลกระทบที่เกิดขึ้นจริงจากอุบัติเหตุทางถนน ทั้งในส่วนของห้องฉุกเฉินและห้องศัลยกรรม รวมถึงเห็นการทำงานของเจ้าหน้าที่โรงพยาบาล และสภาพของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากอุบัติเหตุ รับประทานถึงความสูญเสียต่างๆ ที่เกิดขึ้น พร้อมใช้มาตรการอื่นๆ เช่น การใช้หลักศาสนา กล่อมเกลาคิดใจ การช่วยเหลืองานมูลนิธิเมาขับ การช่วยเหลืองานตำรวจจราจร หรือความปลอดภัยบนท้องถนนร่วมกับองค์กรอื่นๆ

จะเห็นได้ว่า กรณีความผิดเมาแล้วขับนั้น แม้จะมีการกำหนดโทษจำคุกตามกฎหมายไว้ แต่เมื่อไม่มีการบังคับใช้อย่างเข้มงวด ก็จะทำให้การลงโทษดังกล่าวไม่มีผลในการยับยั้งมิให้มีผู้กระทำความผิดอีก ดังเช่นกรณีเมาแล้วขับ แม้จะมีการกำหนดทั้งโทษจำคุกสูงขึ้นไป แต่ในเวลาที่ได้รับโทษจริงๆ กลับกลายเป็นการคุมประพฤติ จึงทำให้ผู้ขับไม่เกิดความเกรงกลัวต่อการถูกลงโทษ เมื่อมีการกระทำความผิดขึ้นแต่อย่างใด

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศญี่ปุ่น ซึ่งถือเป็นประเทศที่ประสบผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหาเมาแล้วขับ ได้ดีประเทศหนึ่ง ที่หลังจากเกิดอุบัติเหตุครั้งใหญ่ที่ทำให้เด็กน้อย จำนวนสามราย ต้องเสียชีวิต อันมีสาเหตุมาจากเมาแล้วขับ ประเทศญี่ปุ่น ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายจราจร โดยมีการกำหนดโทษเพิ่มมากขึ้น และมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด ตามหลักโทษหนัก - บังคับเข้ม ทำให้คดีเมาแล้วขับ รวมถึงอุบัติเหตุจากเมาแล้วขับลดปริมาณลงเป็นจำนวนมาก ผู้ศึกษา จึงได้ทำการวิเคราะห์ปัญหามาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานเมาแล้วขับในประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศญี่ปุ่น เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับกรณีเมาแล้วขับ ให้มีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ในการบัญญัติบทกฎหมายดังกล่าว ในประเด็นดังนี้

1. การแบ่งระดับโทษตามปริมาณแอลกอฮอล์

ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ได้กำหนดว่าหากตรวจพบว่ามีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดมากกว่า 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ถือว่า เมาสุรา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับตั้งแต่ห้าพันบาท ถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งให้พักใช้ใบอนุญาตขับขี่ที่มีกำหนดไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ และหากการขับขี่ขณะเมาสุราเป็นเหตุทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายหรือได้รับบาดเจ็บ ผู้กระทำความผิดก็ต้องระวางโทษมากขึ้น ตามมาตรา 160 ตรี แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ซึ่งการพิจารณาลงโทษผู้กระทำความผิดอยู่ในดุลยพินิจของศาลที่จะลงโทษ โดยไม่มีการกำหนดโทษตามระดับปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดที่ตรวจพบ ซึ่งต่างจากประเทศญี่ปุ่น ได้มีการแบ่งปริมาณแอลกอฮอล์ไว้ 2 กรณี ได้แก่

กรณีที่ 1 คือ ตรวจพบว่าผู้ขับขี่มีแอลกอฮอล์ในร่างกาย

ตามข้อกำหนดของประเทศญี่ปุ่นในกรณีเมาแล้วขับนั้น ถ้าตรวจพบว่ามีแอลกอฮอล์ ตั้งแต่ 0.15 - 25 มิลลิกรัมต่อลมหายใจ 1 ลิตร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 500,000 เยน และถูกตัดคะแนน 13 แต้ม โดยการลงโทษดังกล่าว จะเป็นกรณีที่พบว่าผู้ขับขี่นั้น มีปริมาณแอลกอฮอล์ในร่างกาย ตั้งแต่ 0.15 มิลลิกรัมต่อลมหายใจ 1 ลิตร ก็ถือว่ามีความผิดตามกฎหมายแล้ว แม้ว่าปริมาณแอลกอฮอล์ที่ตรวจพบจะยังไม่ถึงขั้นที่เรียกว่า เมาแล้วขับก็ตาม

หากตรวจ พบว่ามีแอลกอฮอล์เกินกว่า 0.25 มิลลิกรัมต่อลมหายใจ 1 ลิตร ต้องรับโทษเพิ่มขึ้น คือ ระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 500,000 เยน และถูกตัดคะแนน 25 แต้ม

ระดับที่ 2 กรณีที่ถือว่าเป็นการเมาแล้วขับ

กรณีนี้ เป็นการตรวจพบว่ามีแอลกอฮอล์ที่ถึงขั้นเรียกว่า เมาสุรา โดยจะต้องมีการพิจารณาตามสภาพว่าไม่อยู่ในอาการที่จะควบคุมการขับขี่ได้ตามปกติ เช่น เดินเซ ตาปรือ หน้าแดงก้ำ ฯลฯ ประกอบกับปริมาณแอลกอฮอล์ที่ตรวจพบด้วย หากมีอาการดังกล่าว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 1 ล้านบาท และหักคะแนน 35 แต้ม

การที่ประเทศญี่ปุ่น มีการแบ่งระดับแอลกอฮอล์ที่ตรวจพบ โดยถือว่ากรณีที่ผู้ขับขี่มีแอลกอฮอล์ในร่างกาย แม้จะไม่เข้ากรณีเมาแล้วขับ ก็ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย แต่จะมีโทษเบาว่ากรณีเมาแล้วขับ ซึ่งการกำหนดอัตราโทษตามระดับปริมาณแอลกอฮอล์ที่ตรวจพบนี้ ถือว่าเป็นการลงโทษที่เหมาะสมตามความผิดที่เกิดขึ้น และช่วยให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งต่างจากประเทศไทย เนื่องจากตามบทกฎหมายของประเทศไทยไม่มีการกำหนดระดับบทลงโทษตามปริมาณแอลกอฮอล์ โดยตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 เพียงแต่กำหนดปริมาณแอลกอฮอล์ที่ถือว่าเป็นเมาแล้วขับเท่านั้น คือ กรณีตรวจวัดจากเลือด แล้วปรากฏว่ามีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเกิน 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ให้ถือว่าเมาสุรา ดังนั้น หากปรากฏว่าผู้ขับขี่รถได้ดื่มแอลกอฮอล์ แต่ตรวจแล้วพบว่ามีปริมาณแอลกอฮอล์ 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ผู้ขับขี่ก็ไม่ถือว่าเป็นผู้เมาสุรา เมื่อไม่ถือว่าเมาสุรา ก็ไม่มีความผิดตามกฎหมาย เนื่องจากมีปริมาณแอลกอฮอล์ไม่เกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ซึ่งถือว่าเป็นช่องว่างของกฎหมายที่ทำให้ไม่สามารถลงโทษผู้ที่ขับขี่รถขณะดื่มสุราได้ จึงเห็นควรที่จะมีการกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วขับขีรถด้วย เนื่องจากการดื่มแอลกอฮอล์ แม้จะมีปริมาณน้อย ก็ส่งผลต่อร่างกายได้เช่นกัน

ซึ่งเกี่ยวกับการกำหนดระดับแอลกอฮอล์นี้ กรมการขนส่ง ก็มีมาตรการตรวจสอบและควบคุมผู้ขับขี่รถโดยสารสาธารณะทุกประเภท โดยมีการกำหนดให้ผู้ขับขี่รถสาธารณะต้องมีแอลกอฮอล์เป็นศูนย์ หากตรวจพบว่าพนักงานขับรถสาธารณะใด มีแอลกอฮอล์ขณะปฏิบัติหน้าที่ต้องเปลี่ยนพนักงานขับรถทันที เพื่อความปลอดภัย และจะมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับตั้งแต่ 2,000 - 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ส่วนผู้เก็บค่าโดยสาร ผู้ให้บริการ และนายตรวจ จะมีความผิดโทษปรับไม่เกิน 5,000 บาท และสำหรับผู้ประกอบการขนส่งที่ไม่ควบคุมกวดขันและดูแลพนักงานขับรถ และผู้ประจำรถ ก็มีความผิดด้วย โดยต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 40,000 บาท และมีผลต่อการพิจารณาต่ออายุใบอนุญาตประกอบการขนส่งด้วย ด้วยซึ่งมาตรการถือได้ว่าเป็นมาตรการที่จะเป็นการป้องกัน และปราบปรามมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น รวมทั้งเป็นการป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากเมาแล้วขับได้ จึงควรที่จะมีการนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ในการควบคุมผู้ขับขี่รถทุกประเภท ไม่จำกัดเฉพาะผู้ขับขี่รถสาธารณะเท่านั้น เนื่องจากหากผู้ใดรู้ว่า

จะต้องขับชീรต ก็ไม่สมควรที่จะมีการค้ำแอลกอฮอล์ใดๆ ทั้งสิ้น เพราะการค้ำเครื่องค้ำแอลกอฮอล์ บางครั้งเราก็ไม่สามารถที่จะจำกัดปริมาณได้ ดังนั้น เพื่อที่จะเป็นการตัดปัญหาดังกล่าว จึงสมควรที่จะมีการพิจารณามาตรการดังกล่าว ที่จะนำมาใช้เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาเมาแล้วขับ

ทั้งนี้ การที่ไม่มีการกำหนดโทษตามระดับแอลกอฮอล์ที่ตรวจพบ ส่งผลทำให้ลงโทษผู้กระทำความผิดฐานเมาแล้วขับ มีความไม่ชัดเจนแน่นอน หากในการกำหนดบทลงโทษมีการกำหนดตามความรุนแรง หรือผลที่เกิดขึ้นแล้ว ก็จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ เมื่อกรณีการบัญญัติกฎหมายขึ้นมา ก็เพื่อเป็นการลงโทษเพื่อยับยั้งมิให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ตามหลักทฤษฎีการข่มขู่ยับยั้งแล้ว การลงโทษควรมีความแน่นอน และมีความรุนแรงเหมาะสมกับการกระทำความผิด เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวต่อโทษ ไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำอีก และเป็นตัวอย่างให้บุคคลในสังคมได้เห็น เพื่อเป็นการยับยั้งมิให้กระทำความผิดขึ้น

2. บทบัญญัติและอัตราโทษ

ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 นี้ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทลงโทษแก่ผู้ที่กระทำความผิดฐานเมาแล้วขับ ตามพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550 โดยมีการเพิ่มอัตราโทษจำคุกและโทษปรับ รวมถึงโทษอื่นๆ ได้แก่การพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ แต่หลังจากที่มีการประกาศใช้กฎหมายฉบับดังกล่าว ก็ไม่ปรากฏว่าคดีเมาแล้วขับ รวมทั้งอุบัติเหตุที่เกิดจากการเมาแล้วขับนี้ จะลดลงแต่อย่างใด ซึ่งจะเห็นได้จากสื่อต่างๆ ว่าอุบัติเหตุที่เกิดจากการเมาแล้วขับ ได้เกิดขึ้นมากมายหลายเหตุการณ์ บางเหตุการณ์ได้ก่อให้เกิดความสูญเสียอย่างร้ายแรง ทำให้มีผู้เสียชีวิตจำนวนหลายราย แต่อุบัติเหตุจากสาเหตุเมาแล้วขับก็เกิดขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากอัตราโทษที่ผู้กระทำความผิดได้รับนั้น ยังไม่เพียงพอที่จะเป็นเกรงกลัวและยับยั้งไม่ให้มีการกระทำความผิดขึ้นอีก ตามหลักทฤษฎีการข่มขู่ยับยั้ง ปัจจุบันนี้ ถือได้ว่าอุบัติเหตุบนท้องถนนจากสาเหตุการเมาแล้วขับ เป็นพฤติกรรมเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อสังคม บทลงโทษ จึงต้องมีความเหมาะสมกับความผิด และภัยอันตรายหรือความรุนแรงของการกระทำความผิด ถ้าบทกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด ไม่มีความรุนแรง หรือมีความรุนแรงน้อยกว่าความร้ายแรงของการกระทำความผิด ผู้กระทำความผิด ก็จะไม่ได้เกิดความเกรงกลัว หรือมีการกระทำความผิดซ้ำอีก เพราะเห็นว่าโทษที่ได้รับไม่มีความรุนแรง แต่หากมีการกำหนดบทลงโทษที่รุนแรงมากกว่าผลของการกระทำความผิด ผู้กระทำความผิด หรือบุคคลในสังคม ย่อมเกิดความยับยั้งที่จะกระทำความผิด ดังนั้น จึงถือว่าโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด มีส่วนสำคัญในการที่จะป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดขึ้น

สำหรับบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด กรณีขับขีรถขณะเมาสุรานี้ ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ได้กำหนดครวาทโทษทั้งโทษจำคุกและโทษปรับที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งในกรณีเป็นเหตุทำให้ผู้อื่นเสียชีวิตนั้น ได้กำหนดโทษจำคุกไว้สูงสุด 10 ปี

ในกรณีเมาแล้วขับ เมื่อเกิดมีการกระทำความผิดขึ้น ตามแนวคำพิพากษาที่จะเป็นการรอกการลงโทษจำคุกและลงโทษปรับเป็นส่วนใหญ่ และแม้เป็นกรณีที่กระทำความผิดฐานเมาแล้วขับเป็นเหตุให้ผู้อื่นเสียชีวิต ก็ยังไม่เคยปรากฏว่าศาลลงโทษจำคุกแก่ผู้กระทำความผิดถึง 10 ปี ตามที่กฎหมายกำหนดแต่อย่างใด แม้จะมีประชาชนต้องเสียชีวิตหลายรายจากอุบัติเหตุดังกล่าวก็ตาม กลับกันบางคดีศาลมีคำพิพากษารอลงอาญา ลงแต่โทษปรับและคุมประพฤติผู้กระทำความผิดเท่านั้น การลงโทษกรณีดังกล่าว จึงทำให้ไม่เกิดความเกรงกลัวต่อมาตรการทางกฎหมายที่บัญญัติมาใช้บังคับ

แต่ถ้าในกรณีเมาแล้วขับ ศาลได้พิพากษาลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิด โดยไม่ได้มีการรอกการลงโทษจำคุก ก็จะทำให้เกิดการเกรงกลัว ไม่กล้ากระทำความผิดอีก เพราะการได้รับโทษจำคุกนั้น ถือว่าเป็นการลงโทษที่ทำให้ผู้ต้องโทษขาดเสรีภาพ และต้องเข้าไปอยู่ในสถานที่ที่มีกฎระเบียบ และไม่มีความสะดวกสบายร่วมกับผู้กระทำความผิดคนอื่นๆ ประกอบกับแนวคิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดกรณีเมาแล้วขับ เป็นเหตุทำให้ผู้อื่นได้รับอันตราย มองว่าเป็นการกระทำความผิดโดยประมาท แนวทางในการลงโทษ ก็จะไม่รุนแรงเทียบเท่ากระทำโดยเจตนา แม้การกระทำดังกล่าวจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงก็ตาม ดังเช่น กรณีของนักศึกษาสาวเชียงใหม่ที่ขับรถชนกลุ่มจักรยาน โดยตรวจพบว่ามีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดสูงกว่าที่กฎหมายกำหนด ซึ่งศาลจังหวัดเชียงใหม่ได้มีคำพิพากษาลงโทษจำคุก เป็นระยะเวลา 2 ปี ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้ว บทลงโทษดังกล่าวเทียบไม่ได้เลยกับความเสียหายที่เกิดขึ้นกับครอบครัวผู้เสียชีวิต และผู้ที่ได้รับบาดเจ็บ โดยเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้มีผู้เสียชีวิตจำนวน 3 ราย และบาดเจ็บ 6 ราย ซึ่งเหตุการณ์ครั้งนั้นไม่ได้สร้างความสูญเสียให้กับครอบครัวของผู้เสียชีวิตเป็นอย่างมากที่ต้องขาดเสาหลักของครอบครัว และบางรายต้องสูญเสียอวัยวะมต้องกลายเป็นคนพิการตลอดชีวิต

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นควรที่จะมีการเพิ่มบทลงโทษ ในกรณีที่ขับขีรถขณะรู้ว่าตนเองดื่มสุราแล้วเป็นเหตุทำให้ผู้อื่นได้รับอันตราย โดยให้มีการลงโทษกรณีดังกล่าวที่แน่นอนชัดเจน โดยจะเห็นว่าการกระทำความผิดดังกล่าว เป็นการกระทำโดยประมาทเสมอไม่ได้ เนื่องจากผู้ขับขี่ได้รู้ตนเองอยู่แล้วว่าได้ดื่มสุรา มา แต่ก็ยังมีการขับขีรถจนทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้อื่น อาจถือได้ว่าการกระทำดังกล่าว เป็นที่คาดได้ว่าจะเกิดผลเสียหายขึ้น แต่ก็ยังมีนักกฎหมายได้เห็นว่าการขับขีรถขณะเมาสุราแล้วทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายนี้ ไม่เป็นการกระทำโดยเจตนา เนื่องจากการกระทำโดยเจตนา นั้น ผู้กระทำต้องกระทำโดยประสงค์ต่อผล หรือเล็งเห็นผลแห่งการกระทำนั้น ซึ่งการขับขีรถคงไม่มีใครที่จะประสงค์ให้มีการชนคนเสียชีวิต หรือถึงขั้นที่จะเล็งเห็นผลได้ว่าจะมีผู้ได้รับอันตราย

จากการขับขีรถของตน แต่เมื่อการขับขีรถขณะเมาสุรา เป็นพฤติกรรมที่ถือว่าเป็นอันตรายของ คนในสังคม และเพื่อเป็นการป้องกันอันตรายที่จะเกิดขึ้น จึงเห็นควรที่จะมีการกำหนดบทบัญญัติ และโทษที่เหมาะสมในกรณีดังกล่าว เพื่อเป็นการข่มขู่ยังมิให้มีการกระทำความผิดขึ้น ตามหลัก ทฤษฎีการข่มขู่ยับยั้ง

โดยแนวคิดในการเพิ่มโทษผู้กระทำความผิดฐานเมาแล้วขับนั้น ได้มีนักวิชาการโต้แย้งว่า เป็นการแก้ปัญหาคือปลายเหตุ ไม่สามารถแก้ไขปัญหามาแล้วขับได้อย่างแท้จริง แต่เมื่อได้ศึกษา กฎหมายจราจรของประเทศญี่ปุ่นแล้ว จะเห็นว่าประเทศญี่ปุ่นก็ได้มีการแก้ไขปัญหามาแล้วขับ โดยการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติ และบทลงโทษให้หนักขึ้น โดยใช้มาตรการโทษหนัก - บังคับเข้ม ซึ่งปรากฏว่าการเพิ่มบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด ทำให้ประเทศญี่ปุ่นประสบความสำเร็จในการแก้ไข ปัญหามาแล้วขับได้ โดยจำนวนผู้เสียชีวิตจากเมาแล้วขับ จากปี ค.ศ. 2001 - 2010 ลดลงจากจำนวน 1,191 ราย เหลือเพียง 287 ราย เนื่องจากผู้ขับขีรถเกิดความเกรงกลัวต่อบทลงโทษจึงไม่กล้ากระทำ ความผิด เพราะถ้าหากเกิดกรณีเมาแล้วขับ เป็นเหตุทำให้ผู้อื่นเสียชีวิต ต้องระวางโทษจำคุกถึง 20-25 ปี ซึ่งมีอัตราโทษเท่ากับ ความผิดฐานฆ่าคนตาย ตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย จะเห็นได้ว่าการเพิ่มบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด แม้จะเป็นการแก้ไขปัญหาคือปลายเหตุ แต่หาก ทำให้สามารถแก้ปัญหามาแล้วขับได้ ก็ถือเป็นแนวทางหนึ่งที่น่านำมาบังคับใช้ และดีกว่าที่จะไม่มี การแก้ไขใดๆ เลย

3. การกระทำความผิดซ้ำ

ในส่วนการของกระทำความผิดซ้ำกรณีเมาแล้วขับนี้ ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ไม่ได้มีการบัญญัติถึงกรณีผู้ขับขีรถที่เคยกระทำความผิดฐานเมาแล้วขับ แล้วต่อมาก็ได้ กระทำความผิดซ้ำอีก เนื่องจากหากว่าการกระทำความผิดฐานเมาแล้วขับนั้น หากศาลไม่ได้มี คำพิพากษาถึงที่สุด ให้ลงโทษจำคุก ก็ไม่สามารถที่จะกำหนดโทษเพิ่มแก่ผู้กระทำความผิดได้ ตามมาตรา 92 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และความผิดฐานเมาแล้วขับ ก็ไม่ถือว่าเป็นความผิด อย่างหนึ่งอย่างใดที่กำหนดไว้ในมาตรา 93 จึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่จะเพิ่มโทษแก่ผู้กระทำความผิดซ้ำ ได้เช่นกัน

การกระทำความผิดฐานเมาแล้วขับ โดยที่ยังไม่เกิดความเสียหายเกิดขึ้นนั้น ปกติศาล จะไม่ลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นถึงขั้นจำคุก แต่ถ้าหากผู้ขับขีรถนั้น ได้มีกระทำความผิดฐานเมาแล้วขับอีก ก็ควรมีบทบัญญัติที่จะเป็นการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด ให้เกิดความเกรงกลัวและไม่กล้ากระทำ ความผิดซ้ำอีก หลักทฤษฎีการข่มขู่ยับยั้ง

4. มาตรการลงโทษที่เป็นการป้องกันมิให้มีการกระทำความผิด

ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2552 ในกรณีมาแล้วฉบับนั้น ได้กำหนดบทลงโทษเฉพาะกรณีแก่ผู้กระทำความผิดเท่านั้น ไม่ได้มีการกล่าวถึงกรณีที่บุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดนั้น ต้องรับผิดชอบด้วยแต่อย่างใด แต่หากพิจารณาถึงสาเหตุในการกระทำความผิดฐานมาแล้วฉบับแล้ว นอกจากจะพบว่าสาเหตุมาจากตัวผู้กระทำความผิดแล้ว ยังพบว่าปัจจัยจากบุคคลรอบข้างหรือสภาพแวดล้อมกายยังเป็นปัจจัยในการส่งเสริม หรือสนับสนุนให้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น

ในกรณีนี้ ตามพระราชบัญญัติจราจรของประเทศญี่ปุ่น ไม่ได้มีการกำหนดบทลงโทษเฉพาะแก่ผู้ขับขี่เท่านั้น แต่ได้มีบทบัญญัติในการลงโทษบุคคลภายนอกที่มี ถือว่ามีส่วนในการสนับสนุนให้มีการกระทำความผิดด้วย โดยตามมาตรา 65 แห่งพระราชบัญญัติจราจรของประเทศญี่ปุ่น ได้กำหนดให้มีการลงโทษบุคคลอื่นนอกจากผู้ขับขี่ดังนี้

4.1 ตามมาตรา 65 (2) กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดให้ยืม หรือให้ใช้ยานพาหนะแก่ผู้ที่จะกระทำความผิดฐานขับขี่รถขณะมีแอลกอฮอล์ในร่างกาย กล่าวคือ หากปรากฏว่ามีการให้ผู้ที่มิมีแอลกอฮอล์ในร่างกายยืมหรือให้ใช้ยานพาหนะแล้ว ผู้นั้นถือว่ามีผิดตามกฎหมาย ต้องระวางโทษตามที่กฎหมายกำหนด โดยบทลงโทษแก่ผู้ที่กระทำความผิดกรณีนี้ ก็ได้แบ่งออกเป็น 2 กรณี ได้แก่

4.1.1 กรณีที่ผู้ขับขี่ถือว่ามาแล้วฉบับนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 1,000,000 เยน

4.1.2 กรณีผู้ขับขี่มีแอลกอฮอล์ในร่างกาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 500,000 เยน

4.2 ตามมาตรา 65 (3) ห้ามให้สุรา หรือสนับสนุนการดื่มสุรา แก่ผู้ที่จะกระทำความผิดฐานขับขี่รถขณะมีแอลกอฮอล์ในร่างกาย กล่าวคือ กรณีนี้ จะเป็นการลงโทษแก่บุคคลที่สนับสนุนให้มีการดื่มสุรา โดยให้ดื่มแอลกอฮอล์โดยรู้ว่าผู้นั้นต้องขับขี่รถ อันจะเป็นการกระทำความผิดฐานขับขี่รถขณะเมาสุรา ซึ่งในที่นี้ รวมถึงร้านอาหารหรือสถานที่ที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วย เมื่อปรากฏว่าผู้ที่มาดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น เดินทางโดยขับรถมาเอง เมื่อให้การขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้ ก็ถือว่ามีผิดตามมาตราแล้ว เนื่องจากถือว่าเป็นการให้ หรือสนับสนุนให้มีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยรู้อยู่แล้วว่าผู้นั้นต้องขับขี่รถ ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนบทบัญญัติกฎหมายที่กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดขับรถในขณะมีแอลกอฮอล์ในร่างกาย หากมีการฝ่าฝืนต้องระวางโทษ ดังนี้

4.2.1 กรณีที่ถือว่าผู้ขับขี่มาแล้วขับ ระวังโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 500,000 เยน

4.2.2 กรณีที่ถือว่าผู้ขับขี่มีแอลกอฮอล์ในร่างกาย ระวังโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน 300,000 เยน

4.3 ตามมาตรา 65 (4) ห้ามร้องขอหรือไหว้วานให้ผู้อื่นขับขี่ยานพาหนะไปส่งตนเอง โดยที่รู้อยู่แล้วว่าบุคคลนั้น เป็นผู้ที่มีแอลกอฮอล์ในร่างกาย อีกทั้งห้ามร่วมโดยสารไปในยานพาหนะที่ขับขี่โดยบุคคลที่ขับขี่ขณะมีแอลกอฮอล์ในร่างกาย กล่าวคือ ตามมาตรานี้ ห้ามมิให้มีการใช้ผู้ขับขี่ที่มีแอลกอฮอล์ในร่างกาย เนื่องจากถือได้ว่าเป็นการสนับสนุนให้มีการกระทำความผิดฐานมาแล้วขับเกิดขึ้น รวมทั้งห้ามมีการโดยสารรถร่วมกับผู้ขับขี่ที่มีแอลกอฮอล์ในร่างกาย ต้องระวังโทษดังนี้

4.3.1 กรณีที่ถือว่าผู้ขับขี่มาแล้วขับ ระวังโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 500,000 เยน

4.3.2 กรณีที่ถือว่า ผู้ขับขี่มีแอลกอฮอล์ในร่างกาย ระวังโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี ปรับไม่เกิน 300,000 เยน

จะเห็นได้ว่ามาตรการข้างต้นนี้ เป็นการกำหนดบทลงโทษแก่บุคคลภายนอกที่มีส่วนในสนับสนุนให้มีการกระทำความผิด ทั้งนี้ เนื่องจากก่อนมีการแก้ไขพระราชบัญญัติจราจรของประเทศญี่ปุ่นดังกล่าวข้างต้นนี้ ได้เกิดอุบัติเหตุรถชนกันเป็นเหตุทำให้มีเด็กเสียชีวิต จำนวน 3 ราย ซึ่งสาเหตุมาจากมาแล้วขับนั้น ปรากฏว่าผู้โดยสารที่ร่วมโดยสารมากับผู้ขับขี่ที่มีแอลกอฮอล์ในร่างกาย ช่วยกันทำลายหลักฐานโดยให้ผู้ขับขี่ดื่มน้ำเป็นจำนวนมาก เพื่อที่จะเห็นปริมาณแอลกอฮอล์ในร่างกายลดลง ซึ่งขณะนั้น กฎหมายของประเทศญี่ปุ่น ไม่มีบทบัญญัติที่จะสามารถลงโทษผู้โดยสารดังกล่าวได้ จึงไม่ได้มีการดำเนินคดีกับผู้ร่วมโดยสารแต่อย่างใด จึงเป็นที่มาที่มีการแก้ไขกฎหมายให้สามารถลงโทษแก่ผู้ที่สนับสนุน หรือโดยสารมาจากรถที่ขับขี่โดยผู้ที่มีแอลกอฮอล์ในร่างกาย ซึ่งหลังจากมีการประกาศใช้กฎหมายดังกล่าว ก็ถือว่าประสบผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหามาแล้วขับได้

ในการกระทำความผิดนั้น บางครั้งบุคคลรอบข้าง สังคม ก็มีมีส่วนสนับสนุนให้มีการกระทำความผิดขึ้น ดังนั้น จึงควรที่จะให้สังคมและบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง มีส่วนรับผิดชอบในการกระทำความผิดดังกล่าวด้วย โดยหากบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับผู้กระทำความผิดต้องได้รับโทษแล้ว ก็จะต้องส่งผลให้บุคคลภายนอกและสังคมช่วยกันห้ามปรามและป้องกันมิให้การกระทำความผิดขึ้น ไม่เพิกเฉยต่อการกระทำความผิดใดๆ

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

มาแล้วซ้ำ ถือได้ว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมในมายาวนาน และพบว่ามีปริมาณคดีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และจากสถิติการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนในช่วงเทศกาล พบว่ามาแล้วซ้ำ ถือเป็นสาเหตุหลักของการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน ซึ่งปัจจุบัน แม้จะมีการแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ในกรณีขับซัดขณะเมาสุรา โดยมีการกำหนดเพิ่มโทษจำคุกและโทษปรับให้สูงขึ้น และเพิ่มโทษพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ปริมาณคดีมาแล้วซ้ำ หลังที่มีการแก้ไขกฎหมายดังกล่าว ก็ไม่ได้ลดลงตามที่คาดหวังไว้ มาตรการที่รัฐออกมาใช้บังคับ ทั้งมาตรการบังคับทางอาญา และมาตรการบังคับทางปกครอง จึงยังไม่สามารถยับยั้งผู้กระทำความผิดได้ เนื่องจากโทษจำคุกในทางปฏิบัติ ไม่มีการบังคับใช้จริง ผู้กระทำความผิดจึงไม่เกิดความเกรงกลัวในโทษที่จะได้รับ และยังก่อให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำอีก

ในความคิดฐานขบถขณะมีเมามา มีลักษณะความผิดที่กฎหมายบัญญัติเป็นข้อห้าม (Mala Prohibita) ห้ามผู้ขับขี่ขบถขณะมีเมามา มีขึ้นเพื่อเป็นกฏกติกาการใช้ทางสาธารณะร่วมกันของคนในสังคมเพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของคนในสังคม การที่ผู้ขับขี่ขบถขณะมีแอลกอฮอล์ในเลือดเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดหรือขณะมีเมามา ไม่เป็นความผิดในตัวเอง (Mala in se) ไม่ใช่การกระทำที่ชั่วร้าย ผิดบาป ไม่ขัดต่อศีลธรรมเช่นเดียวกับการกระทำความผิดฐานฆ่าคนตาย ดังนั้น การกระทำความผิดฐานดังกล่าว จึงไม่เป็นอาชญากรรม

ซึ่งการลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ตามหลักทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง ตั้งอยู่บนความเชื่อพื้นฐานว่า การกระทำผิดที่เกิดขึ้นในสังคม เมื่อเกิดขึ้นแล้วไม่สามารถที่จะย้อนเวลากลับไปแก้ไข ไม่ให้การกระทำนั้นเกิดขึ้นอีกได้ ดังนั้น เมื่อเกิดการกระทำผิดเกิดขึ้น เราจึงควรหาทางที่จะป้องกันมิให้การกระทำผิดลักษณะนั้นเกิดขึ้นมาอีก มากกว่าที่จะแก้แค้นทดแทนผู้กระทำผิด โดยการลงโทษเป็นการข่มขู่ทำให้เกิดความกลัวต่อโทษ หรือสร้างนิสัยและสอนศีลธรรมแก่ประชาชน โดยมองว่าการลงโทษควรมีไว้เพื่อเป็นการยับยั้งและป้องกันมิให้เกิดการกระทำผิดนั้นเกิดขึ้นอีก โดยการใช้นิวคิดเรื่องการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) ดังนั้น วัตถุประสงค์ของการลงโทษตามทฤษฎีข่มขู่ ยับยั้ง จึงแบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ

(1) การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งโดยเฉพาะหรือป้องกันโดยเฉพาะ เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดรายบุคคล เพื่อยับยั้งมิให้เขากระทำความผิดซ้ำ อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นการป้องกันโดยเฉพาะ

(2) การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งโดยทั่วไป หรือป้องกันโดยทั่วไป เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อเป็นตัวอย่างให้สังคมทั่วไปได้เห็น เพื่อที่จะได้เกรงกลัวโทษจากการกระทำความผิด และไม่คิดที่จะกระทำความผิดขึ้นอีก อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นการป้องกันโดยทั่วไป

โดย ชิซาร์ เบ็คคาเรีย เห็นว่าการลงโทษเป็นสิ่งจำเป็น การลงโทษสามารถช่วยป้องกันสังคมได้ โดยการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำความผิด เบ็คคาเรียได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่ง “ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง” เบ็คคาเรีย ได้วางแนวคิดเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งไว้เป็นแนวคิดและหลักการพื้นฐานในการลงโทษ เบ็คคาเรีย อธิบายถึงทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งว่า การลงโทษที่สามารถข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำความผิดได้ ควรจะต้องมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

(1) การลงโทษต้องทำด้วยความรวดเร็ว เบ็คคาเรีย ให้เหตุผลว่า ผู้กระทำความผิดบางราย กระบวนการยุติธรรมใช้เวลาหลายปี กว่าที่จะนำตัวมาพิพากษาลงโทษ บ่อยครั้งที่พบว่าเวลาใช้การติดตามตัวยาวนานกว่าเวลาตามโทษที่จะกำหนดให้ลงโทษสำหรับความผิดนั้นเสียอีก แม้ว่า จะกำหนดโทษสูงสุดแล้วก็ตาม เบ็คคาเรียจึงกล่าวไว้ว่า “การลงโทษด้วยความรวดเร็วว่องไวและความใกล้ชิดกับการประกอบอาชญากรรมจะเกิดประโยชน์มากกว่า” และความรวดเร็วในการพิพากษาวางโทษผู้กระทำความผิด มีความสัมพันธ์กับขนาดของการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง การพิพากษาวางโทษ และการลงโทษด้วยความรวดเร็ว มีความสำคัญอย่างยิ่ง

(2) ความแน่นอนในการลงโทษ เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นมาแล้ว จะต้องจับตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้ได้ เพราะหากว่าจับกุมไม่ได้จะทำให้บุคคลทั่วไปคิดว่า โอกาสที่เขา จะได้รับความทุกข์นั้นมีน้อย ทำให้เขาเลือกตัดสินใจที่จะกระทำความผิด แม้ว่าโทษนั้นจะได้กำหนดไว้ให้ผลร้ายมากกว่าผลดีก็ตาม แต่ถ้าหากว่ากระทำความผิดแล้วถูกจับได้เสมอ ผู้ที่คิดจะกระทำก็ ต้องชั่งผลได้ผลเสียก่อน ในกรณีนี้ ศาสตราจารย์ จิตติ ดิงศภักดิ์ กล่าวว่า คนกลัวถูกจับมากกว่า กลัวการถูกลงโทษ ถ้าหากว่าทำผิดทุกครั้งแล้วถูกจับทุกครั้ง คนที่คิดจะทำผิดก็มีน้อย นอกจาก ผลได้จากการกระทำความผิด มีมากกว่าผลร้ายเท่านั้น

ประเด็นเรื่องความแน่นอนในการลงโทษ เบ็คคาเรีย เห็นว่าเป็นคุณภาพที่สำคัญที่สุดของการลงโทษ เบ็คคาเรีย กล่าวว่า แม้กระทั่งความชั่วร้ายที่น้อยที่สุด แต่เมื่อผู้กระทำความผิดได้รับโทษที่แน่นอน ย่อมจะมีผลในการสร้างความเกรงขามในจิตใจคนได้ดียิ่ง” และเขายังกล่าวอีกว่า “ความแน่นอนในการลงโทษ หากมันสามารถช่วยบรรเทาได้ การลงโทษนั้น มันจะถูกบันทึกใน ความทรงจำได้ยิ่งกว่าความกลัวในวิธีอื่นซึ่งยุ่งยากกว่า แต่เจอไว้ด้วยความหวังว่าจะได้รับการยกเว้นโทษ

(3) ความเคร่งครัดหรือความรุนแรงในการลงโทษ เบ็ดเตล็ด เน้นว่าการลงโทษที่มีประสิทธิผล โทษที่เป็นไปได้ดี จะต้องมากเกินกว่าประโยชน์ที่ผู้กระทำผิดจะได้รับจากการประกอบอาชญากรรม

ซึ่งการลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง มิให้เกิดการกระทำผิดอีกได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จะต้องปฏิบัติตามหลักสำคัญ 3 ประการ คือ

1) การลงโทษต้องได้สัดส่วนกับการกระทำผิด (Proportionality)

(1) การลงโทษต้องมีความ “เท่าเทียมกับ” หรือ “พอดี” กับอาชญากรรม

(2) การลงโทษต้องไม่ใช่วิธีการที่รุนแรงเกินกว่าอาชญากรรม ซึ่งรัฐไม่มีสิทธิอำนาจที่จะลงโทษผู้ใดเกินกว่าที่จำเป็น และการลงโทษที่มีระดับมากเกินไป จะเป็นการสนับสนุนให้เกิดอาชญากรรม สำหรับผู้ก่ออาชญากรรมที่หนักกว่าและอาชญากรรมที่รุนแรง ควรจะลงโทษให้เท่ากับอาชญากรรมนั้น แต่การลงโทษที่ไม่เท่ากับอาชญากรรมจะกลายเป็นเหตุจูงใจให้ผู้กระทำผิดประกอบอาชญากรรมที่ร้ายแรงยิ่งขึ้น

2) การรับรู้ของสาธารณชน (Public Knowledge) เบ็ดเตล็ดเห็นว่า การลงโทษจะไม่สามารถข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำผิดได้ จนกว่าการลงโทษนั้นจะเป็นที่รับรู้โดยทั่วไปของสาธารณชน

(1) การลงโทษควรกระทำด้วยความรวดเร็ว จนสามารถทำให้สาธารณชนเข้าใจเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างการลงโทษกับอาชญากรรมนั้น

(2) การลงโทษควรเหมาะสมทางสัญลักษณ์ และเข้ากันได้กับอาชญากรรม เพื่อให้สาธารณชนเกิดการเปรียบเทียบ ระหว่างแรงจูงใจจากการประกอบอาชญากรรมกับการลงโทษที่จะได้รับ

(3) การลงโทษควรมีความแน่นอน

3) กฎหมายกับการลงโทษ จะต้องเป็นเรื่องที่สาธารณะและต้องมองเห็นได้ เช่น การพิมพ์หนังสือทำให้สาธารณชนสามารถเข้าถึงกฎหมาย อันจะทำให้ระลึกความทรงจำถึงสัญญาประชาคม สำหรับการลงโทษ โดยเฉพาะอาชญากรรมที่มีความร้ายแรงรองลงมากการลงโทษควรจะต้องเห็นได้ชัดเจนเพื่อข่มขู่การกระทำผิดอื่น สำหรับอาชญากรรมร้ายแรง การลงโทษเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และเป็นงานของสาธารณชนที่จะต้องช่วยกัน

โดยตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 กำหนดห้ามมิให้ขับขีรถขณะเมาสุรา ซึ่งในการตรวจสอบว่าผู้ใดจะมีความผิดฐานขับขีรถขณะเมาสุรานั้น ตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 กำหนดว่าในการทดสอบว่าผู้ขับขีเมาสุราหรือไม่นั้น กระทำโดยการตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดของผู้ขับขี กำหนดให้ทำได้ 3 วิธี คือ

(1) ตรวจวัดลมหายใจด้วยเครื่องมือ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการตรวจสอบ หรือทดสอบ โดยวิธีเป่าลมหายใจ (Breath Analyzer Test) และอ่านค่าของแอลกอฮอล์ในเลือดเป็นมิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์

(2) ตรวจวัดจากปัสสาวะ

(3) ตรวจวัดจากเลือด

การตรวจวัดตาม (2) หรือ (3) ให้ใช้ในกรณีที่ไม่สามารถทดสอบตาม (1) ได้เท่านั้น

ถ้ากรณีตรวจวัดจากเลือด แล้วปรากฏว่ามีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเกิน 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ให้ถือว่าเมาสุรา

ดังนั้น เมื่อมีการขับขี่รถขณะที่มีปริมาณเกินกว่า 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ก็จะมีคามผิดตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 และหากก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิต ก็ต้องรับโทษเพิ่มขึ้น ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งให้พักใช้ใบอนุญาตขับขี่มีกำหนดไม่น้อยกว่าหกเดือน หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ และถ้าการขับขี่รถขณะเมาสุราจนเป็นเหตุทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กาย หรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท และให้ศาลสั่งพักใช้ใบอนุญาตขับขี่มีกำหนดไม่น้อยกว่าหนึ่งปี หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่

หากทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองถึงหกปี และปรับตั้งแต่สี่หมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสองหมื่น และถ้าเป็นเหตุทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงสองแสนบาท ตามมาตรา 161 ตรี แห่งพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 โดยบทบัญญัติในการลงโทษผู้ที่ขับขี่รถขณะเมาสุรานี้ ได้มีการเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550 เนื่องจากได้เกิดอุบัติเหตุทางถนนเพิ่มมากขึ้น โดยสาเหตุจากขับรถในขณะเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่น ก็เพิ่มมากขึ้นด้วย จึงต้องมีการปรับปรุงบทกำหนดโทษ เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

จากการศึกษากฎหมายจราจร กรณีเมาแล้วขับของประเทศญี่ปุ่น ประเทศญี่ปุ่น ถือเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ประชาชนในประเทศนิยมดื่มสุรา โดยก่อนหน้าที่ประเทศญี่ปุ่น จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายจราจร เกี่ยวกับกรณีขับขี่รถขณะมึนเมานั้น ประเทศญี่ปุ่น ได้เกิดอุบัติเหตุอันน่าเศร้า โดยมีสาเหตุมาจากเมาแล้วขับ ซึ่งอุบัติเหตุดังกล่าว ทำให้เด็กต้องเสียชีวิตจำนวน 3 ราย จนเกิดกระแสสังคม และเสนอให้มีการแก้ไขกฎหมาย ประเทศญี่ปุ่นจึงตัดสินใจเช่นนโยบาย โทษหนัก-บังคับเข้ม” (เก็บบทชีวะ) โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายจราจรทางบกกรณีเมาแล้วขับ มีการกำหนดความผิด และเพิ่มโทษ กรณีมีแอลกอฮอล์ในร่างกาย จนถึงขั้นเมาแล้วขับ และมีการเพิ่มบทบัญญัติ

ลงโทษแก่ผู้ให้ขี้ม หรือให้ช้ายานพาหนะ ให้สุราหรือสนับสนุนการดื่มสุราและร้องขอหรือไหว้วาน ให้ผู้อื่นขับขี้นพาหนะไปส่งตนเอง โดยที่รู้อยู่แล้วว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ที่มีแอลกอฮอล์ในร่างกาย อีกทั้งห้ามร่วมโดยสารไปในยานพาหนะที่ขับขี้นโดยบุคคลที่มีแอลกอฮอล์ในร่างกาย ซึ่งหลังจากที่มีการประกาศใช้กฎหมายใหม่ดังกล่าว ทำให้เมื่อ พ.ศ. 2557 จำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุลดลงทุกปี จนเหลือเพียง 227 ราย ทั่วประเทศ จากจำนวนประชากรทั้งหมด 126.5 ล้านคน

จากสถิติคดีเมาแล้วขับ และจำนวนอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจากการเมาแล้วขับนั้น จะเห็นได้ว่า คดีเมาแล้วขับนั้น ได้มีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งที่ประเทศไทยได้มีการบัญญัติกฎหมายและบทลงโทษเพื่อที่จะลงโทษแก่ผู้ที่กระทำความผิด แต่ก็ไม่สามารถทำให้จำนวนคดีเมาแล้วขับนั้น ลดลงได้เลย กลับกันนอกจากจำนวนคดีเมาแล้วขับจะมีปริมาณเพิ่มขึ้นแล้ว ความรุนแรงของอุบัติเหตุ ก็ทวีความรุนแรงขึ้นด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษา จึงได้ทำการวิเคราะห์ปัญหากรณีเมาแล้วขับใน 4 ประเด็น ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

1) การแบ่งระดับโทษตามปริมาณแอลกอฮอล์

เนื่องจากตามกฎหมายของประเทศไทย ไม่มีการกำหนดบทลงโทษตามระดับปริมาณแอลกอฮอล์ที่ตรวจพบ มีการกำหนดไว้เพียงกว้างๆ ว่าหากมีการตรวจสอบและพบว่าผู้ขับขี้นมีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดเกินกว่า 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ก็ถือว่าผู้นั้นเมาสุรา ต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติจราจร พ.ศ. 2522 แต่หากตรวจพบแล้วมีปริมาณแอลกอฮอล์น้อยกว่านั้น ก็ไม่ถือว่าผู้นั้นเมาสุรา จึงไม่มีความผิดตามกฎหมาย

ซึ่งการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานขับขี้นรถขณะเมาสุรานั้น ศาลก็จะเป็นผู้ใช้ดุลยพินิจ ในการกำหนดบทลงโทษ ซึ่งโดยส่วนใหญ่ศาลจะไม่ลงโทษผู้กระทำความผิดฐานเมาแล้วขับถึงขั้นจำคุก แต่ทั้งนี้บทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด ก็ไม่ได้มีแบ่งระดับการลงโทษตามปริมาณแอลกอฮอล์ที่ตรวจพบแต่อย่างใด การพิจารณาลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดจึงอยู่กับดุลยพินิจของศาลที่จะกำหนดโทษ ซึ่งทำให้การลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด กรณีนี้ ยังไม่มีความแน่นอน

2) บทบัญญัติ และอัตราโทษ

โดยหลักการลงโทษแล้ว ความมุ่งหมายสูงสุดก็เพื่อให้ประชาชนเกิดความเกรงกลัว ต่อโทษ และไม่กล้าที่จะกระทำความผิด ซึ่งบทลงโทษดังกล่าวก็ต้องมีความเหมาะสมกับความผิดที่เกิดขึ้น หากกรณีที่กำหนดบทลงโทษสำหรับความผิดใดแล้ว แต่การกระทำความผิดนั้นก็ไม่มีการลดลง แสดงว่าโทษที่กำหนดสำหรับความผิดนั้นไม่มีความเหมาะสม ต้องมีการเพิ่มบทลงโทษให้เหมาะสม เพื่อที่จะให้เกิดความเกรงกลัว และไม่กล้ากระทำความผิดขึ้น

ซึ่งในส่วนของกรณีเมาแล้วขับนั้น แม้จะมีกฎหมายกำหนดบทบัญญัติและบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด จำนวนคดีการกระทำความผิดก็ยังคงมีจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ จึงมองได้ว่า

บทลงโทษสำหรับความผิดมาแล้วซ้ำ ยังไม่เหมาะสมกับภัยอันตรายที่จะเกิดขึ้น ดังจะเห็นจากข่าวที่ปรากฏตามสื่อต่างๆ ว่าอุบัติเหตุที่เกิดจากการเมาแล้วขับ สามารถทำให้เกิดความเสียหาย ทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สินจำนวนมาก ซึ่งถือได้ว่าเป็นพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดอันตรายต่อบุคคลในสังคม จึงสมควรที่จะต้องมีการบัญญัติกฎหมายและบทลงโทษที่หนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีเมาแล้วขับ เป็นเหตุทำให้ผู้อื่นชีวิต หรือได้รับบาดเจ็บสาหัส เพื่อให้เกิดความเกรงกลัวและป้องปรามมิให้มีการกระทำความผิดขึ้น

3) การกระทำความผิดซ้ำ

เนื่องจากปัจจุบันการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานเมาแล้วขับส่วนใหญ่ ศาลจะไม่ลงโทษจำคุก แต่จะเป็นสั่งคุมประพฤติผู้กระทำความผิดแทน ซึ่งเมื่อบทลงโทษไม่สามารถสร้างความเกรงกลัวต่อผู้กระทำความผิดได้แล้วนั้น โอกาสที่บุคคลดังกล่าวกลับมากระทำความผิดก็เป็นไปได้มากขึ้น ทั้งการกระทำความผิดฐานเมาแล้วขับเป็นกรณีที่ผู้กระทำได้รู้ตัวในขณะที่กระทำความผิด ดังนั้น เมื่อมีการกระทำผิดซ้ำขึ้นอีก ก็สมควรที่จะมีการเพิ่มบทลงโทษที่หนักขึ้น ควรจะมีการเพิ่มเติมบทบัญญัติการกระทำความผิดซ้ำในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 ดังนี้

4) มาตรการลงโทษที่เป็นการป้องกันมิให้มีการกระทำความผิด

หากพิจารณาแล้ว การกระทำความผิดใดก็ตาม นอกจากจะเกิดขึ้นเพราะการกระทำของผู้กระทำความผิดแล้ว ปัจจัยภายนอกไม่ว่าจะเป็นบุคคลรอบข้าง หรือแม้กระทั่งสภาพสังคม ก็ถือว่ามีส่วนในการสนับสนุนให้มีการกระทำความผิดด้วย ซึ่งกรณีของความผิดมาแล้วซ้ำนั้น แม้จะเป็นความผิดที่กำหนดไว้เฉพาะแก่ผู้ที่ขับขีรถขณะเมาสุราเท่านั้น ผู้ใดไม่ได้เป็นผู้ขับขีรถก็ไม่ถือว่ามีความผิดตามกฎหมาย แต่ทั้งนี้ หากจะให้การแก้ไขปัญหานั้นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรที่จะมีบทบัญญัติเพื่อลงโทษแก่บุคคลที่เกี่ยวข้องด้วย เพื่อเป็นการให้สังคมได้มีส่วนช่วยในการป้องกันและปราบปรามมิให้เกิดความผิดขึ้น ทั้งนี้ หากบุคคลใด ไม่สนใจหรือเพิกเฉย อาจต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมายได้ ยกตัวอย่างเช่น สถานบันเทิงที่มีการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่ผู้ที่ขับขีรถมาอย่างนี้ถือว่าเจ้าของร้านก็มีส่วนในการสนับสนุนให้มีการฝ่าฝืนกฎหมายขึ้น เนื่องจากการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งที่รู้ว่าผู้นั้นต้องขับขีรถอันฝ่าฝืนกฎหมาย ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจุบัน ประเทศไทย ยังไม่มีกฎหมายลักษณะนี้ ร้านอาหารที่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ก็จะทำการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยไม่สนใจว่าผู้นั้น จะขับขีรถหรือไม่อย่างไร หวังแต่เพียงกำไรจากการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เท่านั้น แต่หากมีการเพิ่มบทบัญญัติดังกล่าวขึ้นมาใช้บังคับ ก็จะทำให้การป้องกันกรณีเมาแล้วขับนั้นประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหาความรับผิดชอบทางอาญา กรณีเมาแล้วขับของประเทศไทย และกฎหมายจราจรกรณีเมาแล้วขับของประเทศญี่ปุ่นดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้ศึกษาขอเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา และมาตรการที่จะป้องกันและปราบปรามปัญหาเมาแล้วขับ ดังนี้

1) ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวง ฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 กำหนดกรณีตรวจวัดปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือด ตั้งแต่ 20 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ให้ถือว่าเมาสุรา

2) ควรมีการบัญญัติกำหนดแบ่งระดับปริมาณแอลกอฮอล์ในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. เพื่อกำหนดระดับโทษแก่ความผิดในแต่ละระดับ ดังนี้

“ผู้ใดขับขี้อขับขีรถขณะเมาสุรา ต้องระวางโทษ ดังนี้

(1) หากปรากฏว่ามีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดตั้งแต่ 20 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่ 6 เดือนถึง 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(2) หากปรากฏว่ามีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือด ตั้งแต่ 50 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ถึง 2 ปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำและปรับ

(3) หากปรากฏว่ามีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือด ตั้งแต่ 80 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่ 2 ถึง 3 ปี หรือปรับไม่เกิน 80,000 บาท หรือทั้งจำและปรับ

(4) หากปรากฏว่ามีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือด ตั้งแต่ 100 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 3 ถึง 4 ปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำและปรับ

(5) หากปรากฏว่ามีปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือดตั้งแต่ 150 มิลลิกรัมเปอร์เซ็นต์ เป็นต้นไป ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 3 ถึง 5 ปี หรือปรับไม่เกิน 200,000 บาท หรือทั้งจำและปรับ

3) ควรมีการกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ที่กระทำความผิดฐานขับขีรถขณะเมาสุราแล้วก่อเกิดความเสียหาย ดังนี้

“ผู้ใดขับขีรถขณะเมาสุราแล้วเป็นเหตุทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่ 15 ถึง 25 ปี และปรับตั้งแต่ 500,000 - 1,000,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กรณีขับขีรถขณะเมาสุราแล้วเป็นเหตุทำให้ผู้อื่นได้รับบาดเจ็บสาหัส ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ถึง 20 ปี และปรับตั้งแต่ 300,000 - 500,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

กรณีขับขีรถขณะเมาสุราแล้วเป็นเหตุทำให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กาย หรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุก ตั้งแต่ 5 ถึง 10 ปี และปรับตั้งแต่ 100,000 - 300,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

4) ควรมีการกำหนดโทษ กรณีมีการกระทำความผิดฐานซ้ำซึ่งระชณะเมาสุราซ้ำ เนื่องจากว่าหากไม่มีการเพิ่มโทษแก่ผู้กระทำความผิดดังกล่าว ก็จะทำให้ผู้กระทำความผิดกลับมากระทำความผิดซ้ำได้อีก จึงควรมีการเพิ่มเติมบทบัญญัติดังต่อไปนี้

“หากผู้ใดได้กระทำความผิด กรณีซ้ำซึ่งระชณะเมาสุรา และต่อไปได้กระทำความผิดในกรณีดังกล่าวอีก ให้ศาลกำหนดเพิ่มโทษแก่ผู้กระทำความผิดเพิ่มอีกหนึ่งเท่าของโทษที่ศาลในคดีหลังจะลงโทษ

ทั้งนี้ ห้ามมิให้มีการรอกการลงโทษจำคุก ในกรณีการกระทำความผิดซ้ำ”

5) กำหนดบทลงโทษที่จะลงแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง นอกเหนือจากตัวผู้กระทำความผิด เนื่องจากการกระทำความผิดฐานเมาแล้วซ้ำถือว่าเป็นพฤติกรรมที่มีอันตรายต่อคนในสังคม ดังนั้น เพื่อให้ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดดังกล่าว มีประสิทธิภาพ จึงเห็นควรจะให้บุคคลที่เกี่ยวข้องร่วมรับผิดชอบและช่วยกันในการป้องกันปัญหาดังกล่าว โดยมีการบัญญัติกฎหมายและโทษแก่บุคคลดังต่อไปนี้ด้วย

“ผู้ใดให้ยืม หรือจัดหาพาหนะให้แก่บุคคลมีแอลกอฮอล์ในร่างกาย ระวังโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี และปรับไม่เกิน 30,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดสนับสนุน หรือขาย หรือจัดหาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้แก่บุคคลที่ต้องซ้ำซึ่งระชณะเมาสุรา ระวังโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี และปรับไม่เกิน 50,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้ใดใช้หรือวานให้บุคคลที่ดื่มแอลกอฮอล์ซ้ำซึ่งระชณะเมาสุรา หรือโดยสารรถร่วมกับบุคคลที่ดื่มแอลกอฮอล์ ระวังโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี และปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2549). *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดจิริราชการพิมพ์.
- จิตติ ดิงศภัทย์. (2546). *กฎหมายอาญา ภาค 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด จิริราชการพิมพ์.
- แสวง บุญเฉลิมวิภา. (2539). *หลักกฎหมายอาญา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา จำกัด.
- หยุด แสงอุทัย. (2554). *กฎหมายอาญา ภาค 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คณิต ณ นคร. (2538). *ประมวลกฎหมายอาญา หลักกฎหมายและพื้นฐานการเข้าใจ*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- ศราวดี พันัสขาว. (2524). *การจราจร: ปัญหาและการแก้ไข*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร : วัฒนชัยการพิมพ์.
- อุทิศ แสน โภศิก.(2525). *กฎหมายอาญา ภาค 1*, พระนคร: ศูนย์บริการเอกสารและวิชาการ กองวิชาการ กรมอัยการ.
- นัยนา เกิดวิชัย.(2552). *คำอธิบายเรียงมาตราพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิตินัย.
- ประธาน วัฒนวานิชย์. (2546). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาญาวิทยา*. กรุงเทพมหานคร: โฟร์พรีนติ้ง.
- สุดสงวน สุธีสร. (2547). *อาญาวิทยา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2) กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมศาสตร์.
- เพยาว์ ศรีแสงทอง. (2554). *การลงโทษและการแก้ไขผู้กระทำความผิด*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- โกเมศ ขวัญเมือง.(2550). *กฎหมายอาญาชั้นสูง*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน .
- ณัฐฐวัฒน์ สุทธิโยธิน.(2557). *ทฤษฎีการลงโทษ*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชากฎหมายอาญาและอาญาวิทยาชั้นสูง*, เล่ม 1, หน่วยที่ 6, นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณัฐฐวัฒน์ สุทธิโยธิน.(2557). *ทฤษฎีอาญาวิทยา*. ใน *ประมวลสาระชุดวิชากฎหมายอาญาและอาญาวิทยาชั้นสูง เล่ม 1*, หน่วยที่ 5, นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จิรวุฒิ เตชะพันธุ์.(2525). *ความรับผิดชอบทางอาญาที่ไม่ต้องการเจตนา*. (วิทยานิพนธ์ ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.

- แสวง บุญเฉลิมวิภาส.(2524). ปัญหาการแสดงเจตนาในกฎหมายอาญา. (วิทยานิพนธ์
ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
กรุงเทพมหานคร.
- สทชน รัตนไพจิตร.(2527). ความประสงค์ของการลงโทษอาญา : ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้
กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา. (วิทยานิพนธ์ ปริญญานิติศาสตร
มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์), กรุงเทพมหานคร.
- จิตติมา เทพอาร์กษกุล.(2543).มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิดกฎหมาย
จราจร. (วิทยานิพนธ์ ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์),
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพมหานคร.
- ศุภวรรณ พันธุลีมานันท์.(2557). มาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำความผิดฐาน
ขับรถขณะมีเมานในประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต.
ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- นันท์ รุ่งศรี. (2556).ประมาทโดยจงใจ. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์),
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- กมลชัย รัตนสกาวงศ์. (2523). ความยินยอมในกฎหมายอาญา. (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตร
มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- สุทธิชัย คำพานิช.(2557). มาตรการในการลงโทษความผิดฐานขับขีระหว่างเมาสุราตาม
พระราชบัญญัติจราจรทางบก, วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต,กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ. เมาแล้วขับ พฤติกรรมเสี่ยงที่ต้องช่วยกัน
หยุดยั้ง. สืบค้นจาก <http://www.thaihealth.or.th/healthcontent/article/12652>.
- เกษม มุลจันทร์. การทำงานบริการสังคมในงานคุมประพฤติ .สืบค้นจาก
http://210.246.159.139/m2/probation/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=199&Itemid=404
- สถานีจราจรเพื่อสังคม FM 99.5. เตือน เมา-ขับ จับคุมประพฤติ , สืบค้นจาก
http://www.facebook.com/note.php?note_id=142070139179928
- สำนักงานสถิติ.(2558). สถิติคดีอุบัติเหตุการจราจรทางบก จำแนกตามสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุจาก
บุคคล สาเหตุจากสิ่งแวดล้อม และสาเหตุจากอุปกรณ์ที่ใช้ขับขี่ที่ว้าราชอาณาจักร
พ.ศ. 2549-2558 , สืบค้นจาก <http://service.nso.go.th.nso/web/statseries/statseries21.html>

- คมชัดลึก. (2559). *คุมประพฤติสรุปยอดมาแล้วจับสงกรานต์ 5,228 คดี*, สืบค้นจาก <http://www.komchadluek.net/news/crime/226202>
- ไทยรัฐออนไลน์. (2560). *คุมประพฤติเผยมาแล้วจับปีใหม่ ฟุ้งกว่า 4.300 คดี*, สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/content/829709>
- กรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม. (2559). *สถิติการคุมประพฤติคดีมาแล้วจับช่วงเทศกาลสงกรานต์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2549 – พ.ศ. 2559* สืบค้นจาก http://210.246.159/doc_dop/file/categories/20160421030838-0045904006.pdf
- วรรณโชค ไชยสะอาด. (2559). *ถึงเวลาแก้กฎหมาย “เมา-ซึ่งชนคนตาย = เจตนาฆ่า*. สืบค้นจาก <http://posttoday.com.analysis/422711>
- ปราโมทย์ พัฒนาสัย. (2559). *เมาแล้วจับ...อาชญากรรม หรือประมาท*. สืบค้นจาก <http://m.naewna.com/view/columnonline/18529>
- ชนะพงษ์ จินวงษ์. (2559). *ศูนย์วิชาการเพื่อความปลอดภัยทางถนน*. สืบค้นจาก <http://www.roadsafetythai.org/>
- นายก้องกิจ วรยุทธพร. (2559). *เหตุสะเทือนใจที่ส่งผลให้กฎหมายจราจรของญี่ปุ่นถูกแก้ไขครั้งยิ่งใหญ่*. สืบค้นจาก <http://www.ojsat.or.th/main/article-association/1534-anone20161123-5>
- โพสต์ทูเดย์. (2558). *คุก 24 สาวสหรัฐเมาแล้วจับชนดับ 2 ศพ*. สืบค้นจาก <http://www.posttoday.com/world/news/363205>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ. (2558). *สุรากับอุบัติเหตุประชาชน*. สืบค้นจาก www.thaihealth.or.th/node/4986
- คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล. (2556). *ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขับรถโดยไม่ผิดกฎหมาย*. สืบค้นจาก <http://www.si.mahidol.ac.th/sidoctor/e-pl/articleDetail.asp?id=141>
- วรรณมา พัฒนาศิริ. (2555). *กระบวนการยุติธรรมกับการแก้ไขปัญหามาแล้วจับ*. หลักสูตรผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ 10. สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม. กรุงเทพมหานคร
- มูลนิธิเมาแล้วจับ. (2559). *นักศึกษาสาวเมาแล้วจับ ชนนักปั่นเชียงใหม่เสียชีวิต 3 ราย*. สืบค้นจาก <http://www.ddd.or.th/Contents/view/3961>
- ข่าวกรมการขนส่ง. 2558, 12 กุมภาพันธ์. *ข่าวที่ ๘๗*. สืบค้นจาก <https://www.google.co.th/url?url=https://www.dlt.go.th/th/download.php%3Fref%3DM2E0LJyirTkjoz13q29ZMT1sM2I0oTycrTMjpJ1Sq2IZoT1vM2S0qTysrPMjZz0k>

qmIZZ21kM0I0MTycrS8oSo3Q&rct=j&frm=1&q=&esrc=s&sa=U&ved=0ahUKEwjQ5OzejP7
VAhUSSI8KHTqNArYQFggTMAA&usg=AFQjCNGXH96x5VgoLN3vEUb8cBmNLszOYQ
ชรินทร์พร ธนสุภาณูเวช. (2555). ดื่มไม่ขับ.

สืบค้นจาก <http://phitsanulok.dit.go.th/dltpl/index.php?name=knowledge&id=96>
กระทรวงสาธารณสุข.(2558) .ตัวอย่างการกระทำผิดวินัย .สืบค้นจาก

<http://kmops.moph.go.th/index.php/km-test/2012-09-19-04-19-23/323-1-2558>
สำนักงานประมงจังหวัดน่าน.(2556). แนวทางการลงโทษทางวินัย. สืบค้นจาก

<http://www.fisheries.go.th/fpo-nan/new/แนวทางการลงโทษทางวินัย.pdf>.

Lucas Benitez. (2013) *.An Overview of Traffic Crime and its Criminal Punishment in Japan.*

Road Traffic Act of Japan. สืบค้นจาก

http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail_main?re=01&vm=04&id=2724

Panel Code of Japan สืบค้นจาก <http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law>

To Foreign Nationals Who Drive Vehicle in Japan. (2011). Translated by National
Police Agency

Luke Nottage. (2008,19 November).*Traffic rules and alcohol regulation in Japan.*

Drunk Driving in Japan : Alcohol Levels and Penalties. (2013). สืบค้นจาก

<http://www.accessj.com/2013/04/drun-driving-in-japan-alcohol-levels.html>

T Nagata,S Setoguchi, D Hemenway, M J Perry. (2007). Effectiveness of a law to reduce alcohol-
impaired driving in Japan.

Makoto Saito. Laws and policies pertaining to traffic safety. สืบค้นจาก

<http://japandailynews.com/japan-passes-law-on-strict-sentences-for-reckless-drive->
The Japan Daily Press.

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางสาวจินตนา ขจิตร์ตัน
วัน เดือน ปีเกิด	7 กันยายน 2530
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
ประวัติการศึกษา	นิติศาสตรบัณฑิต จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปี พ.ศ. 2553
สถานที่ทำงาน	สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตั้งอยู่อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
ตำแหน่ง	ผู้ช่วยพนักงานไต่สวนปฏิบัติการ

